Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem
NAJER FOLKSBLAT פרייז 15 גראשען

הײנט 12 זײטען (ציהונג פון דער מלוכה־לאטעריע זעה 11 זייט)

נייער פאלקסבלאט

№ 111 | לאדז, דינסטאג, י״א אייר תרצ״ה | דרייצענטער יאהרגאנג | Łódź, Wtorek, 14 maja 1935 r. | № 111

אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71 — Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71.

דאס גאנצע לאנד גיט אפ כבוד

דעם פערשטארבענעם פיהרער מארשאל פילסודסקי

מיטגעפיהל־דעפעשען פון דער גאנצער וועלט

ביים טויטען קערפער אין בעלוועדער

עס איז האלבע נאכט.

פון אויסען פון בעלוועדער, איז נישט צו זעהען נישט צו מערקען, וואס פאר א טראגעדיע עס האט זיך דא אפגעשפילט, מיט א פאר שעה צוריק, אז 8.45 האט דא אויפגעהערט צו קלאפען דאס הארץ פון מארשאל יוזעף פילסודסקי. נאר א קליינע גרופע בירגער שטעהען שטיל, אהן לשון, ווי פערגליווערט. פון יענער זייט טויער און קוקען זיך צו צו די בע־לויכטענע פענסטער. נאר דאס זאגט אן אז עס האט עפעס געטראפען, פאסירט זאנדערבארעס.

מען געהט ארורך דעם שטילען און פינסטערען הויף, אין האל טוט איהר נארמאלע און רוהיגע אר ביים די דינערשאפט, ערשט אין די צימערען בעווע גען זיך שטיל, אהן א שארף גרופען אפיצירען, די נאהענטע פון מארשאל און עטליכע ציוויל פערזא־נען, אויף די פנימער טרויער און אין די אויגען שטילע טרעהרען.

אייניגע יונגע אפיצירען קענען נישט איינהאל־טען און ברעכען אוים אין הויך געוויין. זיי בעהאל־טען זיך אבער באלד און עס ווערט ווידער שטיל.

מען געהט ארורך די צוויי ווארטע צימערען. דער אדיוטאנטען צימער און דורכן קארידאר קומט מען צו צו דעם שלאף צימער פון דער גנוו. פירשטין פון לאוויטש. דא דרעהען זיך עטליכע פערזאנען פון דער נאהענטסטער משפחה די היימישע.

אויף רעכטס איז דאס צימער פון דער פרוי פיל־סודסקא. אין וועלכען די אלמנה זיצט אליין, לעבט אליין מיט זיך איבער די גרויסע טראגעדיע, א העל דען פון די צייטען פון דער רעוואלוציע, די וועלכע האט לאנגע יאהרען געלעבט אין אומרוהיגען פיין און מורא פארן לעבען פון געליבטען גרויסען מאן — היינט האט זי א פנים ווי פון מארמאר. יעדעס מאל טרעט עמיצער פון די נאהענטסטע, אויפגערו־פען פון איינעם פון די אדיוטאנטען אריבער די שוועל פון דעם צימער — צימער פון טרויער.

דער רעכטער ארויסגאנג פיהרט צום קליינעם סאלאן אין בעלוועדער. דא, ליגט דערווייל דער טוי־טער קערפער פון מארשאל פילסודסקי. אין ווינ־קעל פון גוט בעלויכטענעם צימער אויף א מאכא־ניאווע בעט, אונטער א ווייסען לײלעך, ליגט אין איי ביגען שלאף דער גרויסער העלד פון פוילען, די נשמה און גייסט פון פאלק!

צוקאפענם אויף די קניען אייגעבויגען פערטיפט אין א תפלה — ביידעטעכטער פון מארשאל — וואנדא און יאגאדא. דאס פנים פון גרויסען פער־שטארבענעם האט דעם אויסדרוק פון פולער רוה, בעדייטענד פעריונגערט, ארומגערינגעלט מיט רויטע בלומען טולפאנעם. די בלומען זענען זארגפעל־טיג ארומגעלייגט געווארען דורך די צארטע הענט פון פרוי און טעכטער... א חוץ די רויטע טולפא־נעם — בעריהרט גארנישט די ווייסקייט, וואס נעמט ארום דעם טויטען קערפער. דאס אליץ ווארפט עפעס א פייערליכען רעפלעקס אויף דעם פנים פון פער־שטארבענעם.

יעדעס מאל דערנעהנטערט זיך עמיצער פון די פריינד און נאהענטע כדי אפצוגעבען עהרע דעם פערשטארבענעם.

עס פאלט נישט קיין איין ווארט, קיינער קאן נישט רעדען, אלע ווישען דיסקרעט די טרעהרען, דאס ווארט האט די געשיכטע.

א לענגערע ווײלע שטעהט ביים קערפער דער גענעראל - אינספעקטאר פון דער ארמיי גענעראל רידז־שמיגלי.

12.15 קומט אן דער מלוכה־פרעזידענט, סמנים פון טיפען צער ליגט אויף זיין פנים, און אין גאנצען געשטאלט פון פראפעסאר מאשטשיצקי. ער פערטיפט זיך אין א תפלה און בלייבט א לענגערע ווײלע ביים בעט פון דעם, וועלכען ער האט דאס גאנצע לעבען ליב געהאט מיט דער העכסטער ליבע פון איבערגע־געבענקייט. און אויף ווענעם בעפעהל ער האט גע נומען אויף זיך די שווערע לאסט פון פעראנטוואָרט ליכקייט פאר דעם גורל פון דער מלוכה.

א ביסעל שפעטער, נאך דער זיצונג פון קאבי־נעט קומט אפגעבען עהרע די גאנצע רעגירונג אין קארפארע.

נאכדעם טרעטען צו צו ערפילען זייער טרויערי־גען חוב די דאקטוירים: א סעקציע און באלזאמירונג פון קערפער; גלייכצייטיג נעהמט מען אראפ די טוי־טען־מאסקע — דעם לעצטען שפור פון לעבען, פון א גרוים לעבען.

אין דער דאזיגער נאכט האט דער שלאף אוים־געמיטען דעם בעלוועדער־פאלאץ — קיינער איז נישט געשלאפען.

דער לעצטער ווילען פון מארשאל פילסודסקי

דער „קוריער פאראנני" מעלדעט: נאך מיט א פאר יאהר צוריק אין א געשפרעך מיט זיין פרוי און די נאהענטסטע פערזאנען, האט דער מארשאל ארויסגעזאגט זיין בעשלוס וועגען גורל פון זיין קער פער. דער דאזיגער בעשלוס איז זעהר ריהרענד. ער בעשטעהט פון א פאר פונקטען.

קודם כל א ספעציעלע בעשטימונג פארן מוח. דער מארשאל האט איהם בעשטימט פאר געלעהרטע און דערמיט האט ער אויסגעדריקט זיין טיפע בעציהונג צו דער וויסענשאפט.

דאס הארץ האט אויך א אייגענע בעשטימונג. עס זאל רוהען אין ווילנא, דארט, וואו עס איז שטענ דיג געווען. אבער דאס וועט נישט זיין קיין גרוים פעריתום'ט הארץ. דער מארשאל האט פעראָרדענט איבערצופיהרען קיין ווילנא די ביינער פון זיין מו־טער און צו לעגען זיין הארץ ביי איהרע פים. די לעצטע און אייביגע פעראייניגונג פון א זוהן.

און צום סוף פאר דעם קערפער איז דאס ריכ־טיגע ארט אויפ'ן וואוועל, צווישען די קברים פון די מלכים. אין א גלעזערנע טרומנע וועט ער צוריקקעה־רען קיין קראקא, פון וואו דער מארשאל — קאמענ־דאנט האט אין יאהר 1914 אנגעהויבען זיינע קאמ־פען. ער וועט צוריקגעהן דארט, וואו מיט א קור־צער צייט צוריק האט דער מארשאל אויף א פייער־ליכען אופן בעעהרט דעם אנדענק פון קעניג יאן, און וואו מיט א פאר יאהר צוריק האט ער אריינגעפיהרט די ביינער פון יוליוש סלאוואצקי — „בכדי ער זאל זיין א גלייכער צו די מלכים".

דער צוג מיט'ן קערפער פון מארשאל

וועט זיך אפשטעלען אויף א סך סטאציעס

וו א ר ש א, 13 (טעלעפאניש)

דאס איבערפיהרען דעם טויטען קערפער פון מארשאל פון בעלוועדער אין דער קאטעדרע פון הייליגען יאן וועט פארקומען ווארשיינליך דאנער־שטאג אוועגר: דער ארון וועט אונטער גלאז אויעק געשטעלט ווערען אין דער הויפט-האלע פון דער קאטעדרע, וואו אלע אהן אויסנאהם וועלען קענען זיך געזעגענען מיטן פערשטארבענעם פאלקס-פיה־רער. ביי דער טרומנע וועט שטעהן אנ'עהרען־ואך פון גענעראלען, אפיצירען און אונטעראפי־ציראן פון פערשידענעם ראנג.

א טרויער גאטעס דינסט וועט אפריכטען קארדינאל קאקאווסקי.

דער טערמין פון איבערפיהרען דעם קער פער פון מארשאל קיין קראקא, וועט בעשטימט און פערעפענטליכט ווערען ווארשיינליך דאנער שטאג אוועגר. דער צוג מיטן טויטען קערפער וועט פאהרען גאנץ פאמעליך און וועט אויפ'ן וועג זיך אפשטעלען אויף א סך גאהן סטאציעס.

קאנדאלענץ-דעפעשען פון יוד. ארגאניזאציעס צו דער רעגירונג און דער אלמנה

וו א ר ש א, 13 (יט"א טעלעפאניש)

דאס יודישע קאלא האט איבערגעשיקט א קאנדעלענץ־דעפעשע דעם פולקאווניק סלאוועק. די ציוניסטישע עקזעקוטיווע האט קאנדאלירט דער אלמנה. די „אגודה" האט קאנדאלירט דעם פרעמיער מיניסטער און דער אלמנה. אויך די רעוויזיאניסטען האבען קאנדאלירט דעם פרעמיער און דער אלמנה.

בעראטונג פון מיניסטערן-ראט

וו א ר ש א, 13 (טעלעפאניש)

די נעכטיגע זיצונג פון מיניסטערן-ראט איז געווען געווידמעט פראגען, וואס זענען פערבונדען מיט דער לויה פון מארשאל פילסודסקי, זיין לעצטען ווילען, ווי אויך דער לאגע, וואס עס האט זיך אין פוילען געשאפען מיט'ן טויט פון מארשאל פילסודסקי.

קאנדאלענצען

וו א ר ש א, 13 (טעלעפאניש)

צום מלוכה-פרעזידענט קומען אן פון אויסלאנד אונצעהליגע קאנדאלענץ-דעפעשען. אינ'ם פרע־זידיום פון מיניסטערן-ראט איז ארויסגעלעגט גע־ווארען א ספעציעל קאנדאלענץ-בוך, אין וועלכען עס שרייבען זיך איין מלוכה-מענער אין דיפ־לאמאטען.

דער פראנצויזישער אמבאסאדאר לאראש האט צוזאמען מיט'ן פערסאנאל פון דער אמבאסאדע קאנדאלירט אין בעלוועדער און זיך איינגעשריבען אין ספעציעלען בוך.

אין דער ציוויל-קאנצעלאריע פון אויסערן מיניסטעריום, אין פרעזידיום פון מיניסטערן-ראט, גענעראל-אינספעקטאראט פון דער ארמעע ווי אויך אויף די הענד פון דער אלמנה פרוי אלעקסאנדרע פילסודסקא קומען אן פון אלע עקען וועלט פיל קאנדאלענץ-דעפעשען.

א גרויסע מיטגעפיהל-דעפעשע האט היטלער צוגעשיקט צום מלוכה-פרעזידענט. דער נאצישער „פעלקישער בעאבאכטער" איז ארויס אין א שווארצער ראהם.

פלאקאטירט די ווענדונג פון מלוכה-פרעזידענט

וו א ר ש א, 13 (טעלעפאניש)

די ווענדונג פון מלוכה-פרעזידענט, וואס איז פארגעלעזען געווארען אויף דער ערשטער טרויער־זיצונג פון מיניסטערן-ראט, באלד נאכ'ן טויט פון מארשאל פילסודסקי, איז פלאקאטירט געווארען אויף די מויערן פון דער הויפט-שטאט. אויסער־דעם האט דער בילדונגס-מיניסטער יענדזשעיע־וויטש בעאויפטראגט איבערצולעזען די ווענדונג „צו די בירגער פון פוילען" אין אלע שולען פון דער פוילישער רעפובליק.

אפגערופען אלע ספארט - אימפרעזעס

וו א ר ש א, 13 (טעלעפאניש)

דער דירעקטאר פון מלוכה'שען אמט פאר פיזישער דערציהונג פולק. וולאדיסלאוו קילינסקי האט היינט ארויסגעגעבען אנ'אויפרוף צו אלע ספארט-ארגאניזאציעס אין פוילען, אז זיי זאלען אפרופען די שוין-בעשטימטע ספארט-אימפרעזעס. די ספארט-לייט דארפען זייערע זשעטאנען און עמבלעמען בעדעקען מיט טרויער-קרעפע.

די טויטען-מאסקע און די באלזאמירונג

וו א ר ש א, 13 (טעלעפאניש)

דער טויטער [illegible]רפער פון מארשאל ליגט אין א סאלאן, וואס א[illegible] אמאל געווען דער עס-צימער פון פערשטארבענעם.

פון אינדערפריה אן ווערט דער קערפער פון מארשאל באלזאמירט דורך דעם מאיאר ד״ר קא־ליטשינסקי און דאצענט ד״ר לאסקאווסקי. נעכטען ביינאכט האט מען אראפגענומען די טויטען-מאסקע פון מארשאל.

אין בעלוועדער

וו א ר ש א, 13 (טעלעפאניש)

פון בעגינען אן ציהען זיך צום בעלוועדער לאנגע רייהען פון אויטאמאבילען, וועלכע פיהרען די אנגעזעהענסטע פערזענליכקייטען פון דער הויפט-שטאט און פון דער דיפלאמאטישער וועלט, וועלכע גיבען אפ כבוד דעם טויטען קערפער פון מארשאל פילסודסקי.

10 פריה האבען אין בעלוועדער אנגעהויבען צו קומען אלע שולען פון דער הויפט-שטאט.

די פארשטעהער פון סיים און סענאט האבען קאנדאלירט נאך נעכטען ביינאכט.

קארדינאל קאקאווסקי ביים טויטען קערפער פון מארשאל

וו א ר ש א, 13 (טעלעפאניש)

10 אינדערפריה איז געקומען אין בעלוועדער אריין דער קארדינאל קאקאווסקי, וועלכער האט אנידערגעקניט פאר'ן טויטען קערפער פון מאר־שאל פילסודסקי און געזאגט א תפילה. דערנאך האט דער קארדינאל קאנדאלירט די אלמנה פון מארשאל. פון בעלוועדער איז קארדינאל קאקאווסקי אוועק אין בנין פון מיניסטערן-ראט, וואו ער האט קאנדאליר'ט דעם פרעמיער סלאוועק.

טרויער אין דער ליטעראטור-אקאדעמיע

וו א ר ש א, 13 (טעלעפאניש)

דאס פרעזידיום פון דער פוילישער ליטעראטור אקאדעמיע האט אויף דינסטאג צונויפגערופען א טרויער-זיצונג פון דער אקאדעמיע.

רעדע פון מיניסטער קאספשיצקי

וו א ר ש א, 13 (טעלעפאניש)

דער נייער לייטער פון קריגס-מיניסטעריום גענעראל קאספשיצקי, האט האלב 10 פריה גע־האלטען א רעדע צו די [illegible] אין דער רעדע האט ער פארגעשטעלט מארשאל פילסודס־קי'ן אין ליכט פון פוילענס געשיכטע.

טרויער - פאסט - מארקען

וו א ר ש א, 13 (טעלעפאניש)

דאס פאסט-מיניסטעריום האט ארויסגעלאזט אין פערקעהר א טרויער-פאסט-מארקע צום פרייז פון 25 גראשען. די טרויער-מארקע איז פערזעהען מיט'ן בילד פון מארשאל פילסודסקי אין א שווארצער ראהם. עס זענען אויך ארויסגעגעבען געווארען טעלעגראמע-בלאנקעטען מיט א טרויער-ראהמען.

פאר דער לויה

וו א ר ש א, 13 (טעלעפאניש)

דער צערעמאניאל פון דער לויה פון מאר־שאל פילסודסקי ווערט אויסגעארבייט אין דער געביידע פון מיניסטערן-ראט אונטער דער פער־זענליכער אנפיהרונג פון פרעמיער סלאוועק. אין די בעראטונגען וועגען די לויה-פייערליכקייטען בעטייליגען זיך אויך פארשטעהער פון קריגס-מיניס־טעריום.

ווארשיינליך, וועט דער טויטער קערפער פון מארשאל מארגען ארויסגעשטעלט ווערען אין בעל־וועדער, כדי די בעפעלקערונג זאל קענען זיך גע־זעגענען מיט'ן פאלקס-פיהרער. צו דער טרומנע וועלען האבען צוטריט אלע אהן אויסנאהם.

עס איז פערהאן א פראיעקט, אז אין בעלוועדער זאל איינגעארדענט ווערען אנ'אנדענק-מו־זעאום אויפ'ן נאמען פון מארשאל פילסודסקי. אין דעם מוזעאום זאלען געזאמעלט ווערען אלע גע־גענשטאנדען, מיט וועלכע דער מארשאל האט זיך בענוצט אין משך פון זיין לעבען.

דער טערמין פון דער לויה איז נאך גענוי נישט פעסטגעשטעלט. מען בעהויפטעט, אז דער טויטער קערפער פון מארשאל וועט ארויסגעפיהרט ווערען פון ווארשא דאנערשטאג אדער פרייטאג.

מיניסטער לאוואל ביי סטאלינען

מאָסקוואַ, 13 (ספּ. טעל.)
מאָרגען בעגעגענען זיך מיניסטער לאוואל מיט מאָלאָטאָוון און סטאַלינ׳ען. דאָס פּראָגראַם זעהט פאָר נאָר איין פּאָליטישע קאָנפערענץ, בעת וועלכער לאוואל וועט אינפאָרמירען ליטווינאָוון וועגען דער אלגעמיינער סיטואַציע פון איירָאפּאַ, בעזונדערס די שטעלונג פון פּוילען.

מאָסקוואַ, 13 (ספּ. טעל.)
די סאָוויעטישע פּרעסע טוט אַלץ, וואָס מעגליך, כּדי צו פערמינערן די בעדייטונג פון לאוואל׳ס וויזיט אין וואַרשאַ. די צייטונגען ברענגען די רעדעס פון די מיניסטאָרען בעק און לאוואל, ווי אויך די האוואַס־קאָמוניקאטען וועגען די רעזולטאַטען צו די וואַרשאַווער דיפּלאָמאַטישע געשפּרעכען פּערזעהענדיג זיי מיט טענדענציעזע קעפּ.

מאָסקוואַ, 13 (ספּ. טעל.)
מיניסטער לאוואל וואוינט אין רעפּרעזענטאַציע־פּאַלאַץ פון אויסערן־קאָמיסאַריאַט. אין דער פראַנצויזישער אַמבאַסאַדע איז 3 נאָכמיטאָג פאָרגעקומען דער ערשטער געשפּרעך צווישען לאוואל׳ן מיט ליטווינאָוו׳ן. שפּעטער — בעזוכען אין מאָסקווא און אין אָווענד אַ ראַוט ביי קאָמיסאַר ליטווינאָוו.

דער רעדאַקטאָר פון „איזוועסטיאַ" בוכארין גיט היינט ארוים אַ פריהשטיק פאַר די פראַנצויזישע זשורנאַליסטען.

געשלעג אויף דער לויה פון פּינסקער רב
פּאָליציי האט דעם עולם פונאַנדערגעטריבען

פּינסק, 13 (יט״א טעלעפאָניש)
דאָ איז אין עלטער פון 70 יאָהר נפטר געוואָרען דער פּינסקער רב דוד ראַווינסקי. בעת דער לויה האָט אויסגעבראָכען אַ קאָנפליקט צווישען די אַנהענגער פון אַ צווייטען רב. צוליב דעם וואָס די קהלה האָט בעשטימט אַלס ממלא מקום דעם איידעם פון פערשטאָרבענעם רב. צווישען די אַנהענגער פון ביידע צדדים האָט אויסגעבראָכען אַ געשלעג. די פּאָליציי האָט אינטערווענירט און דעם עולם פונאַנדערגעטריבען.

היינט אָווענד ווערט ערוואַרט
דער אורטייל אין בערנער פּראָצעס

בערן, 13 (ספּ. טעל.)
דער אורטייל אין סענסאַציאָנעלען בערנער פּראָצעס וועגען די „פּראָטאָקאָלען פון די זקני ציון" ווערט ערוואַרט דינסטאָג (היינט) אָווענד.

פּוילישע יודען אין ארץ־ישראל טרויערען
צוליב׳ן טויט פון מאַרשאַל פּילסודסקי

ירושלים, 13 (יט״א טעלעגראַפיש)
די ידיעה וועגען טויט פון מאַרשאַל פּילסודסקי האָט אין גאַנץ ארץ־ישראל געמאַכט אַ שטאַרקען רושם.

בעקומענדיג די ידיעה, האָבען די עקזעקוטיווע פון דער „אַגענץ" און ועד הלאומי אַרויסגעשיקט קאָנדאָלענץ־דעפּעשען צו דער פּוילישער רעגירונג. די פּוילישע יודען צוזאַמען מיט׳ן גענעראַל־קאָנסולאַט גרייטען צו אַ געמיינזאַמען אויפרוף. אויף די בנינים פון פּוילישען קאָנסולאַט און „הסתדרות פּולניה", זענען אַרויסגעהאָנגען געוואָרען טרויער־פעהנער.

טרויער אין דאנציג

וואַרשאַ, 13 (טעלעפאָניש)
דער פּרעזעס פון דאַנציגער סענאַט גרייזער האָט מיטגעטיילט דעם פּוילישען גענעראַל־קאָמיסאַר אין דאַנציג, אַז אויף אַלע רעגירונגס־געביידעס אין דער פרייער־שטאָט וועלען דעם 13 מאי און אין טאָג פון מאַרשאַל פּילסודסקי׳ס לויה זיין אַרויסגעהאָנגען פעהנער, אראָפּגעלאָזט ביז אין דער העלפט אַלס צייכען פון טרויער.

אונזער זעהר געאכטעטע פרעזעס
ה׳ קאראל אייגער
צוליב׳ן טויט פון זיין אונפערגעסליכע
נ״ע **פאטער**
דריקען מיר אויס אונזער אויפריכטיגע מיטגעפיהל
Farbiarnia i Apretura
Edward Zipser i Syn, Bielsko.

מיין חשוב׳ן פריינד, פרעזעס
קאראל אייגער
צוליב׳ן טויט פון זיין אונפערגעסליכען
נ״ע **פאטער**
דריק איך אויס מיין טיפסטען מיטגעפיהל
HILARY SZTROWAJS.

---

3 טעג ציהונג פון דער פירטער קלאס

אין די ערשטע 3 טעג פון דער ציהונג פון דער פירטער קלאס פון דער 32־טער מלוכה־לאָטעריע זענען געפאַלען 2 געווינסען צו 50,000 זל. און 1 געווינס — 100,000 זל.

די גליקליכע סעריע האָט אָנגעהויבען לאָדז: 3 קליינהענדלער, די ח״ה: ט. ג., א. י. און ס. ב. האָבען געקויפט אין דער דאָרטיגער פיליע פון אייגער פון די קאָמאַוויצער קאָלעקטורען 3 פערטעלעך פון נומ. 151.96, די פירמע פערטעל האָט געקויפט די פרוי ש.—אַ אָרימע זקנה. יעדערער פון די אַנטיילנעמער האָט אַלזאָ געווינען צו 10,000 זל. די צווייטע געווינס 50,000 זל. איז געפאַלען אויפן נומ. 152 108 געקויפט איז אַ קליינער קאָלעקטור אין בילגאָרײַ. מ׳טן געווינס האָבען זיך צוטיילט אויך 2 אונפערמעגליכע מענשען.

פּונקט ווי אין די פריערע קלאַסען, פערגעסט אויך יעצט נישט דאָס גליק פון לעמבערג. אין איינע פון די קאָלעקטורען איז געפאַלען אויפן נומ. 69.572 אַ געווינס פון 100,000 זל. די בעזיצער פון די פערטלען זענען: די פרוי ג. ג. און די ה״ה ס. ר. און ל. י. ווי אויך א. ה. און ק. מ. וועלכע האָבען בשותפות געקויפט איין פירטעל. אַלע האַלטען זיך אויס פון מרבים.

אין ראָד, הוץ דעם מיליאָן, וועלכער וועט אַרויסגעצויגען ווערען דעם 21־טען ה. מ. געפינען זיך נאָך: געווינסען צו 100.000 זל. עטליכע — צו 50,000 זל. - געווינסען צו 20.000 זל. און נאָך פיל קלענערע.

נאָך לאַנגע און שווערע ליידען איז געשטאָרבען ד. 13 ד. ח. אונזער הייסגעליבטער מאַן, פאָטער, שוויגערפאָטער, ברודער און שוואָגער
נ״ע **הערש געלבארט**
אין עלטער פון 56 יאָהר.
די לויה קומט פאָר היינט, דינסטאָג, דעם 14 ד. ח. 1 אַ זייגער בייטאָג פון טרויער־הויז פּושטשאַז 84, וועגען וואָס עס טיילען מיט אין גרויס צער
די טיף־טרויערנדע הינטערבליבענע.

צוליב׳ן טויט פון אונזער לאַנגיעהריגען קאַסירער און פערוואַלטונגס־מיטגליד
נ״ע **הענעך** ב״ר שמואל
גרילאך
דריקען מיר אויס דער פאַמיליע דעם אויפריכטיגסטען מיטגעפיהל.
לויז־וועבער־מייסטער
בזשעזשינער 7.

די אַלע, וועלכע האָבען אַנטיילגענומען אין אָפּגעבען דעם לעצטען כּבוד אונזער אונפערגעסליכע
נ״ע
חינא ליטוויץ
אין הויפּטזעכליך דער פערוואַלטונג פון דער יודישער געמינע, דער געזעלשאַפט „חסד ואמת", בית היתומים, סאַנאַטאָריום „ראָזאַלינא", אַלע פריינד און בעקאַנטע — דריקט אויס דעם הערצליכסטען דאַנק
די פאַמיליע.

דער שווערגעטראָפענער
פאַמיליע גרילאך
צוליב׳ן טויט פון זייער אונפערגעסליכען
נ״ע **הענעך**
דריקען אויס דעם טיפסטען מיטגעפיהל
געברידער קזשאַנזשע

דער שניידער־צעך אין לאָדז,
20 פּיעטריקאָווער 20

טיילט מיט אַלע זיינע מיטגלידער, דאָס **היינט, דינסטאָג,** דעם 14־טען און **מאָרגען, מיטוואָך,** דעם 15 מאַי. 6 אַ זייגער אין אָווענד צום ערשטען טערמין און 8 30 אָווענד צום צווייטען טערמין קומט פאָר אין אייגענעם לאָקאַל די

אַלגעמיינע פערזאַמלונג
טאָג־אָרדנונג:

טעטיגקייט־בעריכט, קאַסע־בעריכט, קריטיק איבער׳ן בעריכט, אויסשליסען מיטגלידער, בודזשעט אויף׳ן יאָהר 1935, וואַהלען פון אַ סטאַרשי, פּאָדסטאַרשיס און פערוואַלטונג און שטייער־פראַגען. צוליב דער וויכטיגקייט פון טאָג־אָרדנונג ווערען אַלע מיטגלידער געבעטען פּינקטליך צו קומען.

די פערוואַלטונג פון שניידער־צעך, פּיעטריקאָווער 20.

בעקאַנטמאַכונג.

די באַלוטער „גמילת חסדים"־קאַסע

מאַכט בעקאַנט איהרע מיטגלידער, אַז זונטאָג, ד. 26. מאַי 1935 קומט פאָר צום 1־טען טערמין 4 אַ זייגער און צום 2. טערמין 6 נאָכמ. ביי יעדער צאָהל מיטגלידער די יעהרליכע

אַלגעמיינע גענעראַל־פערזאַמלונג

מיט פאָלגענדער טאָג־אָרדנונג:

1) וועהלען אַ פּאָרזיצענדען, 2) בעריכט און די טעטיגקייט פון יאָהר 1934/35, 3) וועהלען אַ פערוואַלטונג, 4) פרייע פאָרשלאָגען. בעמ.: מען בעט די מיטגלידער איינצאָהלען די מיטגלידס־בייטראָגען. בכדי נישט צו פערלירען דאָס וואַהל־רעכט. 7649 די פערוואַלטונג.

נאָר פאַר מענער!

דער לאַנג־עקזיסטירענדער לאָדזער ערשטקלאַסיגער ספּעציאַליסט פון הויזען איז צוריקגעקומען פון פּאַריז. ווער עס וויל טראָגען הויזען לויט דער לעצטער מאָדע דאַרף זיך ווענדען נאָר צו דעם ספּעציאַליסט פון הויזען.

B. FAJWLEWICZ אַלעע 1. מאַי 2, פראַנט, 1. שטאָק

רעקלאַמע פּרייזען! קומט און איבערצייגט אייך!

אַנאָנסען
— אין —
פאָלקסבלאַט
האָבען גרויס ערפאָלג

Dr
Wajnberg
ספּעצ. פאַר לונגען־, האַרץ־ און סקלעראָז־קראַנקה.
וואוינט יעצט פּיעטריקאָווער 145
טעל. 126-02.
נעמט אָן פון 9—10 פריה, 3—5, 8—9 אָוו.

Dr. med.
Leon Familier
אינערליכע און קינדער־קראַנקהייטען
6. שערפּיעץ 37 (בענעדיקטאַ)
נעהמט אָן פון 5—7 נאָכמ.

ציעכאַציניעק
דר. מעד. ו. ראַסקי
אַ נערוויכע און קינדער־קראַנקהייטען
נעהמט אָן. ווי געוועהנליך, פון 15־טען מאַי אָן
ווילע „מענטאָנא"

פאַר **גאַרד.**
ביזשוטעריע
און לאָמבאַרד־קוויטען
צאָהלט די העכסטע פּרייזען
איזידאָר פּיאַלקאַ
פּיעטריקאָווער 7.

KOLUMNA (wieś) שטרענג כּשר
PENSJONAT „Nicea"

דערמיט מאַך איך בעקאַנט, דאָס דעם 15 מאַי ווערט געעפענט דער ערשטקלאַסיגער **פּענסיאָנאַט** שטרענג כּשר׳ע און געשמאַקע קיך, אויף פּאָלאַנג דיעטישע. דאָס אידעאַלסטע אָרט צום אָפּרוהען און ערהאָלען, שענסטע געגענד 10 מאָרגעס יונגען סאָסנאָווען וואַלד. זוניגע גרויסע צימערן און ראַדיאָ. קאָנקורענץ־פּרייזען. —::— קאָנקורענץ־פּרייזען. אינפאָרמאַציעס אין לאָדז צרטיילט ר׳ חיים וועדיגער, אַגראַדאָווע 5, טעל. 215.24 און ה׳ שטערנפעלד, נאָפּיורקאָווסקיעגאַ 47/49, טעל. 258-49.

בעמערקונג: די געסט ווערען ערוואַרטעט ביי דער באַהן־סטאַציע און אויטאָבוסען.
7646

כּשר **איבערראַשענדע נייעס!!!** היגיעניש

דער גוט־בעקאַנטער

„RAJ" פּענסיאָנאַט

JURKIEWICZOWA, tel. 27

אין ווישניאָווא גורא אין זייבערטס שענסטען פּלאַץ איז מעטיג און נעמט אָן געסט.

מיר עמפּפעהלען די ג׳ געסט: טרוקענע, זוניגע צימערן מיט אַלע בעקוועמליכקייטען. — די קיך געפינט זיך אונטער דער לייטונג פון רוטינירטע קרעפטען.

קאָנקורענץ־פּרייזען! סאָלידע בעדינונג!

אינפאָרמאַציעס ווערען צרטיילט אויפ׳ן אָרט.

הזכרה

היינט דינסטאָג, י״א אייר 22־טער יאָהרצייט פון יונג־פערשטאָרבענעם
נ״ע
משה דוד שעפּנער
וואָס דער פעראיין „לינת אורחים" איז אויף זיין נאָמען געגרינדעט, וועט געמאַכט ווערען 9 אַ זייגער פריה אַ הזכרה אין דער שוהל פון פעראיין „לינת אורחים" פּולנאָצנאַ 31 דורך אַ בעוואוסטען חזן און 10 אַ זייגער פאַרמיטאָג אויפ׳ן בית־החיים. אַלע פעראיינס־מיטגלידער פערעהרער פון פערשטאָרבענעם ווי אויך פאַמיליע און בעקאַנטע, ווערען געבעטען פּינקטליך צו קומען. די פערוואַלטונג.

נעכטיגער טרויער־טאָג אין לאָדז

Niniejszem podaje się do wiadomości wszelkich urzędów oraz przedsiębiorstw przemysłowych i handlowych, że **Inspektorat Okręgowy b. Zakładu Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych** z dniem 15 maja r. b.

zostaje zlikwidowany.

W związku z tem firmy zainteresowane w sprawach egzekucji zaległych składek winny się zwracać bezpośrednio do Centrali Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie, ul. Czerniakowska Nr 231.

די פלוצלונגע ידיעה וועגען טויט פון מאַרשאַל פּילסודסקי האָט געמאַכט אַן׳אונגעהויערן רושם אויף דער בעפעלקערונג אין אונזער שטאָט.

פון באַלד אינדערפריה האָבען שוין אויף די היי זער געפלאַטערט די מלוכה־פעהנער בעדעקט מיט קרעפּ, אויך אויף די טראַמוואַיען האָבען געוועהט ווייס־רויטע פעהנדלעך בעדעקט מיט קרעפּ, אין אַלע אַמטען, אינסטיטוציעס און געזעלשאַפטען זענען די פּאָרטרעטען פון מאַרשאַל בעהאַנגען געוואָרען מיט קרעפּ.

ווען די שילער זענען געקומען אין די שולען אַריין, האָבען זיי זיך דערוואוסט וועגן דעם טויט פון מאַרשאַל. ס׳זענען אָרגאַניזירט געוואָרען ספּע־ציעלע שמועסען וועגן לעבען פון פוילענס בעפריי־אונגס־קעמפער און פאָלקס־פיהרער. לויט׳ן צירקור־לאַר פון בילדונגס־מיניסטער וועלען אַלע שילער די שול־צייכענס בעדעקען מיט קרעפּ און אויך טראָגען טרויער־בענדער אויפ׳ן אָרים. די לעקציעס וועלען איבערגעריסען ווערען אין טאָג פון דער לויה ביז דעם טאָג פון דער לויה וועלען אין די לאָדזער שו־לען נישט פאָרקומען די לעקציעס פון געזאַנג און גימנאַסטיק.

אין די גאַסען איז געווען אַ גרויסע בעוועגונג. אומעטום, אין די רעסטאָראַנען, צוקערניעס, און וואו נאָר ס׳האָבען זיך בעגעגענט 2 מענשען, האָט מען נאָר גערעדט וועגן דעם טראַגישען טויט פון מאַרשאַל פּילסודסקי.

די פאָרשטעלונגען אין טעאַטערס, קינאָס, פער־ווײַלונגס־ערטער און אַלערליי פעראַנשטאַלטונגען זענען אָפּגערופען געוואָרען ביז נאָך דער לויה פון מאַרשאַל.

אין דער שטאָט־פערוואַלטונג

דער רעגירונגס־קאָמיסאַר אינזש. וואָיעוואָדזקי האָט אַרויסגעשיקט אין נאָמען פון דער שטאָט, קאָנ־דאָלענץ־דעפּעשען צו דער פרוי פון מאַרשאַל פּיל־סודסקי און פּרעמיער סלאַוועק. ס׳איז כדאי צו דער־מאָהנען, אַז דער מאַרשאַל פּילסודסקי איז אַן׳עהרען בירגער פון דער שטאָט לאָדז. דער דאָזיגער כבוד איז דעם מאַרשאַל געגעבען געוואָרען בעת דער ערשטער קאָדענץ פון דער שטאָט־פערוואַלטונג דעם 6 סעפּטעמבער 1919.

אַלע בעאַמטע פון דער זעלבסטפערוואַלטונג האָ־בען לויט׳ן בעשלוס פון מיניסטאָרען־ראַט אָנגעטון טרויער־בענדער אויף די אָרימס, וועלכע זיי וועלען טראָגען אין פערלויף פון 6 וואָכען. די בעאַמטע ווע־לען דורך די 6 וואָכען נישט אָנטיילנעמען אין קיין שום אויפנאַהמען און פערוויילונגען.

דאָס זעלבע גילט אויך פאַר אַלע מלוכה־בעאַמטע און מיליטער־לייט. ס׳איז געשאַפען געוואָרען אַ ספּעציעלער שטאָטישער קאָמיטעט אונטערן פאָרזיץ פון רעגירונגס־קאָמיסאַר, וועלכע וועט איינאָרדנען אַלע טרויער־פייערליכקייטען אין לאָדז און אָרגאַני־זירען אַ טרויער־אַקאַדעמיע.

דער בנין פון מאַגיסטראַט איז דעקאָרירט גע־וואָרען מיט קרעפּ, די לאַמטערן אויפ׳ן פרייהייטס־פּלאַץ זענען אויך פערהאַנגען געוואָרען מיט קרעפּ.

דאָס הויז אויף פּילסודסקיעגאָ 19 איז נעכטען געווען דאָס אָרט ווי הונדערטער נייגעריגע האָבען זיך אָפּגעשטעלט. ווי בעקאַנט, האָט דאָרט דער מאַר־שאַל פּילסודסקי בעת זיין אָנוועזענהייט אין לאָדז, אַרויסגעגעבען דעם אונלעגאַלען ,,ראַבאָטניק", מיט עטליכע יאָהר צוריק איז אויף דעם הויז אויפגעשלאָ־גען געוואָרען אַ געדענק־טאָוועל. נעכטען איז אויף דעם דאָזיגען געדענק־טאָוועל אויפגעהאָנגען געוואָ־רען אַ שוואַרצער קראַנץ.

אין דער וואָיעוואָדזטווע

דער רעצעפּציע־זאַל פון דער וואָיעוואָדזטווע איז דעקאָרירט געוואָרען אין שוואַרצען. דער פּאָר־טרעט פון מאַרשאַל איז איינגעהילט אין שוואַרץ און נעבען איהם שטעהט די גאַנצע צייט אַן׳עהרען־וואַך.

1 אַ זייגער בייטאָג האָט דער וואָיעוואָדע האוקע־נאָוואַק אָנגענומען קאָנדאָלענצען, וועלכע זענען אָנ־געגעבען געוואָרען דורך פאָרשטעהער פון פעראיי־נען און אָרגאַניזאַציעס, מלוכה־אַמטען און געזעל־שאַפטליכע־אינסטיטוציעס.

2 אַ זייגער בייטאָג האָבען זיך אין דער וואָיעוואָד־זטווע פערזאַמעלט אַלע קאָנסולען פון די פרעמדע מלוכות, וועלכע געפינען זיך אין לאָדז. אין נאָמען פון אַלע קאָנסולען האָט געהאַלטען אַ לענגערע רעדע וועגען דער פערזענליכקייט פון מאַרשאַל און אויס־געדריקט זייער מיטלייד, דער גריכישער קאָנסול, וועלכער איז דער עלטסטער פון אַלע קאָנסולען.

היינט וועט אין דעם רעצעפּציע־זאַל פון דער וואָיעוואָדזטווע אויסגעלעגט ווערען אַ קאָנדאָלענץ־בוך, וואו ס׳וועלען זיך איינשרייבען אַלע פאָרשטע־הער פון אָרגאַניזאַציעס און פעראיינען, וועלכע ווע־לען קומען קאָנדאָלירען.

צו דער לויה פאָהרען אַרויס פיל מלוכה־פאָר־שטעהער, פאָרשטעהער פון דער זעלבסט־פערוואַל־טונג און פון אָרגאַניזאַציעס.

אַ חוץ דעם וועט אַ גרויסע דעלעגאַציע פון אַלע שיכטען פון דער לאָדזער בעפעלקערונג אָפּוואַרטען אין קאָלושקי דעם צוג, וועלכער וועט פיהרען דעם טויטען קערפּער פון מאַרשאַל פּילסודסקי קיין קראָ־קאָ.

טרויער־מאַניפעסטאַציע אויפן פרייהייטס־פּלאַץ

7 אַ זייגער אין אָווענד איז אויפ׳ן פרייהייטס־פּלאַץ פאָרגעקומען אַ גרויסע טרויער־מאַניפעסטאַ־ציע, אין וועלכער ס׳האָבען אָנטייל גענומען אַלע פער־איינען פון די געוועזענע מיליטער־לייט, וועלכע מאַהען אַן דער פעדעראַציע, לעגיאָניסטען־פער־באַנד, אַלגעמיינער און יודישער אינוואַלידען־פער־איין, יודישע קאַמבאַטאַנטען, לעגיאָן א. נ. פון בע־רעק יאָסעלעוויטש, שטזשעלצעס, ספּאָרט־פעראיינען פאָרשטעהער פון דער מאַכט און זעלבסטפערוואַל־טונג, מיליטער און געזעלשאַפטליכע אינסטיטוציעס.

דער רעיענט אָקשאַ־סטזשעלעצקי האָט אדורכ־געלייענט דעם מאַניפעסט פון מלוכה־פּרעזידענט צום פוילישען פאָלק. דאַן איז דער גאַנצער עולם געבלי־בען שטעהן אין רוה 2 מינוט. אַלע פעהנער זענען געווען איינגעהילט אין טרויער.

אין פיל פענסטער און שוי־פענסטער זענען אַרויסגעהאַנגען געוואָרען פּאָרטרעטען פון מאַרשאַל פּילסודסקי איינגעהילט אין שוואַרצען.

אין דער האַנדעלס־קאַמער

דאָס פּרעזידיום פון דער לאָדזער האַנדעלס־קאַ־מער האָט אָפּגעהאַלטען אַ טרויער־זיצונג. דער פּרע־זעס גענ. מאַטשיעוסקי האָט געהאַלטען אַ טרויער רעדע און דאַן זענען אַוועקגעשיקט געוואָרען קאָנ־דאָלענץ־דעפּעשען צו דער אַלמנה פון מאַרשאַל פּיל־סודסקי און צו דער רעגירונג. דער פּרעזעס צוזאַמען מיטן דירעקטאָר גייער האָבען פערזענליך קאָנדאָלירט דעם וואָיעוואָדע.

אויך דאָס פּרעזידיום פון דער האַנדווערקער־קאַ־מער האָט אָפּגעהאַלטען אַ טרויער־זיצונג. פּרעזעס קאַפּטשינסקי צוזאַמען מיטן דירעקטאָר דאַבאַש האָ־בען פערזענליך קאָנדאָלירט דעם וואָיעוואָדע.

דער טרויער צווישען דער יודישער בעפעלקערונג

די ידיעה וועגען טויט פון מאַרשאַל פּילסודסקי האָט געמאַכט אַן׳אונגעווענליכען רושם צווישען דער יודישער בעפעלקערונג ביי אונז אין שטאָט. די לאָד־זער יודען האָבען שמערצליך דערפיהלט די אבדה פאַרן לאַנד און דער בעפעלקערונג. אומעטום האָט מען געזיפצט און דיסקוטירט וועגען דער צוקונפט.

— פאַרוואָס האָט מען נישט געמאָלדען וועגען דער קראַנקהייט פון מאַרשאַל, האָט מען געפרעגט אין די שטיבלעך, מיר וואָלטען דאָך געזאָגט תהילים.

אין די יודישע שולען שולען האָט געהערשט פּולשטענ־דיג טרויער. די יודישע טעאַטערן האָבען אָפּגע־שטעלט די פאָרשטעלונגען. די יודישע אינסטיטוציעס און פעראיינען האָבען אָפּגערופען אַלע פעראַנשטאַל־טונגען.

ס׳איז צוליב טרויער אָפּגערופען געוואָרען די פאָרלעזונג פון ד״ר בראַמסאָן און ד״ר שיפּער אין סוחרים־פעראיין און ס׳איז אויך אָפּגעלעגט געוואָ־רען די אַקאַדעמיע פון יודישען וויסענשאַפטליכען אינסטיטוט, וועלכע האָט היינט געזאָלט פאָרקומען.

די שול ,,יבנה", וועלכע האָט היינט געזאָלט האָ־בען אַ פאָרשטעלונג פון די שילער און שילערינס ,,לאָן" האָט די פאָרשטעלונג דערוויל אָפּגערופען.

אין דער יודישער קהלה

נעכטען 12 אַ זייגער בייטאָג האָט דער פּרעזעס פון דער קהלה־פערוואַלטונג דעפּ. מינצבערג און דער פּרעזעס פון קהלה־ראַט ליבערמאַן צונויפגערופען אַ טרויער־זיצונג, וועלכע איז געווען געווידמעט דעם אָנדענק פון פערשטאָרבענעם מאַרשאַל פּילסודסקי.

דער זיצונגס־זאַל איז געווען דעקאָרירט מיט שוואַרץ, דאָס בילד פון מאַרשאַל איינגעהילט אין קרעפּ.

דעפּ. מינצבערג האָלט פאָלגענדע רעדע, וועלכע די פערזאַמעלטע פערוואַלטונגס־ און ראַט־מיטגלי־דער האָבען אויסגעהערט שטעהענדיגערהייט:

צו טיף איז די אבדה און צו שווער דער קלאַפּ, וואָס האָט געטראָפען די פוילישע מלוכה און די גאַנצע בעפעלקערונג פון לאַנד, אַז מ׳זאָל קענען צונויפנעמען די געדאַנקען און אָפּשאַצען די היס־טאָרישע בעדייטונג פון פערשטאָרבענעם מאַרשאַל יוזעף פּילסודסקי. אַ מענש אַ ריז, אַ מענש — די פערקערפּערונג פון העכסטער מלוכה׳שער מאָראַל; אַ מענש, וואָס איז געווען בעשאָנקען מיט מיליטע־רישער קראַפט, וועלכער האָט אָבער גערינגט דער שענסטער גייסטיגער מאַכט.

ווייניג מענשען שאַפען אַרום זיך אַזאַ לעבעדי־גע לעגענדע, ווי עס האָט געמוזט שאַפען דאָס לעבען פון דאָזיגען גרויסען מלוכה־מאַן. דורך פיין און בלוט, יסורים גייסטיגע און עניים פיזישע, דורך לאַנג טראַכטען און טיף דענקען איז יוזעף פּילסוד־סקי דערגאַנגען דעם סוד פון אויסקעמפען פרייהייט פאַר פוילען און נאָך אַ גרעסערן סוד פון אויסבויען אַ גרויס און שטאַרק מלוכה־לעבען אין פוילען.

קיינמאָל איז, אפשר, אַ מלוכה־מאַן פון אַזאַ גרוי־סען שניט און ערליכען גייסטיגען פערנעם נישט געווען נויטיג, ווי אין דער איצטיגער שווערער צייט. עס ווערט געוואויגען אויף דער וואָג־שאָל קריג און שלום, לעבען און טויט, עלי׳ און ירידה פון דער גאַנצער מענשהייט, יעדער איינער, וואָס איז פער־אַנטוואָרטליך פאַר׳ן גורל פון אַ מלוכה איז איצט איינער פון די ריכטער וואָס טראָגען אַרום דעם פּסק־דין איבער דער צובראָכענער און צושלאָגענער מענשהייט. עס ווערט אָבער אַלעמאָל ווייניגער צווישען די ריכטער אַזעל־כע, וואָס שטרעבען די מענשהייט צו דערפיהרען צו גליק און וואויל און עס פערנעמען זייערע ערטער מענשען, פאַר וועלכע דאָס איינציגע געפיהל פון שאַפען איז שלעכטס און האַס. ווי שווער און ביי־טער איז אין אַזאַ צייט דער טויט פון אַזאַ ערליכער פערזענליכקייט, ווי עס איז געווען מאַרשאַל יוזעף פּילסודסקי, וואָס האָט זיין גאַנץ לעבען געווידמעט דעם קאַמף פאַר פרייהייט, דעם קאַמף פאַר מאָראַל, דעם קאַמף פאַר פרידען.

די לעצטע יאָהרען זענען ביי איהם געווען אַ תקופה פון פערפעסטיגען און פערשטאַרקען די דאָ־זיגע אידעען זיינע, סיי אויפן געביט פון אינערליכען לעבען אין פוילען, סיי אויפ׳ן געביט פון אויסערלי־כען לעבען אויף דער גאַנצער וועלט. נישט אומזיסט זענען דעריבער צונויפגעפאַלען אין די לעצטע יאָה־רען דאָס שאַפען אַ געזונטען און דויערהאַפטען יסוד פאַרן לעבען אין לאַנד — די נייע קאָנסטיטוציע מיטן שטרעבען צו זיכערן און פערשטאַרקען דעם שלום אויף דער וועלט — דורך פערשידענע אינ־טערנאַציאָנאַלע אַקטען און פּאַקטען. ליידער איז דעם דאָזיגען גרויסען גייסט נישט בעשערט געווען צו דערפיהרען זיין ווערק ביז׳ן סוף. מיר זענען דאָך אָבער אַ פאָלק, וואָס לעבט מיט בטחון און מיר גלוי־בען, אַז די זריעה, וואָס איז געזייהט געוואָרען אין משך פון לאַנגע יאָהר וועט אויפגעהן מיט שיינער און געזונדער פרוכט. דאָס איז אונזער טרייסט און האָפנונג אין דער דאָזיגער שווערער שעה פון טרויער און צער. צוזאַמען מיט דער גאַנצער בעפעלקערונג פון דער פוילישער מלוכה שטעהען מיר היינט אין טרויער געבויגען פאַר׳ן אָרון פון דער גרויסער ליכטיגער פערזענליכקייט פון מאַרשאַל פּילסודסקי און מיר האָפען, אַז השי״ת, וואָס האָט איהם גע־שאָנקען מוט און קראַפט ביים לעבען וועט אויך ווייטער נישט פערלאָזען די פוילישע מלוכה און איהר צוקונפט, וועט ווייטער געבויט ווערען אויף די גייס־טיגע און מאָראַלישע יסודות פון מאַרשאַל פּילסוד־סקי.

אין נאָמען פון דער יודישער בעפעלקערונג פון לאָדז, זאָלען היינט געזאָגט ווערען די אַלט־יודישע טרויעריגע ווערטער צער׳פולע ווערטער:

חבל על דאבדין ולא משתכחין!

נאָך דער זיצונג איז אַ דעלעגאַציע פון דער פער־וואַלטונג און ראַט אין די פּרעזאָנען פון דעפּ. מינצ־בערג און אדוו. ווייצמאַן אַוועק צום ה׳ וואָיעוואָדע איבערצוגעבען די קאָנדאָלענץ אין נאָמען פון דער יודישער בעפעלקערונג.

דעפּ. מינצבערג האָט זיך געווענדעט צום וואָיע־וואָדע מיט פאָלגענדע ווערטער:

אין נאָמען פון דער יודישער קהלה גיב איך אי־בער דעם ה׳ וואָיעוואָדע די אויסדרוקען פון האַרצי־גען מיטלייד צוליב דעם קלאַפּ, וועלכע ס׳האָט בע־קומען דאָס לאַנד מיט׳ן טויט פון מאַרשאַל פּילסוד־סקי. מיר ווינשען, אַז זיין גייסט זאָל פעראייניגען אַלע בירגער צום ווייטערדיגען אויסבוי פון דער רעפּובליק אויפ׳ן יסוד, וועלכען ס׳האָט געשאַפען דער פערשטאָרבענער מאַרשאַל.

די קהלה האָט דאַן אַרויסגעשיקט פאָלגענדע דע־פּעשען: צו דער אַלמנה פון מאַרשאַל פּילסודסקי:

,,די לאָדזער יודישע קהלה איבערגענומען מיט אייער גרויסען וועהטאָג, בעט אייך אין טיפען טרוי־ער איבערצונעמען די אויסדרוקען פון האַרציגען מיטגעפיהל פון דער פעריתום׳טער יודישער בעפעל־קערונג פון לאָדז".

צום מלוכה־פּרעזידענט מאָשטשיצקי!

,,די יודישע קהלה אין לאָדז אויפגעטרייסעלט דורך דער טרויעריגער ידיעה וועגען טויט פון בויער פון דער פוילישער אונאָפּהענגיגקייט און דער שע־פער פון דער פוילישער גרויס־מאַכט יוזעף פּילסוד־סקי, דריקט אויס דעם מיטגעפיהל פון דער יודי־שער בעפעלקערונג אין לאָדז".

צום פּרעמיער סלאַוועק!

,,די פערוואַלטונג און ראַט פון דער לאָדזער יו־דישער קהלה, שיקט איבער אין נאָמען פון דער יו־דישער בעפעלקערונג די אויסדריקען פון האַרציגען מיטגעפיהל צוליבן טויט פון פאָלקס־פיהרער מאַר־שאַל פּילסודסקי. די יודישע בעפעלקערונג איז מתפלל אַז דער רעגירונג זאָל געגעבען ווערען אַ טעסטאַ־מענט פון גרויסע און הייליגע אידעען פון פוילישען העלד".

צענטראַלער האַנדווערקער־פערבאַנד

צוליב דעם טראַגישען טויט פון מאַרשאַל פּיל־סודסקי איז נעכטען פאָרגעקומען אַ טרויער־זיצונג פון פּרעזידיום פון צענטראַלען יודישען האַנדווער־קער־פערבאַנד.

עס איז בעשלאָסען געוואָרען, אַז די פּלענאַרע ראַט־פערזאַמלונג, וואָס איז גערופען געוואָרען אויף היינט אָווענד זאָל פערוואַנדעלט ווערן אין אַ טרויער אַקאַדעמיע.

מיט רעדעס וועלען אַרויסטרעטען די ה״ה פּרע־זעס ד״ר י. קרויש, אדוו. ז. שטראָוך א. א.

עס ווערט בעמערקט, אַז די ראַט־פערזאַמלונגען זענען עפענטליכע און אַלע מיטגלידער פון דער צענ־טראַלע און צעכען קענען די פערזאַמלונגען בּיזוואוי־נען.

לויט׳ן בעשלוס פון פּרעזידיום פון האַנדווערקער האָט ביי דער צענטראַלע זאָלען צוליב׳ן טויט פון מאַרשאַל י. פּילסודסקי אין די טעג מאָנטאָג, דינסטאָג און מיטוואָך, אַלס צייכען פון טרויער נישט פאָר־קומען קיין שום פערזאַמלונגען פון צעכען און פער־איינען, וואָס זענען אָנגעשלאָסען אין דער צענטראַ־לע אויסער טרויער־אַקאַדעמיעס.

האַנדווערקער־עקספּאָזיטור

נעכטען 12 בייטאָג האָט די האַנדווערקער־עקס־פּאָזיטור צונויפגערופען אַ טרויער־זיצונג. מיט אַ קורצע רעדע איז אַרויסגעטרעטען דער פאָרזיצער פון ראַט, אדוו. הייצמאַן.

ס׳איז בעשלאָסען געוואָרען: - 1) צו ערקלערען טרויער אין אַלע פעראיינען און צעכען, וואָס געהע־רען צו דער עקספּאָזיטור ביז צום אָפּרופען און נישט מאַכען קיין שום פעראַנשטאַלטונגען; 2) צו דעקאָרירען מיט שוואַרץ די בילדער פון מאַרשאַל און די פעראיינס־פעהנער; 3) אַרויסשיקען קאָנדאָ־לענץ־דעפּעשען צו דער אַלמנה, מלוכה־פּרעזידענט און רעגירונג; 4) אַרויסצושיקען אין די פּראָווינץ־אָפּטיילונגען צירקולאַרען וועגען טרויער; 5) צו דע־לעגירען צו דער לויה די ה״ה גלאַטמאַן, ראַטמ. פּיאַלקאַ, ראַטמ. האַנעמאַן און הערשקאָוויטש.

אין די סוחרים־פעראיינען

אַ דעלעגאַציע פון סוחרים־פעראיין פּעטריקאָווער 73 איז נעכטען געווען ביים ה׳ וואָיעוואָדע און קאָנ־דאָלירט צוליב׳ן טויט פון מאַרשאַל.

אַ דעלעגאַציע פון סוחרים־פעראיין פּעטריקאָ־ווער 10 אין די פּערזאָנען פון פּרעזעס יאַשונסקי און וויצע־פּרעזעס שטיינשניידער האָבען אויך נעכ־טען אָפּגעגעבען אַ קאָנדאָלענץ־וויזיט ביים ה׳ וואָיע־וואָדע.

די פערוואַלטונג פון קליינהענדלער - פעראיין, אַגראַדאָווע 10 האָט נעכטען אָפּגעהאַלטען אַ טרויער זיצונג. ס׳זענען אַרויסגעשיקט געוואָרען קאָנדאָלענץ דעפּעשען קיין ווארשא, היינט וועט אַ דעלעגאַציע פון דער פערוואַלטונג אין די פּערזאָנען פון די פּרע־סים ראָזענבערג און וואָלמאַן זיך איינשרייבען אין קאָנדאָלענץ־בוך פון דער וואָיעוואָדזטווע.

אין דעטאַליסטען־פעראיין פּעטריקאָווער 90 איז בעשלאָסען געוואָרען אַרויסצושיקען קאָנדאָלענץ־דעפּעשען קיין ווארשא, אַ דעלעגאַציע אין די פּער־זאָנען פון פּרעזעס דאַבזשינסקי, וויצע־פּרעזעסען אינזש. גליקסמאַן און י. ליכטענשטיין און דירעק־טאָר פרייליך האָבען אָפּגעגעבען אַ קאָנדאָלענץ־וויזיט אין דער וואָיעוואָדזטווע.

דער קאָלאָניאַל - הענדלער פערבאַנד, שרודמיע־סקאַ 20 האָט אָפּגעהאַלטען אַ טרויער־זיצונג. ס׳זע־נען אַרויסגעשיקט געוואָרען קאָנדאָלענץ־דעפּעשען קיין ווארשא, פּרעזעס אָלינאָווער, וויצע־פּרעזעס גאָטליב און דיר. גאָלדקאָרן וועלען זיך היינט איינ־שרייבען אין קאָנדאָלענץ־בוך פון דער וואָיעוואָדז־טווע.

נעכטען איז פאָרגעקומען אין צענטראַלען קליינ־הענדלער־פעראיין, פּאָמאָרסקאַ 15 אַ זיצונג פון אַלע פאָרשטעהער פון די בראַנזשען סעקציעס, עקספּאָזי־טורען און אָפּטיילונגען אָנגעשלאָסען אין דעם דער־מאָנטען פעראיין.

די זיצונג, אויף וועלכע ס׳האָבען געזאָלט בע־טראַכט ווערען ליופענדע ענינים איז פערוואַנדעלט געוואָרען אין אַ טרויער־זיצונג.

דער פאָרזיצער ראַטמאַן און פּרנס פּיאָטר כאַרי מיט טרערן אין די אויגען און שטיקענדע שטימע רעדט אַרום דעם גרויסען פערלוסט, וואָס ס׳האָט גע־ליטען פוילען מיטן טויט פון ערשטען מאַרשאַל פון פוילען, יוזעף פּילסודסקי. די ידיעה האָט ווי אַ שאַרף מעסער זיך איינגעשניטען אין די הערצער פון דער גאַנצער עפענטליכקייט אין פוילען. פאַר אונז, יודען, קליינהענדלער איז דער פערלוסט פון מאַרשאַל יוזעף פּילסודסקי ביים איצטיגען מאָמענט בעזונדערס פיהלבאַר.

צוזאַמען מיט׳ן גאַנצען פוילישען פאָלק, זענען מיר יודישע קליינהענדלער אין פוילען, שווער גע־טראָפען געוואָרען מיט׳ן טויט פון גרויסען מענש מאַרשאַל יוזעף פּילסודסקי.

די פערזאַמעלטע האָבען דאָס אויסגעהערט שטע־הענדיג און דערנאָך זיך פונאַנדערגעגאַנגען שטאַרק גערירט.

אין יודישען קאַמבאַטאַנטען־פעראיין

(ווייטער זעה 4־טע זייט)

טראַנספּאָרטען קיין ארץ־ישראל ערלעדיגט אַמשנעלסטען דירעקט
Przedborski, Kolner i S-ka Łódź, Sienkiewicza 6
tel. 247-75
מיר ערטיילען אומזיסט אַלערליי אינפאָרמאַציעס.

6-וואכיגער טרויער
אין מיליטער און אין די מלוכה'שע אינסטיטוציעס

וו אַ ר ש אָ, 13 (טעלעפאָניש)

12,30 בייטאָג איז היינט פאָרגעקומען אַ זי-צונג פון מיניסטאָרען-ראַט. עס איז בעשלאָסען גע-וואָרען איינצואָרדענען די לויה אויפ'ן חשבון פון דער מלוכה. עס איז אויך בעשלאָסען געוואָרען די פאָרם פון נאַציאָנאַלען טרויער.

פון היינט ביז'ן טאָג פון דער לויה ווערען פערוועהרט אַלערליי פאָרשטעלונגען און פערוויי-לונגען. די גאַנצע צייט דאַרפען הענגען די נאַ-ציאָנאַלע פעהנער בעדעקט אין קרעפע.

דעם מיליטער און מלוכה-בעאַמטע וועט פער-פליכטען אַ 6-וואָכיגער טרויער.

פרויען און מענער, אין מיליטער ווי אין די מלוכה-אינסטיטוציעס, וועלען מוזען טראָגען שוואַר-צע טרויער-בענדער און וועלען זיך דאַרפען צוריק-האַלטען פון בעטייליגען זיך אין אויפנאַהמעס.

נישט קיין קרענץ אויפן טויטען - ארון

וו אַ ר ש אָ, 13 (טעלעפאָניש)

עס איז נישט פאָרגעזעהען דאָס לעגען קרענץ אויפ'ן ארון פון מאַרשאַל פילסודסקי. אַלע מיט-גלידער פון דער רעגירונג וועלען אנשטאט קרענץ שפענדען 5500 זל. אויף צו בויען אַ געהייליגטען גרוב אויפ'ן נאָמען פון מאַרשאַל פילסודסקי.

טרויער - אויפרוף צו די יודישע אונאָפ - העננגיגקייטס קעמפער

וו אַ ר ש אַ, 13 (טעלעפאָניש)

דער פעראיין פון די יודישע קאמבאַטאַנטען האָט צוליב'ן טויט פון מאַרשאַל פילסודסקי אַרויס-געגעבען אַנ'אויפרוף, אין וועלכען עס ווערט אָפ-געשאַ... די גרויסע אבידה און אַלע מיטגלידער ווערען אויפגעפאָדערט צו בעטייליגען זיך אין אַלגעמיינעם טרויער.

מעגליכקייט אָפצולעגען די אויסער-אָרדענטליכע סיים - סעסיע

וו אַ ר ש אָ, 13 (טעלעפאָניש)

צוליב'ן טויט פון מאַרשאַל פילסודסקי ווערען געהאַמעוועט די אַרבייטען איבערן פראָיעקט פון דער נייער וואַהל-אָרדינאַציע. מהאי טעמא וועט געוויס אויך אָפגעלעגט ווערען די אויסעראָרדענט-ליכע סיים-סעסיע, וועלכע האָט געזאָלט פאָרקומען דעם 20 מאַי.

אַ סטיפענדיום אויפן נאָמען פון מאַרשאַל

וו אַ ר ש אַ, 13 (טעלעפאָניש)

היינט איז פאָרגעקומען אַנ'אויסערגעוועהנליכע זיצונג פונ'ם ראַט פון דער מעדיצינישער אָפטיילונג ביים וואַרשאָווער אוניווערזיטעט. עס איז בעשלאָסען געוואָרען אַ סטיפענדיום אויפ'ן נאָמען פון מאַרשאַל פילסודסקי, פאַר עהרען-דאָקטאָר פון וואַרשאָווער אוניווערזיטעט.

פון: טערקיי, איטאַליען, פראַנקרייך, די געזאַנדטע פון אונגאַרן, יוגאָסלאַוויען, בעלגיען, עסטרייך, לעטלאַנד ,עסטלאַנד, דענעמאַרק, רומעניען, האָ לאַנד, יאַפּאַן ,כינע, טשעכאָסלאָוואקיי, בראַזיל-יען, ווי אויך שארזש ד'אַפערס פון אַמעריקא, פינ-לאַנד, גריכענלאַנד, נאָרוועגיען, מעקסיקא, בול-גאַריען, בראַזיליען, שוועדען א. א.

פוילישע אַמבאַסאַדאָרען און געזאַנדטע אין אויסלאַנד שווערען טרייהייט די אידעאַלען פון מאַרשאַל

וו אַ ר ש אָ, 13 (טעלעפאָניש)

דער אויסערן-מיניסטער בעק האָט אַרויס - געשיקט צו אַלע פוילישע אמבאסאדעס און געזאַנד שאַפטען אין אויסלאנד א דעפעשע, אין וועלכער עס ווערט מיטגעטיילט .וועגען טויט פון מארשאל פיל-סודסקי. דער פרעזידענט האָט אַרויסגעגעבען אַ ווענדונג צום פאָלק, וואָס וועט אויך איבערגעשקיט ווערען.

איך בין איבערצייגט, אַז אַלע, וועלכע האָבען דעם כבוד צו רעפרעזענטירען פון אויסען אונזער מלוכה ,וועלען האַלטען פאַר זייער פליכט מיט גאָרנישט צו שעדיגען די גרויסקייט פון דעם ווערק, וואָס עס האָט מיט זיין לעבען געשאַפען מאַר'שאַל יוזעף פילסודסקי.

היינט האָבען אַלע פוילישע אַמבאַסאַדעס און געזאַנדשאַפטען, צוגעשיקט דעפעשען, אין וועלכע די שעפען און זייערע פערסאָנאַלען פון די אויס-לענדישע פוילישע מלוכה-פאָזיציעס שווערען טריי-הייט די אידעאַלען פון פילסודסקי'ן.

קאָנדאָלענץ פון פויבסט

וו אַ ר ש אָ, 13 (טעלעפאָניש)

דער פויבסט האָט איבערגעשיקט צום מלוכה-פרעזידענט פאָלגענדע טעלעגראַמע:

צו זיין עקסעלענץ דעם הער פרעזידענט פון דער פוילישער רעפובליק .

מיר נעהמען אַנטייל אין טרויער פון הער פרעזידענט און אינ'ם טרויער פון פוילען, וואָס איז שטענדיג טייער פאַר אונזער האַרץ. מיר טוען תפילה פאַר דער אייביגער רוה פון דער נשמה פון אונאָפשאַצבאַרען מאַרשאַל. מיר בעטען אויך פאַר דער פריד פון פוילען, וועלכער מיר בענשען אין אייער געאַכפערטער פערזאָן הער פרעזידענט. פיוס 11.

מיניסטער לאַוואַל וועט זיין אויף מאַרשאַל פילסודסקיס לויה

פ אַ ר י ז, 13 (ספ. טעל.)

פרעזידענט לעברון און פרעמיער פלאַנדען האָבען אַרויסגעגעבען דעם מיניסטער לאַוואַל, וועל-כער געפינט זיך איצט אויף אַ דיפלאָמאַטישען וויזיט אין מאָסקוואַ, אַ דיספאָזיציע, אַז אויפ'ן צוריקוועגכ קיין פראַנקרייך, זאָל ער זיך פערהאַל-טען אין וואַרשאָ און אָפגעבען דעם לעצטען כבוד דעם מאַרשאַל פילסודסקי, מיט וועלכען לאַוואַל האָט נישט געהאַט קיין מעגליכקייט זיך צו בעגעגענען בעת'ן לעצטען בעזוך פון פראַנצויזישען אויסערן-מיניסטער אין וואַרשאָ.

אין האלאַנד

ה אַ ג, 13 (ספ. טעל.)

די פרעסע אין האָלאַנד האָט געווידמעט אַ סך פלאַץ דעם טויט פון מאַרשאַל פילסודסקי. דעם פוילישען געזאַנדטען אין האַג האָט די רעגירונג איבערגעגעבען קאָנדאָלענצען.

אין בעלגיען

בּ ר י ס ע ל, 13 (ספ. טעל.)

צום פוילישען געזאַנדטען אין בריסעל קומען אָן אונצעהליגע אויסדרוקען פון מיטגעפיהל און סימפאַטיע צוליב'ן טויט פון מאַרשאַל פילסודסקי. אויף דער וועלט-אויסשטעלונג אין בריסעל איז דער פוילישער פּאַווילאָן געשלאָסען געוואָרען. די פעהנער פון דער אויסשטעלונג זענען איינ-געוויקעלט געוואָרען אין דער העלפט.

אין עסטלאַנד

ט אַ ל י ן, 13 (ספ. טעל.)

די הויפט-שטאָט פון עסטלאַנד געפונט זיך אונטער'ן שווערען איינדרוק, וואָס עס האָט אַרויס גערופען די ידיעה וועגען טויט פון מאַרשאַל פיל-סודסקי.

די צייטונגען ברענגען אַרטיקלען און נעקראָ-לאָגען וועגען פערשטאָרבענעם פוילישען מלוכה-מאַן, „ווארא מאא“ שטרייכט אונטער, אַז מיט'ן טויט פון פילסודסקי'ן פערלירט עסטלאַנד אייבעט פון איהרע גרויסע פריינד.

איטאַליענישע רעגירונג און אַרמעע צו דער לויה פון מאַרשאַל פילסודסקי

ר וי ם, 13 (ספ. טעל.)

די סטעפאַני-אַגענטור- מעלדעט, אַז בעת דער לויה פון מאַרשאַל פילסודסקי, וועט די איטאַליע-נישע רעגירונג רעפרעזענטירען דער אַמבאַסאַדאָר באַסטיאַניני און, אַ ספעציעלע דעלעגאַציע פון דער איטאַליענישער אַרמעע מיט'ן גענ. גראַציאַלים בראַש.

אין אונגאַרן

ב ו ד אַ פ ע ש ט, 13 (ספ. טעל.)

אַלע היינטיגע נאָכמיטאָג, און אָווענד-צייטונ-גען זענען ערשיגען אונטערן צייכען פון טרויער, צוליב'ן טויט פון ערשטען פוילישען מאַרשאַל יוזעף פילסודסקי.

„אז נעמצעטער“ שרייבט: מען קען בעזעצען טראָנען, נאָך איין מלוכה-שעף קומט אַ צווייטער, אָבער דאָס פוילישע פאָלק און די געשיכטע פון דער וועלט האָבען געהאַט נאָר איין פילסודסקי. די צייטונג בעשרייבט די איינגעבוירענע עגיוות פון מאַרשאַל, זיין געניוס און זיין מעכטיגער ווילען פעסטשטעלענדיג, אַז זיין פאָליטיק האָט נישט איינמאָל דעצידירט אין דער וועלט-פאָליטיק.

„אז עסט“ שרייבט: מיט'ן טויט פון פילסודס קין איז אייראָפּא אָרימער געוואָרען מיט 1 גרויסען לעבען און רייכער געוואָרען מיט 1 אונשטערבליכען דער מאַרשאַל איז געווען מעהר ווי אַ מלוכה-מאַן.

אין בולגאַריע

ס אָ פ י א, 13 (ספ. טעל.)

אין בולגאַריען האָט די ידיעה וועגען טויט פון מאַרשאַל פילסודסקי געמאכט א דערדריקענדען איינ-דרוק. אין דער פוילישער געזאַנדשאַפט קומען אָן פאָרשטעהער פון דער בולגאַרישער רעגירונג, דער דיפלאָמאַטישער קאָרפּוס, די פוילישע קאָלאָניע, וועלכע קאָנדאָלירען. קאָנדאָלירט האָט אויך דער קעניגליכער ראַטגעבער קרויעוו.

לעבענס = געשיכטע

מאַרשאַל יוזעף פילסודסקי איז געבוירען גע-וואָרען דעם 6 דעצעמבער 1867 אין זולאָוו, סווענ-ציאַנער פּאָוויאַט. די פאַמיליע פילסודסקי, וואָס שטאַמט פון די אַמאָליגע ליטווישע פירשטען גי-נעטוס, האָט געוואוינט אין זמודזש. פילסודסקי'ס פאָטער, אַ ציווילער קאָמיסאַר פון זמודזש, האָט נאָך דער פאָוסטאַניע פון 1863 זיך איבערגעצויגען קיין זולאָוו. אין פאָלוואַרק פון זיין ווייב מאַריאַ, וועלכע שטאַמט פון די בילעוויטש'ס. נאָך דער גרויסער שרפה אין זולאָוו אין יאָהר 1874 איז די רואינירטע משפחה, וועלכע איז בעשטאַנען פון 6 זיהן און 4 טעכטער, אַריבערגעפאָהרען קיין ווילנאָ, וואו זי האָט זיך בעזעצט. דאָרט האָט דער יונגער יוזעף פילסודסקי בעקומען זיין גימנאַזיאַלע אויסבילדונג. נאָכ'ן ענדיגען די גימנאַזיע אין 1885 איז ער אַריינגעטרעטען אין כאַרקאָווער אוניווער-זיטעט, וואו ער האָט שטודירט מעדיצין. אין אַ יאָהר אַרום איז דער יונגער יוזעף בעזייטיגט געוואָרען פון אוניווערזיטעט פאַר בעטייליגען זיך אין סטו-דענטען-אונרוהען. דאַן קומט ער צוריק קיין וויל-נאָ, וואו ער גרינדעט אַ בילדונגס-קרייז פון יוגענדליכע, וועלכע זענען עוסק אין שטודירען די סאָציאַליסטישע אידעען. אין 1887 ווערט יוזעף פילסודסקי אַרעסטירט אונטער'ן חשד פון כלומרשטן אַנטייל נעמען אין דער רוסישער טעראָריסטישער אַקציע. נאָכ'ן אָפקומען 5 יאָהר שטראָף אין סיביר, קומט ער אין 1892 קיין ווילנאָ, דערנאָך קיין וואַר שאָ, וואו ער שטעלט זיך אין פערבינדונג מיט די טוער פון דער גרופע „גלאָס“ (יאַן פאָפלאַווסקי, ראָמאַן דמאָווסקי א. א.) שפעטער פערקעהרט ער צווישען דער ראַדיקאַלער יוגענד, מיט וועלכער ער גרינדעט, נאָכ'ן צוזאַמענפאָהר אין בעלמאָנט (היגטער ווילנאָ), די פ. פ. ס.

יוזעף פילסודסקי (זיין פאַרטיי-פסעוודאָנים „וויקטאָר“ און „זשיק“) האָט דעם סאָציאַליזם טראַק טירט קודם כל אַלס וועג צו דערגרייכען די אונ-אָפּהענגיגקייט דורך רעוואָלוציע. אין ליפניקי (היגטער ווילנאָ) גרינדעט ער אין 1899 דעם אונ-לעגאַלען „ראָבאָטניק“, ער צופיהרט „ליטעראַטור“ בעזוכט פעטערבורג, מאָסקווא, קיעוו, אָדעס. די געהיימע דרוקעריי פון „ראַבאָטניק“ געפונט זיך שפעטער, אין 1896, אין לאָדז, אין אַ פריוואַט-שטוב. אין 1900 ווערט די דרוקעריי ענטדעקט דורך דער פאָליציי און פילסודסקי ווערט אַרעסטירט. ער זיצט דאַן אין לאָדזער טורמע און ווערט שפעטער אַריבערגעפיהרט אין 10 פאַוויליאָן פון וואַרשאַווער פּאַוויאַק. א דאנק זיין סימולירען משוגעת, ווערט ער איבערגעפיהרט קיין פעטערבורג אויף אָבסערוואַציע. דאַן געלונגט איהם, א דאנק דער מיטהילף פון ד״ר מאַזורקעוויט, דעם 13 מאַי 1901 צו אַנטלויפען און ער קומט קיין קראַקאָ. פון וואַנען ער פאָהרט אַרויס, נאָך אַ האַלב-יעה-ריגען אויפענטהאַלט, קיין מערב-אייראָפּאַ. ער לעבט אַ לענגערע צייט אין לאָנדאָן. אין פריהלינג 1902 ווען אין קאָנגרעס-פוילען קומען פאַר מאַסען-אַרעס טען, קומט ער צוריק קיין קראַקאָ, וואו ער בע-זעצט זיך אויף שטענדיג, פון וואַנען ער פאָהרט אַרויס אין געהיים קיין קאָנגרעס-פוילען, וואו ער איז טעטיג אין דער פ.פ.ס. אונטער'ן פסעוו-דאָנים „מיעטשיסלאַוו“.

די רוסיש-יאַפּאַנישע מלחמה וועקט אין פיל-סודסקי'ן די האָפנונג אַרויסצורופען אַנ'אויפשטאַנד אין פוילען. אין דער אַנגעלעגענהייט פאָהרט ער דאַן קיין יאַפּאַן, וואו ער טרעפט זיך מיט ראָמאַן דמאָווסקי'ן ,וועלכער זאָגט זיך אַרויס פאַר דער נישט-אויספיהרבאַרקייט פון פילסודסקי'ס פּלאַן. פיל סודסקי שרעקט זיך נישט אָפּ און בעשליסט אין קאָנגרעס-פוילען אַרויסצורופען אַ רעוואָלוציע. ער קומט צוריק קיין קראַקאָ, שאַפט אַ קאַמפּס-אָרגאַ - ציע ביי די פ.פ.ס., אין קראקא און לעמבערג פער לעגט ער שולען פאַר די מיטגלידער פון דער קאַמפּס-אָרגאַניזאַציע, מיט וועלכער ער פיהרט אַליין אָן. די אָרגאַניזאַציע האָט געוואונען אויף די כוחות בעזונדערס אין יאָהר 1906.

נאָך דער שפּאַלטונג אין די פ.פ.ס. אין אָקטאָבער 1906 האָט פילסודסקי זיך געשטעלט אין דער שפּיץ פון דער רעוואָלוציאָנערער פראַק-ציע. אין 1910 גרינדעט ער אין קראקא און לעמ-בערג סטזשעלעץ-אָרגאַניזאַציעס ווען די באַל - קאַנישע מלחמה האָט דערוועקט די האָפנונג אויף אַ נאָהענטער מלחמה צווישען עסטרייך און רוסלאַנד און די מעגליכקייט פון אַנ'אויפשטאַנד אין פוילען. פילסודסקי ווערט דאַן נאָמינירט אלס הויפט-קאָ-מענדאַנט פון דער פוילישער בעוואָפענטער מאַכט. זומער 1913 און 1914 זענען געוואַקסען די פוי-לישע מיליטערישע אָרגאַניזאַציעס אין גאַליציען. דערנאָך איז געקומען די וועלט-מלחמה און די גרויסע עפּאָפּע פון די לעגיאָנען האָט זיך אָנ-געהויבען דעם 6 אויגוסט 1914.

און דאַ הויבט זיך אָן דער שוואונג פון פיל-סודסקי'ן, דעם שפעטערדיגען ערשטען מאַרשאַל.

קאנדאלענץ-דעפעשען
פון די קעניגען פון בולגאריע. פון רומעניען. פון די פרעזידענטען פון דער שווייץ, פראנקרייך, שפאניע, טשעכיע, רעגענט הארטי. פון מוסאליני און היטלער

וו אַ ר ש אָ, 13 (טעלעפאָניש)

דער מלוכה-פרעזידענט האָט דערהאַלטען קאָנ-דאָלענץ-דעפעשען צוליב'ן טויט פון מאַרשאַל פיל-סודסקי פון פראַנצויזישען פרעזידענט לעברען. פרע מיער סלאַוועק האָט בעקומען אַ מיטגעפיהל-דע-פעשע פון איטאַליענישען פרעמיער מוסאָליני.

דער מלוכה-פרעזידענט האָט אויך דערהאַלטען קאָנדאָלענץ-דעפעשען פון בולגאַרישען קעניג באָ-ריס, פון אונגאַרישען רעגענט האָרטי, פון פרע-זידענט פון דער שווייץ, פון שפאַנישען פרעזידענט זאַמאָראַ, פון פרעזידענט פון טשעכאָסלאָוואַקיי פראָ פעסאָר מאַסאַריק, פון דאַנציגער סענאַט-פרעזידענט גרייזער, פון רומענישען קעניג, פון וויצע-פרעמיער פון עסטלאַנד, וועלכער ערפיהלט די פונקציעס פון פרעזידענט.

דער דייטשער קאַנצלער היטלער האָט אויך צוגעשיקט אַ גרויסע מיטגעפיהל-דעפעשע פאַר'ן פרעזידענט און רעגירונג.

מיניסטער לאַוואַל קאָנדאָלירט דעם מיניסטער בעק

וו אַ ר ש אָ, 13 (טעלעפאָניש)

דער פראַנצויזישער אויסערן-מיניסטער לאַוואַל האָט צום מינ- בעק איבערגעשיקט פאָלגענדע דע-פעשע: „אין מאָמענט פון פערלאָזען פוילען דער-וויס איך זיך אין טיפער געריהרטקייט וועגען טויט פון מאַרשאַל פילסודסקי. דער דאָזיגער גרויזאַמער טרויער ווערט ווייטאָגליך אָפגעפיהלט דורכ'ן פראַנ-צויזישען פאָלק. איך גיב אָפ כבוד דעם אָנדענק פון גרויסען מלוכה-מאַן, וועלכער האָט מיט זיין מוט, איידעלקייט און פאַטריאָטיזם ווידער אויפ-געשטעלט פוילען. איך בעט אייער עקסעלענץ אָנצונעהמען מיינע אויסדרוקען פון טיפען טרויער.

אַמבאַסאַדאָרען אין וואַרשאַ קאָנדאָלירן

וו אַ ר ש אָ, 13 (טעלעפאָניש)

היינט האָבען קאָנדאָלירט די פוילישע רעגירונג דעם פרעזידענט און די אלמנה די אַמבאַסאַדאָרען

נעכטיגער טרויער-טאג אין לאדז

(ענדע פון דער 3־טער זייט)

די פערוואַלטונג פון יודישען קאָמבאַטאַנטען־פעראיין האָט אָפגעהאַלטען אַ טרויער־זיצונג, אויף וועלכער ס'זענען אָנוועזענד געווען אַלע מיטגלידער אין זייערע מונדירען מיט שווארצע אָרים־בענדער.

די אַדוואָקאַטען בעלער און מענקעס האָבען גע־האַלטען טרויער־רעדעס און דאַן האָט א דעלעגאַציע אָפגעגעבען א קאָנדאָלענץ־וויזיט דעם ה' וואָיעוואָרע.

אין בערעק יאָסעלעוויטש־לעגיאָן

אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן טויט פון מאַרשאַל יו־זעף פילסודסקי איז נעכטען פאַרן טויער פון אַלעיא קאָשטשושקי 21, וואו עס געפינט זיך דער לאָקאַל פון בערעק יאָסעלעוויטש־לעגיאָן, אַרויסגעהאָנגען געוואָרען דאָס בילד פון מאַרשאַל יוזעף פילסודסקי איינגעהילט אין שווארצע קרעפע, וואו עס איז אויך אַוועקגעשטעלט געוואָרען אַנ'עהרען־וואַך.

אין אָווענד איז פאָרגעקומען א טרויער־„זביור־קע“ אין דער אָנוועזענהייט פון קאָמענדאַנט צבי מייזלער און פערוואַלטונגס־מיטגלידער.

וועגען טויט און טיפען טרויער, וואָס האָט איינ געהילט דאָס גאַנצע פאָלק צוליב'ן גרויסען פערלוסט פון מאַרשאַל יוזעף פילסודסקי, האָט גערעדט סער־זשאַנט באָומגאַרטען.

נאָכדעם ווי עס ווערט פאָרגעלייענט די „ווענ־דונג צום פאָלק“, וואָס עס האָט אַרויסגעלאָזט דער מלוכה־פרעזידענט, ווערט ערקלערט אלס צייכען פון טרויער א דריי־מינוטיגע שטילשווייגען.

ס'זענען אַרויסגעשיקט געוואָרען קאָנדאָלענץ־דעפעשען: צום מלוכה־פרעזידענט, פרעמיער־מיניס־טער, גענעראַל־אינספעקטאָר פון די בעוואָפענטע כוחות, גענ. רידז־שמיגלי, אַרמעע־אינספעקטאָר גענ. בערבעצקי, אָנפיהרער פון ד. אָ. ק. גענ. לאַנגנער, אָנפיהרער פון גאַרניזאָן גענעראַל אָלשינאַ - וואָל־טשינסקי, פּולק. קילינסקי, פּולק. גאַבריש און אלמנה קרעפּ, אויך אויף די טראָטואַרען האָבען געוועהט

* * *

פאַר'ן שלוס פון דער קאָנפערענץ איז אָנגע־קומען די ידיעה וועגען טויט פון מאַרשאַל פיל־סודסקי. די קאָנפערענץ האָט שטעהענדיג אויסגע־הערט די מיטליידס-געפילען ,וועלכע אין נאָמען פון דער וועלט-עקזעקוטיווע האָט איבערגעגעבען ד״ר שעכטמאַן.

די קאָנפערענץ האָט בעשלאָסען אַרויסצושיקען דער רעגירונג די פאָלגענדע דעפעשע :

די רעוויזיאָניסטישע קרייז-קאָנפערענץ אין לאָדז, איז טיף ערשיטערט פון טויט פון דעם גרעס-טען זוהן פון פוילען, דעם שעפער פון איהר אונאָפּהענגיגקייט, און דעם בויער פון איהר גרויס-מאַכט, נעמט אַנטייל אין דעם אַלגעמיינעם טרויער פון גאַנץ פוילען.

די בערזע

צוליב דעם טויט פון ערשטען מאַרשאַל פון פוילען – יוזעף פילסודסקי, איז קיין אָפיציעלע נאָטירונג פון דער בערזע נישט געווען, אין דער גאַס האָט דער קורס געהאַלטען :

דאָלאַר	5,35–5,40
פונט	26.—
גאָלד דאָלאַר	9,30
גאָלד רובל	4,80

יוזעף פּילסודסקי אין לאָדז

לאָדז האָט נישט געהאַט קיין גליק אויפצונעהמען בײַ זיך אַלס גאַסט דעם ערשטען מאַרשאַל פון פּוילען. ביים איבערגעבען דעם דיפּלאָם פון עהרען-בירגער פון דער שטאָט לאָדז דעם מלוכה-שעף דעם 23 אָקטאָבער 1920, האָב איך געבעטען אין נאָמען פון פּוילישען מאַנטשעסטער דעם דעמאָלסדיגען מלוכה-שעף, אַז ער זאָל בעוויליגען צו בעזוכען אונזער שטאָט. אויף דער איינלאַדונג האָב איך בעקומען אַניאויסמיידענדיגען ענטפער.

איך וועל קיינמאָל נישט פערגעסען דעם פייערליכען מאָמענט ווען אַלס פּרעזידענט פון לאָדז האָבען איך צוזאַמען מיט'ן פּרעזידיום פון שטאָט-ראַט איבערגעגעבען דעם מלוכה-שעף דעם דיפּלאָם פון עהרען בירגער פון דער שטאָט לאָדז.

אין מיין רעדע האָב איך אונטערגעשטראָכען די מאָטיווען פון איבערגעבען דורך דעם לאָדזער שטאָט-ראַט די עהרען בירגערשאַפט און האָב פאָרגעלייענט פאָלגענדען בעשלוס פון שטאָט-ראַט:

„אין דער צייט ווען דאָס פּוילישע פאָלק געשמידט אין קייטען, איז געווען בעראויבט פון אַלע רעכט, וואָס געהערען איהם, האָט אין אונזער שטאָט געאַרבייט אַ מענש, וואָס האָט געשוואוירען די דאָזיגע קייטען צו צוררייסען, ער האָט געוועקט דאָס געוויסען פון פאָלק, ער האָט גערופען צו אַ בונט געגען דעם אָקופּאַנט ביז ער איז געכאַפּט געוואָרען דורך די צאַרישע דינער אויף דער ווסכאָדניאַ 19 און איז אָפּגעריסען געוואָרען פון זיין געליבטע אַרבייט, אונזער שטאָט איז שטאָלץ, וואָס זי איז געווען דאָס פעלד פון קרבנות-פולען קאַמף פון יוזעף פּילסודסקי און זי דריקט אויס דעם גרויסען קעמפער פאַר דער פרייהייט דורך איהרע פאָרשטעהער פון שטאָט-ראַט און מאַגיסטראַט פערעהרונג, איבערגעבענדיג איהם די עהרען-בירגערשאַפט.“

דעם פּרעזעס פון שטאָט-ראַט, אַנטאַני רעמישעווסקי האָט בעת דער רעדע צום מלוכה-שעף, פון גרויס ריהרונג, די שטימע געציטערט ווען ער האָט גערעדט וועגען דער אונטערערדישער אַרבייט פון יוזעף פּילסודסקי אין לאָדז.

דער פּראָטאָקאָל פון דער רוסישער זשאַנדאַרמעריע

די רוסישע זשאַנדאַרמען האָבען בעת דעם אַרעסט פון יוזעף פּילסודסקי אין לאָדז צונויפגעשטעלט פאָלגענדען פּראָטאָקאָל:

„אין אָנהויב פון יאָהר 1900 — אַ דאַנק דער אויסערגעוועהנליכער ענערגישער, געשיקטער טעטיגקייט פון דעם גובערנסקע זשאַנדאַרמען נאַטשעלניק ל. ק. אוטהאָף און זיינע אונטערגעאָרדענטע בעאַמטע, ווי אויך צוליב דער געהעריגער צוזאַמענאַרבייט ביי די נאָכפאָרשונגען מצד דער פּאָליציי — האָט מען פון די רייהען פון דער סאָציאַל-רעוואָלוציאָנערער פּאַרטיי אַרויסגעריסען איניגע פערביסענע אַגיטאַטאָרען, וואָס זענען געווען טעטיג אין דער גובערניע, און אַ תוך דעם איז ענטדעקט און פערכאַפּט געוואָרען אין לאָדז אין הויז נומער 19, וואוינונג 4 אויף דער ווסכאָדניאַ גאַס (היינט שוין די גאַס פון יוזעף פּילסודסקי) ביי איינעם וואָס האָט דאָרט געוואוינט אונטער דעם נאָמען דאָמבראָווסקי, אַ געוויסען פּילסודסקי, אַ דרוק-מאַשין מיט דעם שוין פערטיגען נומער 36 פון דעם סאָציאַליסטישען זשורנאַל „ראָבאָטניק“ און דערביי אַ סך בראָשורען פון רעוואָלוציאָנערען כאַראַקטער“.

יוזעף פּילסודסקי וועגען די לאָדזער תפיסות

„די לאָדזער תפיסה אין וועלכער איך האָב פערבראַכט צוויי חדשים און פון וועלכער מען האָט מיך איבערפיהרט אין דער ציטאַדעל האָט מיך שטערבליך געמוטשעט. זי האָט מיך דערמאַהנט די ערנסטע סיבירישע תפיסה. אַ עקעלהאַפּטע עסען, ביי וועלכען עס האָט וואַהרשיינליך געמאַכט אַ פערמעגען דער הער פערוואַלטער, אַ קליינע שיקע קאַמער אָהן אַ שטיקעל מעבעל, אַ פערבאָט צו רויכערען, דאָס אַלץ האָט מיר פערמיאוסט דאָס דאָזיגע העסליכע לאָך. איך בין דעריבער געווען זעהר צופרידען, אַז מען פיהרט מיך ענדליך איבער קיין וואַרשאַ.“

* * *

„די אין לאָדז ענטדעקטע דרוקעריי האָט זיך נישט געפינען אין אַ קעלער און נישט אויפ'ן בוידעם און נישט געווען פערהילט אין סודות. די רעדאַקציע און דרוקעריי האָט זיך געפינען אין — אַ געוועהנליכער וואוינונג, אַזעלכער ווי עס געפינען זיך טויזענדער אין יעדער גרעסערער שטאָט. ווי איך האָב שוין דערמאָהנט, האָט זי זיך געפינען אויפ'ן ערשטען שטאָק. דאָס איז געווען, ווי מען האָט מיר געזאָגט, אַ נייעס. מען האָט מורא געהאַט, אַז אַ געוויסער גערויש, וואָס הערט זיך ביים אַרבייטען אויף אַ דרוק מאַשין, זאָל נישט געהערט ווערען דורך די איינוואוינער אויפ'ן פּאַרטער. ווען מען האָט מיר איבערגעגעבען די רעדאַקציע פון „ראָבאָטניק“, האָב איך נישט געפינען אויפ'ן פּאַרטער קיין וואוינונג, איך האָב דעריבער ריזיקירט צו נעהמען אַ וואוינונג אויף אַ שטאָק, נאָכמעהר צוליב דעם, וואָס אין דעם הויז איז דער פּאַרטער געווען פערנומען פון אַ לאַגער אויף ביינוועל און זאָקען.“

איך האָב גערעכענט דערויף, אַז אין לאָדז, אַ האַנדעלס און אינדוסטריע שטאָט מוזען זיין אַ סך פערזאָנען, וואָס לעבען פון אינדוסטריע און האַנדעל און האָבען נישט קיין פעסטע אַרבייטס שעה'ן מחוץ דער וואוינונג, ווי אויך נישט קיין פּוילשטענדיג דייטליכע סביבה. איך האָב אָבער געוואָלט אימיטירען אַ טעכנישע אַרבייט, וועלכע ווי מיר האָט זיך געדוכטען, האָט מעהר ענטשפּרעכט דעם כאַראַקטער פון דער „שטאָט“.

אויפ'ן קאַלישער וואָקזאַל

עס איז אָבער געווען אַזאַ מאָמענט אין לאָדז ווען די פאָרשטעהער פון אַלע שיכטען, וואָס האָבען זיך פערזאַמעלט אויפ'ן וואָקזאַל, האָבען בעגריסט און גערעדט אין משך פון 15 מינוט מיט'ן ערשטען פּוילישען מאַרשאַל, אָט וואָס עס שרייבט וועגען דעם דער „דזענניק זאַרזשאָנדו“ פון דער שטאָט לאָדז פון 8 פעברואַר 1921.

„דינסטאָג. דעם 1-טען ד. ח. אַזייגער 10 מיט 50 מינוט אין אָוונד איז דורך לאָדז, אויפ'ן וועג קיין פּאַריז, אַדורכגעפאָהרען דער מלוכה-שעף פּילסודסקי, דער מאַגיסטראַט האָט דעקאָרירט דעם וואָקזאַל מיט בלומען אויך די אָנגעשטעלטע פון דער עלעקטראָווניע האָבען פערפּוצט מיט פערשידענפאַרביגע עלעקטרישע לעמפּלעך די מלוכה-עמבלעמען. אויפ'ן וואָקזאַל זענען געקומען די ראַטמענער און פאָרשטעהער פון דער מאַכט. פּינקטליך 10 מיט 50 איז דער צוג פון מלוכה-שעף אַרויפגעפאָהרען אויף דער סטאַציע. די עהרען-וואַך האָבען געהאַלטען אולאַנער מיט בלויזע שווערדען, אויפ'ן פּעראָן איז פון סאַלאָן וואַגאָן אַרויסגעגאַנגען דער מלוכה-שעף אין דער בעגלייטונג פון מיניסטער סאָסנקאָווסקי.

דער ערשטער האָט אין נאָמען פון ד. אָ. ק. געגריסט גענעראַל אָלשעווסקי אָפּגעבענדיג אַ קורצען ראַפּאָרט, דאַן האָט קורץ גערעדט דער וואָיעוואָדאַ קאַמינסקי, פערזיכערענדיג וועגען דער אַלגעמיינער פערעהרונג פון דער בעפעלקערונג פון דער וואָיעוואָדזשטווע פאַר זייער שעף. אין נאָמען פון דער שטאָט האָט פּרעזידענט רזשעווסקי אונטערגעשטראָכען אין זיין בעגריסונג, אַז לאָדז בעגריסט נישט נאָר דעם מלוכה-שעף, נאָר אויך דעם קעמפער פאַר פרייהייט, וועלכען מען האָט פון לאָדז אַרויסגעפיהרט אין די קאַמערען פון ציטאַדעל; ער האָט פערזיכערט, אַז דאָס פאָלק וועט שטענדיג זיין דער יסוד פון דער פּוילישער מלוכה שאַפט און דער פערטיידיגער פון איהר פרייהייט.

פּראָקוראָר פּריטשע האָט אין נאָמען פון גערייכטס-וועזען דערמאָהנט, אַז ער האָט דעם כבוד צו בעגריסען דעם נאַטשעלניק צום צווייטען מאָל, דאָס ערשטע מאָל אין יאָהר 1917, אַלס דעלעגאַט פון דער קעלצער ערד. אין נאָמען פון דער קאַטוילישער בעפעלקערונג האָט דער פּראַלאַט טימיעניצקי בעטאָנט, אַז די פערקערפּערונג פון ליידען און דער סימבאָל פון דערנער-וועג, פון פּוילישען פאָלק איז די פּערזאָן פון מלוכה-שעף.

עס האָבען זיך דערהערט ענטוזיאַסטישע אויסרופען: „זאָל לעבען דער זיגער“! און אַ פרייוואַטען שמועס האָט דער נאַטשעלניק דערמאָהנט דעם אַרעסט אין לאָדז און דאָס אַרויספיהרען אין די קאַמערען פון ציטאַדעל.

אויף דער פראַגע פון גלח טימיענצקי, ווען ער וועט ענדליך בעזוכען לאָדז, האָט ער ערקלערט, אַז נישט אַזוי שנעל. „איך האָב בעזוכט — האָט ער געזאָגט — ביז איצט דעם מזרח, איצט איז די רייהע אויף מערב.“

דער מלוכה-שעף האָט זיך אויסגעפרעגט וועגען גורל אָגן לאַגע פון די אַרבייטסלאָזע, וועגען דער אַרבייט אין דער אינדוסטריע. איינפאָרמאַציעס האָט ערטיילט פּרעזידענט רזשעווסקי, אָנווייזענדיג אויף דעם אַפּראָוויזאַציע מאַנגעל אין לאָדז און דאָס נישט צושטעלען די קאָנטיגענטען.

נאָך 15 מינוט האָט דער מלוכה-שעף געזעגענט די לאָדזער דעלעגאַטען און בעגלייט פון אויסרופען, איז ער אָפּגעפאָהרען.

אלעקסי רזשעווסקי

ביי דער יאָהרצייט פייערונג פון העלד יוסף טרומפּעלדאָר

פון ש. ראָזענפעלד

איך האָב בייגעוואוינט דעם עלפטען אָדר, — דעם יאָהרצייט-טאָג פון יוסף טרומפּעלדאָר, וואָס ווערט אַלע יאָהר געפּראַוועט אין תל-חי.

— טויזענטער און טויזענטער חלוצים זאַמלען זיך דעם טאָג דאָרט צונויף פון אַלע עקען פון לאַנד, -- האָט מיר אַ פריינט אויפמערקזאַם געמאַכט, — און איהר מוזט דערביי זיין.

איך האָב איהם בעדאַנקט פאַר דער עצה און האָב אַזוי געטון.

דעם צעהנטען אָדר פאַרנאַכט (ס'איז אויסגעקומען פרייטאָג) בין איך געווען אין תל-חי.

זענען אָבער דאָ געווען אויפגעשלאָגען שוץ-דעכער פאַר טויזענטער, וואָס זאָלען אַהער קומען צו רוהען די נאַכט, כדי פון דאָרטען, מאָרגען פאַרנאַכט אָנהויבען אויספיהרען דעם פּראָגראַם פון טאָג, און אויפגעהען צו דער מצבה פון טרומפּעלדאָר, וואָס ווייסט זיך אין דער הויך.

מיר דוכט זיך אָבער, אַז איידער איך גיב איבער דאָס, וואָס עס איז דאָ אין דעם טאָג געשעהן וועט אפשר נוצליך זיין פריהער צו דערצעהלען, וואָס עס איז אויף דעם פּלאַץ געשעהען מיט פופצעהן יאָהר צוריק.

עס איז געווען באַלד נאָכדעם ווי מען האָט איינגעטיילט פּאַלעסטינע און סיריע צווישען ענגלאַנד און פראַנקרייך. אַ טייל פון אויבערשטען גליל, מיט כפר גלעדי און תל-חי און מעטולא, וואָס ליגען ביי דער סאַמע צפון-גרעניץ פון לאַנד, האָט געזאָלט אָנגעהערען צו די פראַנצויזען. די קריסטליכע אַראַבער האָבען געשטיצט די פראַנצויזען דעריך. די מוסולמאַנישע אַראַבער זענען באַנדעס-ווייז, בעוואָפּענטע און אויפגעהעצטע, אומגעריטען איבער דער געגענט און געזוכט פראַנצויזען, וואו געפונען, האָט דער טויט זיין סערפּ געשאַרפט.

לכתחילה האָט מען די יודען נישט אָנגעריהרט, אָבער וואָס ווייטער, אַלץ אָפטער האָבען די אַראַבער געזוכט פראַנצויזען און געפונען יודען. און אַז שוין „געפונען“, האָט מען זיי נישט געשוינט, אונטער'ן אויסרייד: „זיי זוכען אַרויסצוטרייבען די פראַנצויזען, וואָס בעהאַלטען זיך אין יודישע הייזער“, האָבען זיי זיך אַריינבעקומען אין יודישע ישובים און געמאַכט דאָרט גרויזאַמע שחיטות, און די איינוואוינער פון די דערמאָנטע דריי פונקטען האָבען וואָכען- און חדשים-לאַנג געלעבט אין דער גרעסטער געפאַהר.

דעם צעהנטען אדר תר"פ (1920) איז טרומפּעלדאָר מיט אַ קליינער צאָהל פון זיינע חברים געקומען פון כפר גלעדי קיין תל-חי, כדי צו העלפען דעם הייפעל חברים, וואָס בעדואינער האָבען בעלאַגערט.

ביי זיין גאַנצער העלדישקייט האָט טרומפּעלדאָר זיינע חברים נישט געראַטעוועט, און אַליין איז ער דאַ דעם עלפטען אדר דער'הרג'עט געוואָרען, און מיט איהם — די מעהרסטע חברים זיינע אויף דעם פּלאַץ.

פון דעמאָלט אָן פּראַוועט ... אַרבייטער יעדען יאָהר, דעם עלפטען אדר, טרומפּעלדאָר-יאָהר-צייט אויף דעם אָרט, וואו ער איז דערשאָסען געוואָרען, (די רעוויזיאָניסטען פּראַוועט דעם יאָהרצייט מיט איין טאָג שפּעטער).

איז צו דעם טאָג קומען זיך צונויף חלוצים אַפילו פון די ווייטסטע קבוצות, כדי צו דערמאָנען דעם טויטען העלד און עהרען זיין אָנדענקען, און אויפ'ן פּלאַץ אין תל-חי, וואָס איז איצט פערלאָזען און אַרום דעם דערבייאיגען דענקמאָל, וואָס דאַרף פאָרשטעלען מיט זיך אַ שרייענדיגען לייב, — דערמאָנען זיך די אַלטע און דערצעהלען די יונגע וועגען דעם מענשען, וואָס האָט אַזוי רוהיג, אַזוי בעוואוסטזיניג מקריב געווען זיין יונג לעבען פאַר'ן שוץ פון גליל, וואָס מען האָט געוואָלט אַרויסרייסען פון אונזערע הענט און אויסראָטען די יודען.

וואָס האָבען דאָרט שוין געהאַט זייער אומזיכערען געסט, און דאַ ווערט הויך אָדער אין דער שטיל, געשוואָרען טרייקייט און אייביגע איבערגעגעבענקייט צו דעם אידעאַל פאַר וועלכען טרומפּעלדאָר האָט זיין בלוט פערגאָסען. —

דער אידעאַל פון דערגרייכען אַ פאָטערלאַנד, „נישט מיט'ן שווערד, נישט מיט קיין גבורה, נאָר מיט אַרבייט“...

אַ גאַס-רעגען האָט זיך אַראָפּגעלאָזט איבער'ן גליל. נישט קיין פערפּלייצונג, נישט קיין מבול, ווי עס איז דאָס לעצטע יאָהר פאָרגעקומען, — על-כל-פנים... — אין דער אויסלענדישער פּרעסע...

— נאָר אַ שטאַרקער רעגען, וואָס איז איבערגענוג כדי צו פעראומערען דאָס לעבען דעם פוס-געהער, וואָס געפינט זיך אונטערוועגס.

און פיל הונדערטער יודישע יוגענט, וואָס איז צופוס געגאַנגען קיין תל-חי פון די פערשידענסטע פונקטען אין לאַנד, האָט אומבעשרייבליך געליטען פון דעם רעגען. דער רעגען האָט אויך צעשטערט אַלע יענע שוץ-דעכער און צייטווייליגע איינריכטונגען, וואָס מען האָט צוגעגרייט, כדי אויפצונעמען די עולי-רגל נאָך זייער לאַנגען וועג, און כמעט דער גאַנצער עולם איז פון תל-חי אוועק קיין מעטולא.

נאַס און קאַלט און הילפלאָז-פערדראָסיג איז דער עולם געווען. נישט קיין דאַך און נישט קיין שוץ — און ווער ווייסט נאָך, וואָס מאָרגען וועט זיין!...

אָבער קיין פערצווייפלונג. קוים אַ פּאָר מינוט אָהן רעגען — און שוין האָט זיך דער עולם געזאַמעלט אינמיטען פון דער גאַס — מעטולאַ, און האָט זיך אַוועקגעלאָזט אין אַ טאַנץ. די אומפערגעסליכע הארע האָט אויפגעלעבט און אונטער'ן וואָלקענדיגען הימעל האָבען זיך יונגע שטימען דערהערט און ענטוזיאַזם האָט אויפגעשפּראָצט...

און אַז די נאַכט האָט זיך אָנגערוקט, אין שולכעל דאָרט, צווישען די הייזער, האָט מען ליכט געצונדען און יודען האָבען געזאָגט „לכה נרננה“ און „בואו-כלה“ געזונגען אַזוי טרויעריג און וואָכענדיג, איז מעטולא'ס „פאָלקס-הויז“ און דאָס פּריוואַט-הויז דערביי פול געווען מיט געזאַנג און ליד און טאַנץ, נאָר די ענגשאַפט האָט געדעמפּט דעם אויפשוואונג, איהם ווי דערשטיקט אין זיך — דערפאַר האָט מען טיר און טויער געעפענט און אַלץ איז ווידער אין גאַס אַרויס, אינטער גאָט'ס הימעל.

און אַז אַ גרופּע איז מיד געוואָרען, איז אַ צווייטע אַרויסגעקומען, און נאָך דער צווייטער אַ דריטע, און אַזוי טיף אין דער נאַכט אַריין.

דאַן זאַמעלט מען זיך אין די פּאָר אָפענע הייזער, וואָס האָבען אַ גוט-לעבען מיט די חלוצים און „מ'שפּאַרט זיך צו“: ווער אויף אַ שפּיק-טיש, ווער אויף אַנ'עק-בענקעל און ... גאָר אויף דער ערד; ווער אויף אַ קורצער ... בלויז, ווער אויף אַ ביסעל לענגער -- אָבער קיינער נישט אויף לאַנג — ווייל יעדער וואַרט דאָך אויף זיין רייהע: אַ דרעמעל צו כאַפּען, אַניאויג צוציטון...

און צווישען דרימעל און דרימעל דערצעהלט מען זיך מערקווירדיגקייטען פון גליל, און וואָסער אַ גרויסע ראָלע ער האָט געשפּילט אין דער אַלטער יודישער געשיכטע, סיי אין שלום צייט, סיי אין צייטען פון מלחמה... אין די טעג פון יוסיפון ווי אין די טעג פון בר-כוכבא. און מען דערמאָנט פלעצער ביי די נעמען און מיקען יעדען פּלאַץ אויף זיין אָרט — אַ לעבעדיגע געאָגראַפיע... און מען דערצעהלט זיך אינטערעסאַנטעס פון'ם אייזען (תנור) וואָס ביי מעטולא און פון די דריי וואַסער-פאַלען ביי די אַלטע מילען. איהר הערט. אַז דאָס רעדען מענשען איינגעוואָרצעלטע אין דעם היימישען באָדען אַזוי ווי אייגען ער איז זיי...

די נאַכט איז פערביי און דער רעגען האָט נאָך אַלץ אָנגעהאַלטען. עס האָבען נישט געהאָלפען די בעמיהונגען, עס האָט נישט גענוצט די יוגענדליכקייט, — אַלע זענען געלעגען מיד, פערשלעפּערט און פערמאַטערט.

און דער וועג איז שלעכט געוואָרען. קיין שום פור-ווערק האָט נישט געקאָנט דורך פון שאָטע צו תל-חי. די גאַנצע מיה און ענטוזיאַזם, האָט זיך געדוכט, נוצט נישט. די ביינע נאַטור האָט גובר געווען.

אָבער אַז די שעה איז געקומען און דער רוף האָט געגרייכט — און אַלץ האָט אָנגעהויבען זיך בעוועגען. איין גרופּע פוסגעהער נאָך דער אַנדערער, און די וועגען זענען פול געוואָרען און באַלד איז אויך תל-חי געוואָרען פול. אויף צוימען און אויף דעכער זענען הונדערטער און אפשר טויזענטער, געשטאַנען און צוגעהערט די רעדעס, וואָס מ'האָט געהאַלטען, די לידער, וואָס מ'האָט געזונגען.

און דער רעגען האָט אָנגעהאַלטען. אָבער איצט איז ער אַלעמען ווילקאָמע. דער „מלקוש“ איז עס דאָך, — דער לעצטער ווינטער-רעגען, וואָס איז אַזוי נויטיג פאַר די פעלדער...

און מאָרגען זענען די ביתר'ריסטען דעמזעלבען וועג געגאַנגען, אָבער אונטער זון-שיין און זומער-וועטער....

יוליוס שטרייכער זאָל ווערען בערלינער גאולייטער

פּאַריז (יט"א) „פּאַריזער טאַגעבלאַט“ טיילט מיט פון בערלין, אַז די בערלינער פּרעסע עפענט איצט אַ גרויסע רעקלאַמע - פּראָפּאַגאַנדע פאַר יוליוס-שטרייכער'ן, וועלכער זאָל גאָר בקרוב בעשטימט ווערען אויפ'ן אַמט פון בערלינער גאולייטער. דעם ראָזיגען אַמט פערנעמט איצט דער פּראָפּאַגאַנדע-מיניסטער געבעלס און ס'איז פאַר איהם מעהר אַנ'עהרען-אַמט ווי אַ פּאַקטישער. די רעאַליזירונג פון דעם פּלאַן וועט אָהן ספק מיט זיך ברענגען אַ ווייטערע אונגעהויערע פערשאַרפונג פון די יודענ-רדיפות אין דער הויפּט-שטאָט.

געוועזענער איטאַליענישער אויסערן-מיניסטער

פאַר יודישער קאָלאָניזאַציע אין סיריע

בריסעל (יט"א) אין אַ פּאָרטראַג וואָס דער געוועזענער איטאַליענישער אויסערן-מיניסטער גראַף ספאָרצאַ האָט די טעג געהאַלטען אין בריסעלער ראָטאַרי-קלוב וועגען א"י און סיריען, האָט דער אָנגעזעהענער דיפּלאָמאַט אויסגעדריקט זיין בעוואונדערונג פאַר די יודישע לאַנדווירטשאַפטליכע לייסטונגען אין א"י און איז געקומען צו דער מסקנא, אַז צוליב טעמים פון זיכערקייט און אָרדנונג אין סיריען וואָלט די פראַנצויזישע רעגירונג געדאַרפט איבערנעמען די גרויסע אונבעאַרבייטע באָדען-שטחים אין סיריען פאַר יודישער קאָלאָניזאַציע. גראַף ספאָרצאַ איז נאָר וואָס צוריקגעקומען פון אַ שטודיען-רייזע איבער'ן נאָהענטען מזרח.

12. מאי 1935 און 12. מאי 1926

וואס עס איז פארגעקומען אין ווארשא מיט 9 יאהר צוריק אין יאהר 1926, אין טאג פון 12. מאי — וואס עס האט דאן געזאגט מארשאל פילסודסקי וועגן די געשעענישען און וועגן א שטארקע אויספיהרונגס־מאכט — צום אנדענק פון מארשאלעק יוזעף פילסודסקי, וועלכער איז געשטארבען אויך אין טאג פון 12. מאי 1935.

מארשאלעק יוזעף פילסודסקי איז געשטארבען אין טאג פון 12 מאי. גראד האט יוזעף פילסודסקי מיט 9 יאהר צוריק דורכגעפיהרט די בעריהמטע מאי איבערקעהרעניש אויך אין טאג פון 12 מאי 1926. מיר האלטען דעריבער פאר צוועקמעסיג איצט צו ברענגען פאר אונזערע לעזער דעם בעריכט פון דעם בעקאנטען בעגעגעניש, וואס איז דאן פארגעקומען אויף דער פאניאטאווסקי־בריק אין ווארשא צווישען מארשאלעק יוזעף פילסודסקי און דעמאלדיגער פרעזידענט וואיטשעכאווסקי.

אין דאזיגען בעריכט ווערט דערצעהלט:

ארום 8 א זייגער אין דער פריה האט זיך מארשאל פילסודסקי געלאזען אין וועג אריין קיין ווארשא, אין רעמבערטאוו האבען מיליטער־לייט דעם מארשאל פערהאלטען ביי זיך, מורא האבענדיג פאר זיין לעבען, די אפיצירען האבען זיך געווענדעט צום אנפיהרער פון צענטראלער אויסבילדונג וועגען ארויסגעבען א פעראָרדנונג צו בעשיצען די פערזאן פונם מארשאל פילסודסקי.

דריי א זייגער בייטאג איז מארשאל פילסודסקי אין אנ'אפענער קארעטע בעגלייט דורך 20 אולאנער אויף די פערד אין דער געזעלשאפט פון צוויי שוואד־ראן אולאנער ארויסגעפאהרען קיין ווארשא.

האלב פינף איז פון בעלוועדער ארויסגעפאהרען אין דעם מיניסטארען ראט דער מלוכה פרעזידענט וואיטשעכאווסקי.

האלב 4 א זייגער נאכמיטאג האט דער 7טער או־לאנער פולק פערנומען די גאסען אין פראגע, וואס פיהרען צו פאניאטאווסקים בריק.

6 א זייגער האבען זיך דערהערט די ערשטע שא־סען.

האלב 7 א זייגער איז פון פאניאטאווסקי'ן בריק אין דער זייט צו ווארשא צו אפגעפאהרען א גענע־ראל אין אנ'אויטא, בעגלייט פון א פאנצער אויטא. גלייכצייטיג האבען זיך ביי דער בריק בעוויזען אפ־טיילונגען פון פיעכאטע. די אפטיילונג פון די או־לאנער האט זיך דאן צוריקגעצויגען פון דער בריק.

א פערטעל אויף 8 האט דאס רעגירונגס מיליטער אונטער דער אנפיהרונג פון גענעראל ראזוואדאוו־סקי, וועלכער האט אויך איבערגענומען די פיה־רונג פון גענעראל שטאב אנגעהויבען צו שיסען צו דער זייט פון פראגע, פריהער פון קוילען־וואַרפער און דערנאך פון הארמאטען. געשאסען איז אויך גע־ווארען פון ציטאדעל הארמאטען, עס זענען דא פער־וואונדעטע און געהרגעטע.

אין דער צייט פון נאכמיטאג איז פארגעקומען א זיצונג פון מיניסטארען ראט, צו וועלכער עס זע־נען געקומען דער מלוכה פרעזידענט וואיטשעכאוו־סקי דער פרעזידענט האט ערקלערט, אז ער געהט א־וועק צום רעגירונגס טרייען מיליטער און וועט זעהן ווירקען אז עס זאל אויסגעמיטען ווערען בלוט־פערגי־סונג, דער פרעזידענט האט אפעלירט צום מיניסטא־רען ראט, ער זאל האנדלען מיט ישוב הדעת, דאן איז דער מלוכה פרעזידענט אוועק צו פילסודסקין וועל־כער האט זיך געפינען אויף דער זייט פון פראגע

אין דער רעגירונג האבען געהערשט צוויי קאנ־צעפציעס. איינע איז געווען דערפאר, אז מ'זאל באלד קאפיטולירען די צווייטע איז געווען דערפאר די רע־גירונג זאל אינאיינעם מיטן מלוכה פרעזידענט ארויס פאהרען קיין פוזען און מיטנעהמען מיט זיך די גאלד־זאפאסען.

האלב 5 האט זיך פאר דער קערבערדזש בריק בע־וויזען א פאליציי אפטיילונג, וועלכע האט בעזעצט דעם צוגאנג צו ווארשא. באלד דערויף זענען פון פראגע אנגעקומען 2 באטאליאנען אין דער פולער בע־וואפענונג, די פאליציי אפטיילונג איז דאן אפגע־טראטען און די בריק איז פוןביידע זייטען פער־נומען געווארען דורך די באטאליאנען.

דריי פערטעל 4 איז דער פרעזידענט אפגעפאה־רען צום ארט וואו מארשאל פילסודסקי האט זיך גע־פונען. דעם פרעזידענטס אויטא איז צו צו פאניא־טאווסקים בריק, דא איז דער פרעזידענט בעגעגענט געווארען דורך אנ'אפיציר וועלכער האט איהם אפגע־געבען האנאר, דער פרעזידענט האט געפרעגט: „צי איהר פאלגט דעם פרעזידענט?" דערויף האט דער אפיציר געשוויגען. „וואו איז דער אנפיהרער פון פולק?" האט דאן געפרעגט דער פרעזידענט. דער א־פיציר האט אנגעוויזען אין דער זייט פון דער בריק. דער פרעזידענט האט געהייסען רופען דעם פיהרער. דער אפיציר איז אוועק און געשיקט אנ'אויטא נאכן פיהרער פון פולק. אינגיכען איז אנגעקומען דער קא־מאנדיר פון 7טען אולאנער פולק, פולקאווניק. סטא־מיראווסקי, נאך א קורצען געשפרעך איז דער פול־קאווניק אוועק נאך פילסודסקין.

באלד איז פילסודסקי אנגעקומען. דאס געשפרעך צווישען איהם און פרעזידענט האט געדויערט פינף מינוט. פילסודסקי האט געוואלט פארן פרעזידענט מאטיווירען זיין מארש. נאר דער פרעזידענט האט איהם נישט געלאזט רעדען. ערקלערענדיג אז ראיז געקומען נישט הערען רעדעם נאר פרעגען, צי ער [illegible]ט זיך אונטער. אדער נישט. פילסודסקי האט אבער ווייטער געוואלט רעדען. האט איהם דער פרעזידענט איבערגעריסען. איז אוועק און אריבערגעשיקט צו איהם אין לאגער א בעפעהל זיך אונטערצוגעבען.

5 א זייגער איז אנ'אפטיילונג פון פיעכאטע און ארטילעריע צוגעקומען צו פאניאטאווסקים בריק, פון דער אנדערער זייט בריק האבען זיך אויך קאנ־צענטרירט שטארקע מיליטערישע אפטיילונגען.

האלב 6 האט דער 30־טער פיעכאטע פולק ארויס־געשיקט טיף אין פאניאטאווסקים בריק אריין אנ'־אפטיילונג.

אין דער זעלבער צייט איז דער פרעזידענט אפ־געפאהרען אין בעלוועדער..

די גאסען ארום די בריקען האבען אויסגעזעהן ווי ביי א בעלאגערונג, אלע צוגענג זענען געווען בע־זעצט מיט פאליציי און מיליטער.

די מיניסטארען זענען צוערשט געווען אלע פער־זאמעלט אין דער געביידע פון מיניסטארען ראט, שפעטער זענען זיי אוועק אין בעלוועדער.

10 א זייגער אין אווענד איז בעוואוסט געווא־רען, אז פילסודסקים מיליטער האט בעהערשט די לא־גע, דאס מיליטער האט ארומגענומען די געביידע פון פרעזידיום פון מיניסטארען ראט; בעזעצט די שטאט קאמענדע, דאס קריגס מיניסטעריום, און די מיליטערישע טורמע.

וואס עס האט דאן געזאגט מארשאל פילסודסקי

אין א שטיקעל צייט נאך די געשעהענישען האט דער מארשאל פילסודסקי געגעבען דער ברייטער ע־פענטליכקייט די מעגליכקייט צו בעקענען זיך מיט זיי־נע אנשויאונגען.

„איך ווייס, האט געזאגט פילסודסקי, אז איך בין שולדיג דעם פאטערלאנד א ברייטע אויסטייטשונג פון די געשעהענישען. איך וויל מיך נישט אפשטע־לען לאנג אויף פערשידענע איינצעלהייטען. וועלכע איך זאמעל איצט צונויף אלס היסטארישען מאטע־ריאל. נאר איך וועל אייך געבען דעם אלגעמיינעם פערלויף פון די געשעהענישען. אזוי ווי ער האט זיך איינגעגראבען אין מיין זכרון, זייט אנהויב פון'ם איצטיגען יאהר, שוין נישט רעדענדיג וועגען סוף פון פאריגען יאהר, פיהר איך א העפטיגען קאמף וועגען דער סאנירונג פון די פערהעלטנישען אין דער רעפובליק, בעזונדערס אינ'ם מיליטער. דער דאזיגער קאמף האט קיינמאל נישט געגעבען קיין ענטשיידע־נעם רעזולטאט, אזוי, אז געגען מיינע פאסטולאטען האבען זיך קאנצענטרירט אלע כוחות, וועלכע האבען לויט מיין מיינונג, אויפגעהאלטען דעם ענטוויק־לונגס־פראצעס פון פוילען און פערגרעסערענדיג כסדר די דעמאראליזאציע און גאנגרענע פונם מלו־כה אפאראט. האבען זיי מיר אונמעגליך געמאכט צו בלייבען ווייטער אונטעטיג. ספעציעל האט מיר אויפגערעגט די אבסאלוטע אונבעשטראפבארקייט פון אלע מיסברויכונגען אין דער מלוכה, און דאס, וואס עס איז אלץ מעהר געוואקסען די אפהענגיג־קייט פון דער מלוכה פון די אלע אויפגעקומענע גבי־רים, וועלכע זענען גלייך מיט מיר און פיל אנדערע מענשען געקומען אין דער פוילישער מלוכה ארימע לייט, און אויפן חשבון פון דער מלוכה און פון אלע בירגער האבען זיי בעוויזען אין משך פון א פאר יאהר אויסצוואקסען אלס געלד מאגנאטען. ווילענ־דיג אז צום שאנד פון אונזער פאטערלאנד זאל די מלוכה אין אלע קלייניגקייטען אפהענגיג זיין פון זיי.

דער לעצטער מאמענט וואס האט מיך געצוואונ־גען צו א בעשלוס, איז געווען די שאפונג פון א רע־גירונג וואס האט מיך דערמאנט יענע רעגירונג צו־ליב וועלכער איך בין ארויסגעטרעטען פון מלוכה־דינסט, ווייל איך האב נישט געוואלט מיט מיין נא־מען און דינסט שטיצען מענשען, וואס האבען, לויט מיין מיינונג, זיך בעטייליגט אין דעם שווערסטען פערברעכען, וואס איז אויסגעפיהרט געווארען אין פוילען — אין דער ערמארדונג פון פרעזידענט פון דער רעפובליק, גאבריעל נארוטאוויטש, וואס איז אגב געווען מיין פערזענליכער גוטער פריינד.'

די שטראפלאזיגקייט אויף דעם דאזיגען געביט האט שוין פון פאראויס בעשטימט אז אויך אין אלע איבעריגע געביטען זאל בלייבען די זעלבע שטראפ־לאזיגקייט.

די דאזיגע רעגירונג האט מיט אמאל ערקלערט ארדנונג פון א „שטארקער האנד" ווענדענדיג זיך קודם כל געגען מיר פערזענליך. דעם בעשלוס ארויס צוטרעטען האב איך אנגענומען מיט דער אינערלי־כער החלטה צו בעמיהען זיך בלויז צו שטירצען די רעגירונג, אבער נישט ארויסצוטרעטען געגען דער פערזאן פון ה' פרעזידענט וואיטשעכאווסקי. ביז איצט בעדויער איך, וואס דער ה' געוו. פרעזידענט האט אויסגעשטעלט אי מיך אי זיך אין א לעכערלי־כער סיטואציע אויף דער פאניאטאווסקי בריק, אנ־שטאט צו בעפעהלען, עס זאלען איהם פערטרעטען די יעניגע וואס האבען נישט געוואגט זיך מיר פאר די אויגען צו שטעלען.

— איך האב פערזענליך ערקלערט דעם ה' פרע־זידענט, אז איך וויל מיט אים אונטערהאנדלען, נישט פערפיהרען א שלאכט, נישט וועלענדיג אויסשטעלען די פערזאן פון פרעזידענט אויף א דירעקטען אנ־טייל אין דעם קאמף, האב איך אריבערגעוואַרפען דעם דורכגאנג איבערן ווייסעל אויף קערבערדזש־בריק וואוהין איך בין גלייך אוועק און ווי איהר ווייסט, איז דאס אויסגעפיהרט געווארען כמעט אהן פער לוסטען. קורצע קאמפען האבען זיך אנגעהויבען ערשט ביים ארויסרוקען זיך פון זיגמונד פלאץ טי־פער אין שטאט אריין. די דאזיגע קאמפען אויך מיט נישט גרויסע פערלוסטען. האבען אין מיינע הענד אפגעגעבען דעם גאנצען זאקסישען פלאץ צוזאמען מיט די צענטראלע מיליטערישע אינסטיטוציעס.

נאכדעם ווי איך בין אין אווענד אנגעקומען אין די שטאט קאמענדע, האב איך איינגעלאדען צו זיך דעם ה' מארשאלעק ראטאי, און גלייך פעסט געשטעלט אז איך האב שוין אנ'איבערמאכט פון די קרעפטען וואס וועלען כסדר וואקסען כמעט מיט יעדער שעה, דאך אבער וויל איך אויך איצט אויס־מיידען גרעסערע ערשיטערונגען, און דעריבער לעג איך איהם פאר, ער זאל אנהויבען פערמיטלען צווי־שען מיר און בעלוועדער.

א שטארקע אויספיהרונגס מאכט

אין א געשפרעך מיט די זשורנאליסטען האט מארשאל פילסודסקי אין עטליכע טעג ארום זיך דאן ארויסגעזאגט וועגען דער וועונטועלער מיטארבייט פון דער רעגירונג מיט פערשידענע פארטייען און גרופען.

„אלע ביי אונז האלטען אן, זאגט פילסודסקי, אז ס'איז נויטיג א שטארקע רעגירונג, אבער וואס איז דער מהות פון אזא רעגירונג? — דער מהות פון דער קראפט איז דער ענטשלוס, אויב לויט די דע־מאקראטישע יסודות דארף די רעגירונג פאר שטאר־קע דעציזיעס זיין פעראנטווארטליך, דאן זאל איהר קודם כל געגעבען ווערען די מעגליכקייט פון א דע־ציזיע, פאר וואס צו זיין פעראנטווארטליך. ביי אונז אבער הענגט אפ אפילו דאס צוזאמענזעצען די רעגירונג נישט פון דעם פרעזידענט, נאר פון די אונ אויפהערליכע בעראטונגען פון די קלובען, פארטיי־ען, קליקעס א.אז.וו. און ס'שאפט זיך ביי אלעמען דער איינדרוק, אז א חוץ זיינע אייגענטליכע מעלות מוז יעדער מיניסטער בעזיצען א רעדנער קונסט, א ספעציעלע קונסט פון פארלאמענטארישע אינטרי־געס און א פעהיגקייט איינצושטילען פרעטענציעס, און קליינטשיגע פרעטענציעלעך פון פערשידענע קריי־זען, גרופען און אמאל אפילו איינצעלנע דעפוטאטען און דאס פערנעהמט אזוי פיל צייט, אז אויף דער אייגענטליכער ארבייט בלייבט קוים א האלבע שעה אין מעת לעת, יעדער מיניסטער קען רוהיג ארביי־טען, ערשט ווען דער סיים און סענאט צוגעהען זיך אויף פעריען.

נאטירליך פיהרט אויס דער מארשאל, איז א פיקציע, אז אזא מיניסטער זאל קענען ארויסווייזען די מאכט פון רעגירען.

דער מארשאל פרענגט א ביישפיל אז אין קא־בינעט פון קריגס־מיניסטעריום זיצען איניגע אפי־צירען, וואס זייער גאנצע בעשעפטיגונג איז צו בע־טראכטען און ערפילען די ביטעס פון דעפוטאטען און סענאטארען, וועגען אריבערפיהרען זייערע נא־הענטע און ווייטע בעקאנטע פון איין ארט אויפן אנדערען. וועגען מאכען פערשידענע פריווילעגיעס פאר זיי א.אז.וו.

אלע, זאגט דער מארשאל, רעדען וועגען א שטאר־קער רעגירונג, נאר שוין ביי איהר שאפען ווערט זי געבונדען דורך אפמאכען מיט פערשידענע גרו־פען און פארטייען און פערלירט גיין צענטעל פון איהר קראפט פעהיגקייט.

דער פראצעס פון פער'סמען יעדע פעראנטוואר־טונג, איז דערגאנגען אזוי ווייט, אז יעדער דעמא־קראט, דארף פערברענט ווערען פאר חרפה, די דע־מאקראטיע איז געשטיצט אויף דער פעראנטוואר־טונג פון דער אויספיהרונגס מאכט. דערוויל קומט אויס, אז ווען א דעפוטאט ווערט מיניסטער, איז ער אויסער יעדער פעראנטווארטליכקייט, ביז ס'לויפט אפ זיין מאנדאט קאדענץ, אין בעטראכט אין אזעל־כע פאלען קומען נאך צו דער פארטיי־ און גרו־פען־פרעסטיזש און אביעקטיוו גענומען, זענען אין דעם פאל אמווייניגסטען געפעהרליך די „וויל־דע" אדער די דעפוטאטען וואס געהערען צו קליינע קלובען.

— ווען עמיצער האט געוואלט זיך אויסבעהאלטען פאר דער פעראנטווארטליכקייט פון א פערברעכען, האט ער געזוכט א פראטעקציע פון א שטארקען קלוב און ס'האט זיך אפט אויסגעדראכט, אז מען שפאט פון דער געזעלשאפט, פון געזעצמעסיגקייט, פון דער מעגליכקייט פאר דער מלוכה צו בעשטרא־פען...

און דערפאר, פיהרט אויס דער מארשאלעק, ווען איך האב איבערגענומען דעם אמט, פון קריגס מיני־סטער, האב איך מיט אנ'אמתער צופרידענהייט אי־בערגעגעבען צום געריכט די בולטסטע און בעקאנטע פאלען, וואס האבען זיך געצויגען חדשים לאנג, ווייל ס'זענען אריינגעמישט געווען פראטעקציעס פון דע־פוטאטען און סענאטארען.

דאס פראבלעם פון א שטארקער רעגירונג איז אפהענגיג פון דעם, אז דער סיים זאל נישט האבען קיין השפעה אויף דער דויערהאפטיגקייט פון דער רעגירונג. דער פרעזידענט קען זיך אמאל טועה זיין ביים אויסוועהלען מענשען, אבער דעם טעות איז לייכטער צו פערבייסען איידער ווירקען אויף די קלו־בען פארטייען, דעפוטאטען און סענאטארען.

און זאל מיר ערלויבט זיין האט פערענדיגט דער מארשאלעק, אויסצודריקען די האפנונג, אז כדי אויס צומיידען א נייעם נאך שארפערען קריזיס זאלען דער סיים און דער סענאט אנערקענען אז בעסער איז נישט צו שטעלען פאר א נסיון זיך און דאס לאנד אויף צו עקזיסטירען ווייטער אין שלעכטע דעפוטא־טישע און סענאטארישע געוואוינהייטען.

שטימען פון דער פוילישער פרעסע

די גאנצע פוילישע פרעסע איז נעכטען ארויס מיט גרויסע אויספיהרליכע בעריכטען וועגען טויט פון מארשאל יוזעף פילסודסקי, דעם פערלויף פון זיין קראנקהייט און מיט ארטיקלען וועגען דער פער־זענליכקייט פון פערשטארבענעם פאלקס־פיהרער פון פוילען.

„גאזעטא פאלסקא"

די אפיציעלע „גאזעטא פאלסקא" ברענגט אנ'־ארטיקעל, אין וועלכען די געשטאלט פון מארשאל ווערט געשילדערט אין א זעהר עלעגישען טאן:

יוזעף פילסודסקי האט פערלאזען פוילען — שרייבט די צייטונג. דער גרעסטער מענש, וועלכען פוילען האט אין לויף פון איהר געשיכטע ארויסגע־געבען — איז אוועק אין דער אייביגקייט. דאס, וואס ער האט איבערגעלאזט נאך זיך, איז א זיג, א טריי־אומף, א מאכט. צו די דאזיגע טריאומפען איז ער געגאנגען דורך קאמפען און מארטירערטום, דורך ראנגלען זיך מיט זיך.

מיר זענען געבליבען איינזאם. די גרויסע משא, וואס יוזעף פילסודסקי האט אויף זיך געשלעפט, לאזט זיך איצט אראפ אויפ'ן פאלק, אויף יעדען, אויפ'ן קלענסטען צווישען אונז. דער יאך צו אחריות פאר זיך און פאר אלע, פאר'ן נצחון און מפלה. פאר'ן גורל פון די דורות, וואס וועלען קומען נאך אונז — אט־א־דער קרייז, וואס איז פריוויליג גע־שלעפט געווארען דורך פילסודסקי'ן אליין, קען איצט געטראגען ווערען דורך מיליאנען הענט, וואס זענען גרייט זיך אונטערצושפארען אונטער דער דא־זיגער לאסט.

„אבעצע"

די צייטונג שרייבט: ס'איז נישטא אויף דער פוילישער ערד אזעלכע, וועמען די ידיעה וועגען מארשאל'ס טויט זאל נישט אויפטרייסלען.

עס איז אוועק א גרויסער מענש, אין וועלכען עס האבען זיך פעראייניגט די שטאלצע טראדיציעס פון פוילישען בעוואפענטען קאמף פאר פרייהייט. איבערן ארון פון גרויסען זעלנער ווערען ענטשוויגען אלע שטרייטען.

„טשאס"

און פונדעסטוועגען האט עס אונז, די אלע, וועל־כע האבען גוט געוואוסט, אז פון אלע פיהרער, וואס פיהרען די פעלקער פון אייראפא, איז יוזעף פילסוד־סקי דער עלטסטער, דער צום מעהרסטען איינגע־שטעלטער מיט'ן לעבען, — און פונדעסטוועגען האט די אוועקגיי־ידיעה אונז אלע, גרויס און קליין, געטראָ־פען ווי א דונער. און דער איינדרוק פון דונער איז דער שטארקסטער און ערשטער, און ער שניידט אונ־טער דעם טרויער, דעם צער. נאר דאס איינע איז אמת — מיר האבען יוזעף פילסודסקי'ן פערלוירען אויף שטענדיג. מיט פילסודסקי'ן געהט אוועק נישט בלויז דער הייגטיגער טאג פונם מאדערנעם פוילען.

„קוריער ווארשאווסקי"

די ראל פון מארשאל פילסודסקי אין פוילען קאן, פערשטעהט זיך, געוויס נישט אפגעשאצט ווערען, אויב מען בעטראכט נישט זיין ראל אויפ'ן פאן פון די נאציאנאלע און אינטערנאציאנאלע בעציהונגען, וואו זיין גרויסע אינדיווידואליטעט בעקומט פליגלען און שוואונג. פון די ווערטער איז צו דרינגען, אז פילסודסקי איז געווען א היסטארישע פיגור אין פוי־לען זין פון דעם ווארט. דאגעגען וועט דאס פאלק, וואס איז דערשיטערט פון דער טרויעריגער בשורה, קענען אפשאצען דעם פערשטארבענעם קודם כל פונם געזיכטס־פונקט פון זיין אונגעהויער־וואגיגער פסיכאלאגישער אינדיווידואליטעט. און אין דעם פרט וועט צווישען אונז שוין נישט זיין קיין שום מיי־נונגס־פערשידענהייט נישט בלויז, וואס קיינער וועט נישט לייקענען, אז פילסודסקי איז געווען בעשאנ־קען מיט א זעלטענעם כאראקטער, נאר זיין דאזיגע אייגענשאפט איז געווארען דער געגענשטאנד פון ספעציעלער בעוואונדערונגען צווישען זיינע אונבע־דינגטע פערעהרער ווי צווישען זיינע דעציזירטע פא־ליטישע געגנער.

ער איז קיינמאל נישט געווען קיין נאציאנאליסט אין היינטצייטיגען בעדייט פון דעם ווארט, נאר ער איז שטענדיג געווען א פלאמיגער פאטריאט. בע־שאנקען מיט א מעכטיגען טעמפעראמענט, איז ער אין דער צייט פון דער צארישער אונטערדריקונג נישט מסכים אויף קיין שום אנדערע פאטריאטישע ארבייט, ווי אויף אנ'אקטיווע טעטיגקייט, וואס גרע־ניצט זיך דירעקט מיט'ן רייסען קייטען. ווער עס שטעלט זיך פאר אנ'אנדערע פוילישע פאליטישע אר־בייט, דער בלאנדזשעט, לויט זיין מיינונג. אזעלכע בלאנדזשענדיגע זעהט ער א סך אין פאלק. צוליב דעם האט ער זיך געפינען אין די קאדרען פון דער סאציאליסטישער פארטיי, וואס איהר פערזענליכער צוזאמענשטעל האט גאראנטירט אנ'אונטערשטיצונג פון פאליטישע אקטען און וואס זייער פראגראם ווארפט אפ אלערליי טאקטישע חשבונות

טרויעריגער שפאס

פון א רייך יודיש מיידעל מיט איהר טאטענס משרת, אויף וואס זי וויינט ביז היינטיגען טאג

שטוינענדע געשיכטע פון אמת'ן לעבען

פון ה. אכערמאן

דער משרת בלייבט אהן לשון

פאר פרייד האט ביי ישכר-בער'ן אפגענומען דער לשון, ער האט נישט געקענט רעדען. ער איז שטענדיג געווען א צוריקגעצויגענער, א שע-מעוודיגער, ובפרט אין אזעלכע גליקליכע מאמענ-טען איז איהם זיין צונג געווארען ווי געליימט אין זי האט זיך ביי איהם אין מויל נישט געקאנט ריהרען; אבער פלארא האט צו איהם געהאלטען אין איין רעדען, און זי האט געהאלטען אין איין איינרעדען איהם, אז ער מוז מיט איהר חתונה האבען, אז דאס נאך יענעם אוועקט, ווייל איהר טאטע-מאמע זענען נישטא אין דער היים.

נאך דער חופה, מעגען זיי שוין נישט איינ-שטימען צום שידוך, — האט פלארא איינגערעדט ישכר-בער'ן, — זיי וועלען זיך שוין אבער נישט קאנען העלפען, עס וועט שוין זיין פערפאלען...

ישכר-בער איז פאר פרייד געווען מעהר אויף יענער וועלט, ווי אויף דער וועלט, אז ער האט אפילו נישט געהערט וואס פלארא רעדט צו איהם און פון ענטפערען איהר א ווארט איז שוין געווען אפגערעדט... ער איז געווען ווי א שטומער.

פלארא האט געזעהען, אז איהר פלאן ארבייט, איז זי באלד אוועק און איינגעארדענט די גאנצע חתונה.

עס זענען זיך צוזאמענגעקומען איהרע חבר'-טעס, וועמען זי האט שוין פריהער געזאגט, וואס זי געהט דא אפטון פאר א שפיצעל, און די יונגע מיידלעך זענען געקומען זיך אביסעל משמח זיין, א הוליע טאן.

און אט איז אנגעקומען דער גליקליכסטער אוונט אין ישכר-בער'ס לעבען.

אלע צימערען ביי זיין באלעבאס אין הויז זענען געווען בעלויכטען מיט ליכטיגע לאמפען. די טישען זענען געווען געגרייט מיט כלי'ערליי חיינען און געבעקסען, און מיט גוטע מאכלים.

ישכר-בער, וואס איז געוואוינט געווען צו עסען ביי דער טיר אין קיך, האט פלוצלינג דער-זעהען, אז די ליכטיגקייט אין גאנצען הויז איז צוליב איהם, און אז צוליב איהם זענען אויך גע-גרייט אזוי ציכטיג די טישען.

טרעהרען האבען זיך א לאז געטון פון ישכר-בער'ס אויגען און האבען איהם גערונען איבער זיינע איינגעדארטע באקען.

דער כלה'ס א ברודער טאדעאוש, האט ישכר בער'ן געגעבען צו דער חתונה זיינעם א שווארצען גארניטור, און אין יענעם גארניטור האט ישכר-בער אויסגעקוקט טאקע ווי אן'אמת'ער חתן.

אין א צווייטען צימער איז געזעסען די כלה — צום בעדעקענס — און ארום איהר זענען גע-שטאנען איהרע פריינדינעס און האבען זי כלומר'שט בעוויינט.

נאכדעם האט מען בעזונגען דעם חתן, מ'האט דאך געוואוסט, אז דער חתן איז א יתום, האט מען איהם עפעס א לץ, וועמען פלארא האט פערבעטען צו דער חתונה, בעזונגען, און דער חתן איז זיך פערגאנגען אין א געוויין.

נאך קיינמאל אין זיין לעבען איז ישכר-בער'ן נישט געווען אזוי ביטער וואס ער איז א יתום, ווי דאן, אויף יענעם אויפדערנאכט, ווען ער האט געדארפט געהען צו דער חופה, — אי, ווען זיינע עלטערען זאלען איהם איצט זעהען מיט וואס פאר א כלה ער געהט צו דער חופה !.. דער נחת פון דעם וואלט זיי פארלענגערט זייערע יאה-רען !...

דער חתן וויינט...

דער חתן האט געכליפעט, און די קאפעליע כלי זמר, וועמען פלארא האט געדונגען זיי זאלען שפי-לען, האבען טרויעריג געשפילט, און אז דאס הארץ ביי ישכר-בער'ן האט זיך יענעם ביינאכט נישט אפגעריסען פאר פרייד, איז דאס געווען שטארקער פון אייזען און פון שטאל...

עס איז שוין געווען אנגעגרייט א חופה מיט פיר שטאנגען אונטער וועלכער די חתן-כלה האָ-בען זיך ארומגעדרעהט זיבען מאל. דער חתן, ישכר-בער, האט געגומען א רינגעל און האט אנ-געטאן אויף פלארא'ס פינגער, און ער האט פאר אלעמען געזאגט דעם „הרי את".

מען האט צעבראכען א גלעזעל אונטער דער חופה, חתן-כלה האבען אביסעל אפגעטרונקען פון דעם כוס וויין און זיי האבען זיך צעקושט, און אלע חבר'טעס איהרע האבען איהר געוואונשען מזל טוב, און זיי האבען אויך געוואונשען מזל טוב דעם חתן.

נאך דער חופה האבען זיך די חתן-כלה געזעצט אויבענאן ביים טיש און ארום זיי זענען געזעסען פלארא'ס פריינט, קריסטליכע און יודישע בחורים און מיידלעך און מען האט זיך אונטערהאלטען.

אלע ווילע האט עמיצער אנדערש ארויסגע-שאסען א שטארק געלעכטער, קוקענדיג אויפ'ן חתן, ווי [illegible] איז געזעסען אויבענאן און ער האט פאר פרייד נישט געוואוסט וואס צו טון, צי זאל ער וויינען, צי זאל ער טאנצען.

נאכ'ן טרינקען און צובייסען, האבען אלע גענומען טאנצען. מען האט דעם „חתן" נישט געלאזט זיצען איין מינוט נעבען דער כלה, נאר אלעמאל האט איהם אן'אנדער מיידעל (דער כלה'ס א חבר'טע) גענומען טאנצען.

ישכר-בער [illegible] אויף זיין לעבען נישט גע-טאנצט (עס איז איהם אין זיין לעבען נישט גע-וועזן צום טאנצען) און ער האט אפילו נישט גע-וואוסט, ווי אזוי מען שטעלט א פוס, אבער ווער עס האט איהם דאן גענומען טאנצען, האט ער קיינעם נישט אפגעזאגט. ערשטענס איז דאך א מצוה, אז א חתן זאל טאנצען ביי זיך אויף דער חתונה, און צווייטענס, ווער אויף דער וועלט האט יענע נאכט געקאנט זאגען, אז ער איז גליקליכער פון ישכר-בער'ן ?

און אז מען איז גליקליך מאכט עס דען אויס צי מען קען טאנצען, צי מען קען נישט ? אבי די פיס הויבען זיך, און אבי דאס הארץ צוגעהט זיך פאר פרייד...

א פאר שעה האט מען אזוי געטאנצט, און געהאפקעט, און געלאכט... עס איז שוין געווען צווייי-דריי א זייגער ביינאכט און די „חתן-כלה" האבען געדארפט געהען זיך לייגען שלאפען און פאר'ן אוועקגעהען אין א בעזונדער שלאפצימער האבען די חתן-כלה געטאנצט דעם לעצטען טאנץ. ווי ס'איז דער מנהג ביי יודען.

(ווייטער קומט)

„יענער" מאי...

(צום 2-טען יאהרטאג פון די שייטער-הויפענס אין „דריטען רייך")

יענער בילד שטייט אונז גוט אין זכרון: סטודענטען זאמלען ביכער, פראפעסארען גיבען געהעריגע „אנווייזונגען", ד"ר געבעלס גיט זיין ברכה, פייערליך ציגדט מען אונטער ביכער-שטוי-סען, די „מאסען" ליארמען און שאלען פון פרייד... איין קלייניגקייט נאר: מ'מיינט, אז דאס איז ניי, מ'מיינט, אז מען איז אריגינעל, אז מען האט דער-מיט עפעס וואס מחדש געווען און מען פרייט זיך, ווי קליינע קינדער, ווען מ'זעהט, ווי דער פייער עסט אויף געדרוקטע בלעטער און ביכער, איז עס אבער נישט ניי און גאר נישט אריגינעל: געברענט האט מען יודישע ספרים פון אייביג אן און פון שגים קדמוניות איז עס אמנהג אזא ביי דער גרויסער וועלט אפצופרישען זיך, פון צייט צו צייט, מיט א פאר נייע פערברענטע ביכער, מיט נייעם אש פון נייע יודישע מחברים. מיר בעדויערען פון גאנצען הארצען: אזא טומעל האט מען געמאכט ארום דעם, אזוי פיל עולמות מרעיש געווען און צום סוף בעקומט זיך אב'אלטע ערשיינונג, וואס ציילט איהרע יאהרען גלייך מיט אונזער געשיכטע.

דעריבער האבען מיר נישט געשענקט דערצו קיין גרויס אינטערעס. אבער לייקענען קען מען נישט, אז דאס איז א גרויס געשעהעניש אין אונ-זער לעבען און דער טאג פון 10-טען מאי 1933 וועט פערשריבען ווערען אין די פנקסים פון די דייטשע יודישע קהלות אלס א „יום המר והנמהר" און די מקוננים וועלען איהם בעוויינען.

ווי מיר זאלען פון איהם נישט האלטען — דעם יאהרצייט דארף מען האלטען. לאמיר נישט זאגען קיין קדיש — מ'האט שוין צופיל געזאגט — אבער לאמיר מאכען א חשבון, ס'וועט נישט שאדען...

שוין מעהר ווי צוויי יאהר, אז מיר פיהרען אונזער אבוועהר-קאמף געגען היטלער-דייטשלאנד. מיר האבען איהם אנגעהויבען נאך פאר דער שרפה, פאר'ן חודש מאי 1935, איידער ס'איז גע-מאכט געווארען דער גייסטיגער „אטענטאט" אויף אונז. דער פיזישער אטענטאט פון גראבהענטיגע נאציס האט אונז מעהר געטראפען. איהם האבען מיר גלייך דערשפירט און גלייך — רעאגירט. ס'-האבען דערוואכט די מאסען — די מאסען און נישט די פיהרער — און פראקלאמירט דעם באיקאט. איי-גענטליך קען מען דא נישט בענוצען קיין פראקלא-מאציע, ווייל דאס איז געווען א זאך, וואס איז געקומען פון זיך אליין, פון זיך זעלבסט, די וויי-טערדיגע געשיכטע איז שוין בעקאנט און מ'-דארף נישט איבער'חזרן גלגולים פון אונזער אנטי-היטלער-אקציע. ס'איז דאך אינטערעסאנט צו בע-מערקען, אז נאך צוויי יאהר ארבייט קען מען נאך טרעפען אויף א זיצונג פון אנ'אויספארשונגס-קאמיסיע פון א באיקאט-קאמיטעט איינגעלאדענע הערען. חשוב /עמיטגלידער פו [illegible]ער יודישער נאציע, וועלכע האנדלען מיט דייטשע סחורות און הערען, דאכט זיך, פון באיקאט צום ערשטען מאל. ס'קען זיין, אז זיי האבען שוין געהערט ווע-גען דעם, אבער זיי האבען געהאלטען, אז דאס איז חל פאר אנדערע, פאר דער „וועלט" פאר „פאנטאזיארען", נאר נישט פאר זיי.

יענער מאי פון 1933 ליגט נישט אלעמען אין די ביינער. פערהאן מענשען, וואס געדענקען די שיינע זון און דעם הערליכען פריהלינג, וואס איז דאן געווען און פערהאן אויך אנדערע, וואס געדענקען אנדערע, נישט קיין פריהלענדיגע זאכען פון ווען אן ליידען מיר עס אויף א קורצען זכרון? אביסעלע מחשבות וועגען „וואונדער שיינעם מאנאט מאי" וועלען די קורצע געדענקער אומקעהרען דעם זכרון, מיר דארפען עס זיי דערמאהנען, פאר וואס זאלען מענשען — יודען — לעבען גליק-לעך און נישט הערען קיינמאל דעם נאמען פון נייע וועלט-רעטער און יודען-פרעסער ? פארוואס קומט עס זיי ? פארוואס און פארוועו ?...

און ווידער קומט א מאי אויף דער וועלט, א מאי ווי אלע מאי'ען, הגם אביסעל קעלטער — מן הסתם האט דער נייער דייטשער בורא-עולם איבערגעענדערט דעם לוח — און ווידער שיינט די זון און זאגט אן וועגען פריהלינג און וועגען אנדע-רע גוטע זאכען, און ווידער דערמאהנען מיר זיך אן אונזער „דאטע", ווידעראמאל לעבט אויף פאר די אויגען דאס בילד פון 10-טען מאי.

דער דאזיגער אנדענק וועקט און רופט, קלאפט און מאנט און פאדערט ! פיהרט ווייטער דעם קאמף מאבילוזירט די שפעטערדיגע יאהר-געגג, די יונגע-רע, די יונגסטע. אין נאמען פון שיינעם מאי, אין נאמען פון א פריהלענדיגען טאג, וואס איז בעגא-סען געווארען מיט שמוץ, אין נאמען פון א זוניגען טאג, וואס איז פערשוועכט געווארען, פיהרט ווי[illegible] ער די זאך ביז'ן זיג, ביז'ן טויט...

י. פרידלענדער.

אין 10 יאהר צייט האט ער אויסגעשאכטען צעהן מיליאן נעגער

ווי דער בעלגישער קעניג לעאפאלד האט איינגענומען די קאנגא

פון ב. י. גאלדשטיין

(סוף)

אבער ער איז נישט פערשוואונדען פון דער קאנ-גא אפילו דאן, ווען בעלגיען אליין האט זיך א נעם געטון צו איהם און גע'טענה'ט, פריהער מיט גוטען און דערנאך מיט בייזען, אז ער זאל אויפגעבען זיינע אוואנטורעס אין אפריקע און זאל זי נישט פערשע-מען פאר דער וועלט.

אין יענער צייט האט מען אין בעלגיען ארויס-דעביוועט דעם דאקומענט, אין וועלכען לעאפאלד האט די קאנגא איבערגעגעבען צו זיין לאנד (בעל-גיען), און מיט אט דעם דאקומענט האט מען איהם געשטיקט יארענלאנג, איידער ער האט זיך אונטער-געגעבען.

הינטענארום האט ער די ערשטע צייט געגרינדעט א געזעלשאפט אונטער'ן נאמען אביר. אביר האט אינוועסטירט אין דער קאנגא בלויז 232.000 פראנק. פראפיט האט אביר געהאט פינף מיליאן פראנק א יאהר. די געזעלשאפט אביר איז בעשטאנען פון איין מענשען, וואס האט געהייסען: לעאפאלד דער צווייטער.

אין יענער צייט האבען אויך די בעלגישע סאציא-ליסטען צוגעלעגט א האנט און דורך ספעציעלע אר-טיקלען, קארטונס, הומאריסטישע פעליעטאנען און פעפערדיגע רעדעס דערגאנגען די יאהרען דעם קע-ניג זייערען, פון וועלכען זיי האבען שטענדיג גע-וואלט פטור ווערען, און אנשטאט א מאנארכיע גרינ-דען א רעפובליק.

אט אזוי האט לעאפאלד דער צווייטער געהאט אויף זיך פון איין זייט די סאציאליסטען, די אויס-לענדישע פאליטיקער און דיפלאמאטען, און פון דער אנדערער זייט — די מיסיאנערען, די קאטאליקען און בעלגיען און אין אויסלאנד. די אלוועלטליכע פי-לאנטראפען, די אלוועלטליכע קירך און יעדען ארענט-ליכען מענשען. פונדעסטוועגען האט לעאפאלד גע-זיגט געגען דער גאנצער וועלט. טאקע דאס, וואס די געגנער זיינע זענען געווען פון פערשידענע פאר-טייען, לענדער און גלויבענס, האט איהם געהאלפען צו בעזיגען זיי.

דער בעלגישער קעניג, וועמען מען האט דא ציי-טענווייז גערופען „דער כיטרער פוקס", האט דא ארויסגעוויזען זיין בריה'שקייט אין אינטריגעם. ער האט אינטריגירט איין פארטיי געגען דער צווייטער, איין לאנד געגען דעם אנדערן, איין קירך געגען דער צווייטער.

דורך אט די אינטריגעס האט ער דערווייל אפגע-צויגען נאך עטליכע יאהר, האט דערווייל אנגעשלא-גען נאך עטליכע פעסער מיט גאלד, וואס ער האט צעפיהרט איבער די אויסלענדישע בענק.

אבער די אויגען פון דער וועלט זענען שוין פארט געווען אפען. דערצו איז אימיצען איינגעפא-לען א גליקליכער געדאנק, אז כל זמן די אלע פראָ-טעסטירענדיגע וועלען זיך נישט פעראייניגען, וועט לעאפאלד קאנען אנגעהן מיט זיינע אינטריגעס און ליגענס און וועט רייצען איינעם געגען צווייטען.

דאס איינציגע מיטעל איז — צו זיין פעראייניגט געגען איהם. ער קען קעמפען געגען איין קירך, געגען איין פארטיי, ער וועט עס אבער נישט קענען טון, ווען אלע פארטייען וועלען זיך אויף איהם א לאז טון.

דעמאלט האט מען איהם אנגעהויבען צו שטיקען און אריינגעטרייבען אין איין ווינקעל אריין, פון וואַ-נען ער האט זיך שוין מעהר נישט געקענט ארויס-דרעהען. מען האט געוואוסט זיינע חשבונות, מען האט געוואוסט א שטיקעל חשבון פון זיינע מיליא-נען איבער דער וועלט, פון די גרויסע סומעס געלד, וואס ער גיט אויס אויף נעבידעס פאלאצען און גע-שעפטס-הייזער.

און אז מען האט געהאלטען דערביי, האט מען שוין אויסגעגראבען אויך די פערזענליכע חטאים זיינע. מען האט אנגעהויבען צו רעדען שארפער גע-געו איהם, הלמאי ער האלט אנ'אייגענע טאכטער אין משוגעים-הויז, כאטש אלע ווייסען, אז זי איז קלאר; מען האט איהם פערדאמט, הלמאי ער האט פערטון זיין טאכטערס געלד אין דער קאנגא, האט די פראפיטען צוגענומען פאר זיך און דער טאכטער אפילו קיין רעכנונג נישט אפגעגעבען. מען האט איהם דערמאנט, אז ער איז נאך קיינמאל נישט גע-ווען צו-גאסט ביי דער טאכטער, וועלכער ער האט פערשפארט אין משוגעים-הויז; אז איין טאכטער האט ער נישט געלאזט היירא[ט]ען, ווייל ער האט גע-וואלט, אז זי זאל איהם אליין בעדינען און זיך ניאנ-טשען מיט איהם; אז ער האט שוין יאהרען-לאנג דער קעניגין נישט געזעהן, און ווער זי איז געלעגען אויפ'ן טויטען-בעט, איז ער אויך צו איהר נישט גע-קומען. ערשט ווען זי איז געשטארבען, איז ער גע-קומען צו דער לויה אין דער בעגלייטונג פון זיין יונגער מעטרעסע, וואס ער האט געפונען אויף די גאסען פון פאריז.

מען האט איהם אזוי געמאכט צו שאנד און צו שפאט, אז ער איז געווארען דער סימבאל פון אל-דאס בייז; און דאס האט געדארפט קומען דווקא אין יענער צייט, ווען דאס נעגערישע בלוט אויף דער קאנגא האט זיך געגאסען ווי א ים און זיינע מיליאנען זענען געוואקסען; אבער ער איז געשטא-נען צוגעדריקט צו דער וואנט און האט זיך פון דארט מעהר נישט געקענט ארויסרייסען.

דערצו האט ער זיך געפיהלט שוואך נישט נאר גייסטיג, נאר אויך פיזיש. ער האט שוין, פשוט, מעהר נישט געהאט קיין כח צו קעמפען געגען דער גאנצער וועלט און זיך געמוזט אונטערגעמען. ער האט איבערגעגעבען די קאנגא צו בעלגיען, אבער ער האט זיך פאר דער „טובה" געהייסען טייער בע-צאהלען.

עס איז אבער אמת, אז ער האט די מיליאנען, וואס ער האט געקריגען פון בעלגיען פאר דער קאנגא גע'פטר'ט טאקע אויף זאכען, אין וועלכע בעלגיען האט זיך גענויטיגט.

ער איז שוין דעמאלט געווען אין די זיבעציגער יאהרען, אלט, צעבראכען און מיד, א חוץ דעם האט איהם גאט צוגעשיקט א ליובאוויניצע א צרה, א שלאק, וואס איז צווישען שלעכטע ווייבער געווען אנ'אנטיקעל. זי איז איהם צום איבריגען דערגאנ-גען די אלטע יאהרען, — דאס איז געווען זיין יונגע מעטרעסע, א פאריזער גאסענפרוי.

עס האט איהם ארומגערינגעלט פון אלע זייטען. האט ער ערענסט געדענקט וועגען אונטערגעבען זיך.

און ווען דער דאקטאר האט איהם געהייסען מא-כען זיך אנ'אפעראציע, האט ער זיך דערשראקען און איז גיך אפגעגעבען דער בעלגישער רעגירונג די אימפעריע אין אפריקע.

די אפעראציע האט זיך אויסגעדראכט צו זיין א דערפאלגרייכע. אויפ'ן צווייטען טאג נאך דער אפע-ראציע האט ער זיך געהייסען אריינשיקען די מעט-רעסע, וועלכע איז געווען יונגער פון איהם מיט פופ-ציג יאהר; אבער טאקע נאך דעם איינעם טאג, באלד נאך דער אפעראציע, האט ער געפיהלט גוט; ביי-נאכט האט ער דערפילט שלעכט און אויף מארגען איז ער שוין נישט אויפגעשטאנען.

ער האט אבער יענעם טאג נאך אוספייעט צו פערזארגען זיך, אז זיינע טעכטער זאלען נישט קרי-גען קיין ירושה, אז די בעלגישע רעגירונג זאל פער-גרעסערן איהר ארמעע, אז מען זאל ווייטער אנגעהן מיט די אנגעהויבענע געבידעס און אז מ'זאל איהם נישט מאכען קיין צו-פאראדנע לויה.

די בעלגיער האבען איין פונקט פון זיין צוואה נישט אויסגעפאלגט: די טעכטער האבען יא געקרי-גען ירושה. ווען מען זאל נאך צוגעבען, אז זיין לויה איז יא געווען א פאראדנע, מיינט עס, אז נאך איין פונקט פון זיין צוואה איז נישט אויסגעפאלגט גע-ווארען; אבער דעם דאזיגען פונקט האט ער אין דער צוואה נישט פערשריבען. ער האט בלויז א מינוט פארן טויט געבעטען די ארומיגע מענשען, אז זיי זא-לען איהם קיין פאראדנע לויה נישט מאכען. די בעלגיער האבען עס אנגענומען פאר א בעליידיגונג.

נאך זיין טויט האבען די נעגערס אין אפריקע פרייער אפגעאטעמט. די בלוט-בעדער זענען אפגע-שטעלט געווארען און דער בארבאריזם איז פערבא-טען געווארען.

האנדווערקעריי און האנדעל

אויף דער וואך

לאמיר אויסשולען יודישע מייסטער!

שוין זייט צענדליגער יאהרען פיהרען מיר דעם קאמף פאר רעכט אויף ארבייט און מיר האבען נאך ביז איצט נישט פארשטאנען אזא פשוטע זאך, אז ביים צונעהמען אנ׳ארבייטער אין פאבריק, דע־צידירט אפטמאל נישט דער פאבריקאנט, נאר דער מייסטער. וואלטען מיר געוואוסט פארשטאנען ווי גע־הערין אפצושאצען די ראָל פונ׳ם מייסטער אין פאבריק, דאן וואלטען די טענות לגבי דעם יודי־שען פאבריקאנט פארלוירען א סך פון זייער שארפ־קייט, ווארום מען וואלט געמוזט דערזעהען, אז ווען אפילו דער יודישער פאבריקאנט וויל שוין יא ארייננעמען אין זיין פאבריק א יודישען ארבייטער, קען קומען דער מייסטער און צונישט מאכען זיין גוטען רצון. דער מייסטער קען איינפאך אויפווייזען, אז דער יודישער ארבייטער טויג נישט צו דער ארבייט, אז ער איז נישט ווי געהעריג קוואליפי־צירט, אז ער שטערט איהם, דעם מייסטער, זיין גאנצען ארבייטס־סדר און דער פאבריקאנט וועט דא בלייבען אונבעהאלפען, סיידען, ווען דער אויס־רייד איז שוין אזוי אויגענשיינליך און בולט, אז מען דערקענט זיין שקר און דער יודישער פאברי־קאנט, ווידער פון דער צווייטער זייט, איז אזוי יודיש און שטאלץ, אז ער וועט זיך נישט לאזען אנווארפען א ווילקירליכען רצון.

אבער די ביידע פאלען פאסירען דאך נאר זעלטען, אין דער פראקטיק זעהען מיר, אז דער מייסטער פיהרט אריין דעם קריסטליכען ארבייטער אין פאבריק און נישט נאר איהם, נאר זיין שוואגער און זיין שוועגערין, זיין קוזין און זיין פעטער און כלערליי קרובים, דער פוילישער ארבייטער ווייסט דאס און ער זוכט קודם כל גושא חן צו זיין אין די אויגען פון מייסטער און דאן ערשט האט ער האפנונג אריינצוקומען אין פאבריק.

ביז איצט האבען מיר נישט געהאט קיין סך יודישע מייסטער אין די לאדזשער פאבריקען און יעדעס מאל, ווען א יודישער ארבייטער האט גע־וואלט אריינגענומען ווערען אין פאבריק, האט ער זיך אנגעשטויסען קודם כל אין הארטנעקיגען ווידער־שטאנד פונ׳ם מייסטער, וואס איז די פעולה, וואס „ארט“ שולט אויס דעם יודישען קראפט־וועבער, דעם יודישען קאטאן און טריקאטאזש ארבייטער, אז ער בלייבט פארט אין דרויסען און נאר א גאנץ קליינעם טייל געלונגט אריינצודרינגען אין פאבריק.

וואס דארף מען בכן טוען כדי צו בעזייטיגען די דאזיגע אנאמאליע? דער ענטפער בעט זיך פון זיך אליין: מ׳דארף אויסשולען יודישע מיי־סטער! דערביי דארף מען אבער געדענקען, אז דאס איז לחלוטין גארנישט אזא לייכטע זאך, דערצו דארף מען האבען גוט איינגעארדענטע ווארשטאטען, פארזעהען מיט אלע נויטיגע טעכנישע איינריכטונגען, „ארט“ למשל, וואס האט שוין לאנג איינגעזעהען די צרה פונ׳ם מאנגעל פון יודישען מייסטער, האט קיין יודישע מייסטער פארט נישט געקענט אויסשולען, פשוט דערפאר, ווייל „ארט“ האט נישט דעם נויטיגען טעכנישען אפאראט. ווער קען דאס יא טון אין לאדז? די איינציגע אינסטיטוציע, וואס איז בערופען דאס צו טון איז די „אינדוסטריע שוהל“ אויף פא־מארסקא 46 פון דער געזעלשאפט צו פארשפרייטען מלאכה און טעכניש וויסען צווישען יודען. דאס איז א געזעלשאפטליכע אינסטיטוציע, און מיר קא־נען פאדערען פון איהרע פיהרער, זיי זאלען זיך שטעלען אויף דער זייט פון די נויטען פון יודי־שען ארבייטער־לעבען און זאלען איהם מיטהעלפען אויף א ממשות׳דיגען ווירקזאמען אופן אין זיין קאמף פאר רעכט אויף ארבייט דורך שטעלען אין רשות פון דער געזעלשאפט זייער אפאראט צו קענען אויסשולען יודישע מייסטער.

די ארויסשטויסונגס פאליטיק, וואס ווערט אנ־געפיהרט לגבי די יודישע מאסען פאר׳אומגליקליכט טויזענטער יודען פונ׳ם מיטעלשטאנד. עס איז שוין פארגאנגען די צייט, ווען דער יודישער מיטעל־שטאנד האט זיך געשעהמט מיט דער מלאכה, היינט וואלטען זיך פיל געוועזענע סוחרים זיך גע־פיהלט גליקליך, ווען מען לערנט זיי אויס א פאך, אדער מען וואלט זיי געגעבען ארבייט אין פאבריק.

מיר ווילען נישט פארמאכען די אויגען פאר דער ווירקליכקייט. מיר ווייסען, אז אויך דער יודישער פאבריקאנט איז שולדיג, זיין הארץ איז הארט ווי א שטיין צו דער נויט פון זיינע ליידענדע ברידער, ווען מיר וואלטען געהאט יודישע מייסטער, וואלט דאס יודישע ארבייטס־פראבלעם, אין א גרוי־סער מאס, געווען געלעזט.

מיר מוזען איצט צוטרעטען אויסצושולען דעם יודישען מייסטער און אין דער ארבייט קען אונז דינען אין לאדז, נאר די איינציגע יודישע אינדו־סטריע און האנדווערקער־שולע אויף פאמארסקא 46. ווען זי דאס נישט טון, וועט זי דערמיט בע־ווייזען, אז נישט קוקענדיג אויף איהרע געזעל־שאפטליכע צילען, שטעהט זי ווייט פון די יודישע געזעלשאפטליכע נויטען. מיר ווילען זי אבער דע־ריז נישט חושד זיין און מיר גלויבען אז דארט יוסף ארגאניזירט ווערען מייסטער קורסען.

אלי בארובין

אומזאץ־שטייער, ריטשאלט און שטייער־הנחות

היינטיגע וואך איז ווידער אין צענטראלען קליינהענדלער פעראיין, פאמארסקא 15 ארומגע־רעדט געווארען די פראגען וועגען אומזאץ פאר׳ן יאהר 1934 די שטייער־אמטען האבען שוין אנגע־הויבען פונאנדערצושיקען די שטייער־נאקאזען אויף אומזאץ־שטייער פאר׳ן יאהר 1934. אין דער גרע־סטער טייל איז דער הייעהריגער אומזאץ גרעסער ווי דער פאראיאהריגער און דעריבער דארפען אלע בעי׳עוולהטע געדענקען, אז א רעקורס קען מען דער־לאנגען אין פערלויף פון 30 טעג פון דערהאלטען דעם שטייער־צעטעל.

איידער מ׳דערלאנגט א רעקורס מוז דער פע־טענט גוט זיך איבערלייגען ווייל אין א סך פאלען, אויב ס׳איז פארהאנען מאטעריאל־אונטערלאגע, איז דאס גורם צו העכערען דעם אומזאץ, דעריבער פאר׳ן בעלייגען א רעקורס, דארפען אומבעדינג, די בעי׳עוולהטע פאדערען פון שטייער־אמט שריפטליך אדער מינדליך די יסודות אויף וועלכע דער היי־יעהריגע אומזאץ איז אויסגעמאסטען געווארען, און דאן ערשט שרייבען דעם רעקורס ביילעגענדיג אלערליי דאוואדען, פאדערען ארויסרופען עקספער־טען, פאדערען ארויסרופען צו דער זיצונג ביים בעטראכטען דעם רעקורס, ס׳ווערט אונטערגעשטרא־כען, אז איידער ס׳ווערט דערלאנגט דער רעקורס, דארף דער מיטגליד אומבעדינג פארשטענדיגען זיך מיט׳ן פעראיינס־סעקרעטאריאט, וואו ס׳ווערט גע־געבען גאנץ גענויע אינפארמאציעס און א חוץ דעם, צוזאמענגעשטעלט א רשימה פון בעי׳עוולהטע, וועלכע ווערט צוגעשטעלט דער האנדעלס־קאמער ווי אויך דעם פארזיצענדער פון דער אפעלאציאנס־קאמיסיע.

גלייכצייטיג זענען אויך אויפגעפאדערט געווא־רען, צו מעלדען זיך אין צענטראלען קליינהענדלער פעראיין, פאמארסקא 15, די אלע וועמען מ׳האט צוגענומען דאס רעכט צו געניסען פון ריטשאלט, בכדי אונטערצונעהמען געהעריגע פארטיידיגונגס־שריט.

די אלע וואס האבען נאך נישט דערהאלטען די שטייער־צעטלען אויף ריטשאלט מוזען ביז׳ן 15. מאי דערלאנגען ביטעס צו די שטייער־אמטען.

אויך ביז׳ן 15. מאי דארפען דערלאנגען ביטעס די אלע וואס צאהלען אויס די פארלעגענע שטייערן לויט די אלטע מאראטאריום פעראָרדנונג און ווילען אבער יעצט געניסען לויט די לעצטע אמנעסטיע־פעראָרדנונג.

ס׳איז אויך אויפגעקלערט געווארען דאס דעם 16. פון פערגאנגענעם חודש האט דאס פינאנץ־מיניסטעריום פערעפענטליכט א פעראָרדנונג לויט וועלכע, די וואס וועלען אין פערלויף פון 16 טעג אלוין דעם שטייער־אמט וועגען שטייער־מיסברוי־כען ווי האנדעל אהן פאטענטען אדער אויף א קלענערע קאטעגאריע פאטענט א. אז. וו. וועט מען אויף די קיין שטראף נישט ארויפלייגען.

אין דער וועלבער צייט קענען אפגעשטעמפעלט ווערען אלערליי אפמאנונגען, אומאווצס א. אז. וו. אהן שטראף (לויט די פארשריפטען דארף דאס אפשטעמפלען פארקומען אין פערלויף פון 21 טעג) לויט דער פעראָרדנונג פון פינאנץ מיניסטער, ווע־גען הנחות איז דער ערשטער בעדינג צוקענען גע־ניסען פון די הנחות איז בעצאהלען אין דער צייט פון 1/4 — 1934 ביז 1/4—1935 אזא סומע וויפיל ס׳איז געשאצט געווארען אין דער צייט, אויב שטעלט זיך ארויס, אז ס׳פעהלט צו צו דער סומע א פאר אדער מעהר גילדען, קען מען דאס צו־צאהלען ביזן 1/6—1935.

אין צוזאמענהאנג מיט דעם האט דער צענ־טראלער קליינהענדלער פעראיין, פאמארסקא 15 אויפגעפאדערט די מיטגלידער, וואס האבען פערלע־גענע שטייערן, נאכקוקען אין שטייער־אמט, ווייל ס׳קען זיך דערנאך ארויסשטעלען, אז צוליב א גילדען קען מען פון די הנחות נישט געניסען. די מיטגלידער קענען דאס מאכען דורכ׳ן פעראיינס־סעקרעטאריאט.

פון צענטראלען האנדווערקער־פערבאנד, פילסודסקיעגא 69

אויף דער לעצטער פערוואלטונגס־זיצונג פון צענטראלען יודישען האנדווערקער־פערבאנד איז בעשלאסען געווארען זיך צו ווענדען צו די פער־וואלטונגען פון אלע צעכען פון דער בוי־בראנ־זשע, אז זיי זאלען אויפפאדערען די מיטגלידער אנצונעהמען ארבייטער פאר זייערע אונטערנעה־מונגען נור דורך דער פערמיטלונג פון בוי־ארביי־טער פעראיין אין פוילען, אפטיילונג אין לאדז, פיעטריקאווער 83.

• • •

אויפ׳ן גרונד פון א ווענדונג פון הילף־קאמי־טעט צו העלפען די קרבנות פון היטלער־דייטשלאנד אין לאדז, איז אויף דער לעצטער פערוואלטונגס־זיצונג בעשלאסען געווארען צו דעלעגירען אין דער האנדווערקער־קאמיסיע פון קאמיטעט די ח״ח: גאלדמאן און י. שווארצבערג.

אלס פארזיצער פון דער דערמאהנטער קא־מיסיע איז דורכ׳ן אנטי־היטלער קאמיטעט אויס־געוועהלט געווארען ב. פרוינד.

פון מאלער־און לאקירער־צעך

זונטאג, דעם 12 ד. ח. איז אין לאקאל פון צענטראלען יודישען האנדוו.־פערבאנד פילס. 69 פארגעקומען די אלגעמיינע יעהרליכע פערזאמלונג פון מאלער און לאקירער־צעך אין לאדז.

די פערזאמלונג עפענט דער סטארשי פון צעך ה׳ מ. ליבערמאן און גיט גלייכצייטיג אפ א אל־זייטיגען בעריכט פון דער טעטיגקייט פון דער פערוואלטונג פון צעך פאר דער לעצטער קאדענץ.

די פערזאמלונג טרעט צו צו וועהלען א נייע פערוואלטונג, וועלכע גיט פאלגענדע רעזולטאטען: אלס סטארשי ווערט איינשטימיג אויסגעוועהלט ה׳ מ. ליבערמאן, אלס פאדסטארשעס: די ח״ח: א. קלאסנער, מ. קליגער, און ש. וויעטשניק. אין דער פערוואלטונג די ח״ח: ש. מ. ווארשאווסקי, ש. גאלדהאר, מ. פלאט, י. ה. גראסמאן, א. זילבער־שטיין, י. מאנטשניק, מ.מ. געליבטער, י. זילבער־בערג, י. מאכטיג, ז. פרידמאן, און ח. קינדערלעה־רער. אין דער רעוויזיאנס־קאמיסיע: די ח״ח: ש. מ. וואלק, י. קרויזע און ה. פישביין.

נאך די וואהלען ענטוויקעלט זיך א לעבהאפטע דעבאטע וועגען דער לאגע אין מאלער־פאך, וועל־כע שטעלט זיך פאר זעהר קריטיש. די קאנקורענץ איז אנ׳אונגעהויערע און די ארבייטסלאזיגקייט פער־גרעסערט זיך פון טאג צו טאג.

די פערזאמעלטע פאדערן אויף די ניי־געוועהל־טע פערוואלטונג אויסצוגעפונען מיטלען צו בעקעמ־פען דעם צושטאנד.

עס ווערט גלייכצייטיג אויפמערקזאם געמאכט אויף דעם פאקט, וואס די מאלער־מייסטער היטען נישט אפ די פארשריפטען וועגען רעגיסטרירען זייערע לערן־יונגלעך און שליסען אפמאכען ווי אויך אויף דעם, וואס די געזעלען ווילען נישט בע־לעגען די געזעלען־עקזאמענס נישט קוקענדיג דע־רויף, וואס דער הנחה־טערמין איז נור אין לויף פון דעם יאהר. וועגען דעם ווערט בעשלאסען זיך צו ווענדען מיט אנ׳אפעל צו די מאלער־געזעלען.

פון טישלער שניצער־און דרעקסלער־צעך

אונטער׳ן פארזיץ פון סטארשי פון צעך ה׳ מ. ד. הערשקאוויטש איז דאנערשטאג, דעם 9 ד.ח. פארגעקומען א קאנפערענץ פון קיכען־מעבעל־טישלער.

די קאנפערענץ איז גערופען געווארען מיט׳ן ציל צו פערבעסערן די לאגע פון דעם פאך, וועלכע שטעלט זיך פאר זעהר טרויעריג. דאס ארימ־קייט איז זעהר גרויס אזוי, אז נאכ׳ן פערקויפען א מעבעל־שטיק איז דער טישלער מעהר נישט אומשטאנד צו קויפען קיין מאטעריאל צו דער ווייטערדיגער ארבייט.

דער גורם פון דער לאגע איז געווען דאס, וואס די טישלער פון דעם פאך זענען נישט געווען ארגאניזירט.

נאך ברייטערע דעבאטען איז בעשלאסען גע־ווארען אנצונעהמען מיטלען צו ארגאניזירען דאס פאך. אריינצוציהען אין די רייהען פון צעך אלע טישלער פון דעם פאך. פעראיינהייטליכען דעם פרייז ווי אויך, צו שאפען א הילפס־קאסע ספעציעל פאר דער בראנזשע.

• • •

די טעג איז פארגעקומען א זיצונג פון דער גמילת־חסדים־קאסע ביים טישלער־צעך.

עס איז בעשלאסען געווארען: שוין צו שאפען דעם געהעריגען פאנד, כדי די קאסע זאל שוין אנהויבען איהר טעטיגקייט.

די קאסע זאל אנהויבען די טעטיגקייט דעמאלט ווען עס וועט זיך געפונען א סומע פון 500 זל.

עס ווערט געמאלדען אז די פערוואלטונג פון צעך האט געשפענדעט פאר דער קאסע 300 זל.

צום שלוס ווערט בעשלאסען אויף די נאה־טענטסטע טעג צו רופען א פערזאמלונג פון אלע לאדזער טישלער־מייסטער וועגען דער פראגע.

די פליכטען ביים אננעמען א וועקסעל אויף אינקאסא

איינער, וואס האט אנגענומען א וועקסעל אויף אינקאסע און בעקומען אנ׳אויפטראג צו פראטעסטי־רען דעם וועקסעל אין פאל, אויב ער וועט נישט ווערען בעצאהלט, האט נישט אויסגעפיהלט דעם וועקסעל ווי ס׳בעדארף צו זיין, דער פראטעסט האט דערפאר נישט געקאנט געמאכט ווערען, און דער אייגענטימער פון וועקסעל האט פערלארען זיין רעכט אויף רעגרעס צו די פריהערדיגע בעזיצער פון וועקסעל. דער ענין איז דערגאנגען צום העכ־סטען געריכט, וואס האט געפסקנט, אז דעם איי־גענטימער פון וועקסעל דארף אומגעקעהרט ווערען אלע היזקות, וועלכע ער האט געהאט צוליב פער־לירען דאס רעכט פון רעגרעס, דאס העכסטע גע־ריכט האט אויפגעקלערט, אז דער יעניגער, וואס נעמט אן א וועקסעל אויף אינקאסע און פערפליכ־טעט זיך איהם אין נויטיגען פאל צו פראטעסטירען, איז אויך פערפליכטעט אויסצופיהלען דעם וועקסעל ווי געהעריג, כדי עס זאל מעגליך זיין דער פרא־טעסט.

דער פערבאנד פון די האנדווערקער־קאמערן וועגן קאאפעראציע

דער פערבאנד פון די האנדווערקער־קאמערען האט זיך געווענדעט צום פינאנץ־מיניסטעריום מיט א מעמאריאל וועגען האנדווערק־קאאפעראציע.

לויט דעם אינדוסטריע־געזעץ האבען די האנד־ווערקערישע צעכען געהאט דאס רעכט צו ארגאני־זירען פאר זייערע מיטגלידער געמיינזאמע ווארשטא־טען, לאגערען פון רויה־שטאפען, געמיינזאמע פער־קויפס־מאגאזינען, הילפס־קאסעס און דעסגל., די אלע אינסטיטוציעס ביי די צעכען האבען זיך נישט גענויטיגט אין קיין בעזונדערע סטאטוטען און זענען נישט געווען קיין בעזונדערע יורידישע פערזאנען, נאר בעשטאנדטיילען פון די צעכען.

די נאוועלע צום אינדוסטריע־געזעץ פון 10־טען מערץ 1934 האט ראדיקאל געענדערט די לאגע, די צעכען האבען פערלוירען דאס רעכט צו האבען ביי זיך אזעלכע אינסטיטוציעס. דעריבער וועלען די אלע ווירטשאפטליכע אינסטיטוציעס ביי די צעכען מוזען ליקווידירט ווערען, אדער זיי דארפען זיך רעארגאניזירען בהסכם מיט דער נייער געזעצגע־בונג. דער פערבאנד פון די האנדווערקער־קאמערען האט בעטראכט די געשאפענע לאגע און האט איינ־פונען, אז מען טאר נישט דערלאזען צו דער ליק־ווידירונג פון די האנדווערקערישע ווירטשאפטליכע אינסטיטוציעס. פערקעהרט, עס דארפען ענטשטיין נייע אזעלכע אינסטיטוציעס, און דאס גלייכסטע וועט זיין, אז זיי זאלען זיך ארגאניזירען אין דער פארם פון קאאפעראטיווען.

אין צוזאמענהאנג דערמיט האט דער פערבאנד פון די האנדווערקער־קאמערען זיך געווענדעט צום פינאנץ־מיניסטעריום מיט פאלגענדיגע צוויי פאס־טולאטען:

1) פאר׳ן ארויסגעבען א בעשייניגונג וועגען דער צוועקמעסיגקייט פון גרינדען א נייעם האנד־ווערקערישען קאאפעראטיוו זאל מען אויסהערען די מיינונג פון דער צוגעהעריגער האנדווערקער־קאמער.

2) פאר די האנדווערקערישע קאאפעראטיווען זאל מען איינפיהרען אייגהייטליכע סטאטוטען. דער פערבאנד פון די האנדווערקער־קאמערען האט גלייכ־צייטיג געמעלדעט דעם פינאנץ־מיניסטער, אז ער איז גרייט צוצושטעלען פראיעקטען פון אזעלכע מוסטער־סטאטוטען.

רעגיסטראציע פון א פערוואלטונגס־מיטגליד פון א קאאפעראטיוו

אנ׳אפגעזאגטער בעאמטער פון א קאאפעראטי־ווער באנק האט אנגעקלאגט די באנק אין געריכט, האלטענדיג, אז ער איז נישט פארמעל געווארען אפגעזאגט. די קינדיגונג האט נעמליך אונטערגע־שריבען אין חודש מאי א פערוואלטונגס־מיטגליד פון דער באנק, וועלכער איז ערשט אין חודש יוני איינגעשריבען געווארען אין רעגיסטער פון געריכט.

דער בעאמטער האט דעם פראצעס פערשפילט אין אלע דריי אינסטאנצען. דאס העכסטע געריכט האט אויפגעקלערט, אז די רעגיסטראציע פון א פערוואלטונגס־מיטגליד פון א קאאפעראטיוו האט בלויז א דעקלאראטיווע בעדייטונג. דער פערוואל־טונגס־מיטגליד קאן אנהויבען זיין טעטיגקייט אין קאאפעראטיוו נאך פאר דער רעגיסטראציע, און אויב דער בעאמטער האט נאר געוואוסט, אז די גע־געבענע פערזאן איז א מיטגליד פון דער פער־וואלטונג, איז ער אפגעזאגט פון זיין פאסטען און קאן זיך נישט פעררופען אויף דעם פעהלען פון א רעגיסטראציע.

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

דינסטאג	מאי
14	זון-אויפגאנג 3.43
יא	זון-אונטערגאנג 7.22
אייר תרצה	

זיצונג פון ציוניסטישן קאמיטעט

אונטער'ן פאָרזיץ פון ה' מרחיב איז פאָר-געקומען אַ זיצונג פון ציוניסטישען קאָמיטעט.

דער סעקרעטאַר ה' ראַטקאָפף רעפערירט וועגן די לויפענדע ענינים: ער טיילט מיט וועגן דער קאָנסטיטואירונג פון פעראייניגטען שקל-קאָמיטעט אין לאָדז און וועגן אָנהויב פון דער שקל-אַקציע פאַר'ן יאָהר תרצ"ה. עס ווערט בעשלאָסען צוליב'ן היינטיגען קאָנגרעס-יאָהר צוצוטרעטען צו אַנ'אינטענסיווען שקל-קאַמפיין און עס ווערט געוועהלט אַ ספּעציעלע קאָמיסיע פון די ה"ה: קאַראַשיין, ריינגאַרט, לובלינסקי און לעוו, וועלכע וועט אָנפיהרען מיט דער גאַנצער אַקציע.

צוליב'ן 800-טען יובילעאום-יאָהר פון רמב"ם ווערט בעשלאָסען אין די נאָהענטסטע טעג אַ ספּעציעלע פייערונג געווידמעט דעם היסטאָרישען געשעהניש מיט דער בעטייליגונג פון רעד. י. אוגער, ד"ר י. פרענקעל און ה' מ. לימאַן.

ה' אליעזר שיין רעפערירט וועגן דער טעטיגקייט פונ'ם ווירטשאַפטליכען א"י-אינסטיטוט ביי דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע און וועגן ערשטען קורס פאַר קאנאליזאַציע און וואַסער-לייטונג ביים אינסטיטוט. דער קורס איז שוין פערענדיגט און די אַבסאָלווענטען בעקומען אין די נאָהענטסטע טעג געהעריגע דיפּלאָמען. עס ווערט בעשלאָסען צוליב טעכנישע סבּות אָפּצולייגען דאָס עפענען אַ נייעם קורס אויף 2—3 חדשים.

עס ווערען אַרומגערעדט פראַגען, וואָס זענען נוגע דער אָרגאַניזאַציע „הנוער-הציוני" און דעם קבוץ „בדרך" און עס ווערט בעשלאָסען, צו דעלעגירען אין „הנועד-הציוני" אַלס פאָרשטעהער פון ציוניסטישען קאָמיטעט ה' אליעזר שיין אויפ'ן אָרט פון מאַגיסטער בראַווערמאַן, וועלכער האָט זיך בעזעצט אין וואַרשאַ.

דער ציוניסטישער קאָמיטעט נעמט מיט צופרידענהייט צו קענטניש די מיטטיילונג, אַז די יורשים פונ'ם פערשטאָרבענעם לאָדזער בירגער בערנאַרד דאָבראַניצקי ז"ל האָבען איבערגעגעבען דעם קאָמיטעט 2 ווערטפולע קונסט-בילדער אַלס מתנה פאַר'ן נאַציאָנאַלען מוזעאום אין תל-אביב. די בילדער זענען איבערגעשיקט געוואָרען קיין תל-אביב אויפ'ן אַדרעס פון פרעזידענט דיזענהאָף. עס ווערט בעשלאָסען אויסצודריקען די יורשים פונ'ם שפענדער אַ דאַנק אין נאָמען פון קאָמיטעט.

נאָכדעם, ווי עס ווערען נאָך ערלעדיגט אַ פאָר לויפענדע ענינים, ווערט די זיצונג געשלאָסען.

רעזאלוציעס פון דער רעוויזיאניס-טישער קרייז-קאנפערענץ אין לאדז

זונטאָג 11 אַזייגער אָוונד האָט זיך אָנגעהויבען די דריטע און לעצטע זיצונג פון דער רעוויזיאָניסטישער קרייז - קאָנפערענץ אין לאָדז.

אין דער דיסקוסיע האָבען אַנטייל גענומען כמעט אַלע דעלעגאַטען פון דער פראָווינץ, וועלכע האָבען געבראַכט צום אויסדרוק זייער גרייטקייט צו ווידמען אַלע כוחות פאַר דער שאַפונג פון דער אונאָבהענגיגער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע.

די רעדנער האָבען אויך בעטאָנט וועגן די גרויסע און שווערע אויפגאַבען, וועלכע וועלען איצט שטעהן פאַר'ן הצה"ר. פון די רעדעס האָט זיך געלאָזט פילען די גרויסע פעראַנטוואָרטליכקייט וואָס ליגט יעצט אויף דער רעוויזיאָניסטישער בעוועגונג.

אין נאָמען פון דער פערמאַנענץ-קאָמיסיע האָט איהר פאָרזיצער מגר. בערקאַל פאָרגעלייענט די רעזאָלוציעס, וועלכע זענען איינשטימיג אָנגענומען געוואָרען:

1) די 5 רעוו. קרייז-קאָנפערענץ אין לאָדז בעטראַכט די בעשלוסען פון דער רעוו. עקזעקוטיווע וועגען דעם אַרויסטריט פון אַלע רעוויזיאָניסטען פון דער ציונ. אָרג. ווי אויך וועגען דעם שאַפען פון אַ אונאָבהענגיגער ציוניסטישער אָרג. אַלס די נאַטירליכע קאָנסעקווענץ פון דער ענטוויקלונג פון דער הצה"רישער אידעאָלאָגיע. די קאָנפערענץ ברענגט צום אויסדרוק איהר טיפע איבערצייגונג און גלויבען, אַז די אונאָפּהענגיגע ציונ. אָרג. וועט זיין די איינציגע ציוניסטישע בעוועגונג, וועלכע וועט פערווירקליכען דעם הרצליונישען ציוניזם. די קאָנפערענץ נעמט אָן די דאָזיגע בעשלוסען מיט צופרידענהייט און מאַכט גלייכצייטיג אויפמערקזאַמקייט אַלע סניפים פון לאָדזער גליל אויף די אונגעהויער וויכטיגע אויפגאַבען, וועלכע שטעהען פאַר דער רעוויז. בעוועגונג לגבי דער זיך שאַפענדער אונאָפּהענגיגער ציונ. אָרג.

2) פלעביסציט: די 5 רעוו. קרייז-קאָנפערענץ אין לאָדז פאָדערט אויף אַלע סניפים אין לאָדזער וואָיעוואודזטווע צו מאָביליזירן אַלע רעוויזיאָניסטען און רעוו. סימפּאַטיקער צו אַ מאַסענהאַפטער בעטייליגונג אין דעם פלעביסציט פון דער אוניאָן. די קאָנפערענץ פאָדערט אויף אַלע סניפים צו פיהרען די אַקטיווסטע פּראָפּאַגאַנדע-אַרבייט, אז אַלע רעוויזיאָניסטען אָהן אויסנאַהם ווי אויך פריינד און סימפּאַטיקער זאָלען ברענגען זייער מיינונג צום אויסדרוק אין דעם פלעביסציט.

3) קרן תל-חי: די קאָנפערענץ בעטראַכטענדיג דעם קרן תל-חי אַלס דעם איינציגען פינאַנציעלען אינסטרומענט צום פערווירקליכען דעם מלוכה-שעז ציוניזם, פאָדערט אויף אַלע רעוויזיאָניסטען אין לאָדזער גליל צו אַ קרבנותפולער אַרבייט כדי אין דער קורצסטער צייט צו ערמעגליכען דעם קת"ח פערווירקליכען זיין שטאַאַטס-ציוניסטישען אויפבוי-פּראָגראַם.

4) די קאָנפערענץ בעשליסט צו ווענדען זיך מיט אַ ביטע צום פּרעזידענט זשאַבאָטינסקי איבערטראָגען דעם זיץ-אָרט פון דער עקזעקוטיווע קיין פוילען ווי אויך פאָדערט אויף אַנדערע רעוו. קרייז-קאָנפערענצען אין פוילע צו פאַסען דעם זעלבען בעשלוס.

די קאָנפערענץ האָט אויסגעוועהלט אַ נייעם קרייז-קאָמיטעט אין פאָלגענדען צוזאַמענשטעל: מגר. בערקאַל, מגר. גרינצווייג, קלינגבייל, אינזש. דאַווידאָוויטש, רובין, שטערן (פּאַביאַניץ), אינזש. וויינשטיין (טאָמאַשאָוו), ראָזענפעלד (קאַליש), אייזען (קאָנין), רעד. האַמער (פּיעטרקאָוו), סאַפּירשטיין (בעלכאַטאָוו) און יונג (וויעלון).

אין קרייז-קאָמיטעט געהען אויך אַריין דער פאָרזיצער פון לאָדזער הצה"ר, מפקד פון ביתר און ברית-החיל. דאָס שלוס-וואָרט האָט געהאַלטען ד"ר שעכטמאַן.

א ראוועריסט אונטער די רעדער פון אנ'אויטאמאביל

(א) סטאַניסלאַוו יוזעפאָוויטש (טשענסטאָכאָוו ...ר 3) איז אדורכפאָהרענדיג אויף אַ ראָווער, אויף זגערזשער גאַס, ארונטערגעפאלען אונטער אַ דורכפאָהרענדען אויטאָמאָביל. די פּאָגאָטאָוויע האָט איהם אָפּגעפיהרט אין שפּיטאָל.

צווישען אייגענע

אויף וואשעשניעווסקאַ 122, האָט אַ געוויסער וואַלעריאַן קאַצפּערסקי מיט אַ מעסער צושטאָכען זיין בעקאַנטע העלענאַ נאַגאַ (קראַנצאָווע 73) אזוי אז מען האָט זי אין אַ שווערען צושטאַנד אָפּגעפיהרט אין שפּיטאָל.

קאַצפּערסקי איז אַנטלאָפען. פּאָליציי זוכט איהם.

גנבות

(א) פון דער וואָהנונג פון אברהם סטריקאָווסקי (ציגעל-גאַס 5) האָבען זיך אַריינגעכאַפּט גנבים און אַרויסגעגנבעט פערשידענע זאַכען אויף אַ גרעסערער סומע געלד.

ביי סטאַניסלאַוו אַלעיניק (לעגיאָנאָוו-גאַס 88) האָט עמעס אַ פערזאָן אַרויסגעגנבעט פון אַ קאַנווערט פערשידענע ווערטפולע אָבליגאַציעס און אריינגעלעגט אין קאָנווערט שטיקלעך פּאַפּיר.

אין ביידע פאַלען פיהרט די פּאָליציי אַן אויספאָרשונג.

אונטערגעשאסן דעם בעל-הבית אנשטאט זיין הונט

(א) אויף לימאַנאָווסקי גאַס 146 איז אונטערגעשאָסען געוואָרען דער לאָקאַטאָר פעליקס פּאָלנאַרטשיק.

פּאָלנאַרטשיק האָט אַפּגעלאָזט זיין הונט אויף אַ גרופּע דורכגעהער. די דערצערנטע דורכגעהער האָבען געדראָהט, אַז זיי וועלען דערשיסען דעם הונט. דאָס האָט דערהערט פּאָלנאַרטשיק און אָנגעהויבען זידלען. איינער פון די דורכגעהער האָט דאַן אויסגעשאָסען אין פּאָלנאַרטשיק'ן.

דעם פערוואונדעטען האָט מען אָפּגעפיהרט אין שפּיטאָל קיין ראַדאָגאָשטש.

ד"ר שווייג
צוריקגעקעהרט

דריי אונטערגעוואָרפענע קינדער

אין דעם אַמט פאַר געזעלשאַפטליכער שוץ (זאַוואַדזקאַ 11) האָט עמעס אַנ'אומבעקאַנטער איבערגעלאָזט צוויי קינדער פון 3 און פון 6 יאָהר.

אין פאָדערצימער פון דעם אַמט האָט אין דערזעלבער צייט עמעס אַ פרוי איבערגעלאָזט אַ מיידעלע פון אַ 6 יאָהר.

די קינדער האָט מען אָפּגעפיהרט אין אַ קינדער-היים. די עלטערן ווערען געזוכט דורך דער פּאָליציי.

אין קאָרידאָר פון הויז אויף פּאַביאַניצער 3 האָט מען געפונען אַ קינד, אַ יונגעל פון 4 וואָכען.

Dr. med.
R. Zalcwasser
כירורג
ציגעל-גאַס 19, טעל. 125-17
נעמט אָן פון 1—2 און פון 4—6 נאָכמ.

Dr. med. L. Berman
צעגעלניאַנאַ 15, טעל. 149-07
ספּעציאַל-אַרצט פאַר מענער-שוואַכע-בעהאַנדלונג
און סעקסועלע בעראַטונג.
נעמט אָן פון 8—11 און פון 4—8 אָוונד.
זונטאָג פון 9—1 פאַרמיטאָג.
פאַר אונבעמיטעלטע—לעטשניצע-פּרייזע

פאבאר פון יאהרגאנג 1914

(א) מאָרגען מיטוואָך ד. 15 מאַי דאַרפען זיך שטעלען:

פאַר דער קאָמיסיע נומער 1, (פּיעראַצקי ג. 18) מיליטער-פליכטיגע פון יאָהר-גאַנג 1914, וואָס וואוינען אויפ'ן שטח פון 3 פּאָליציי-קאָמיסאַריאַט מיט די פאַמיליען-נעמען אויף

P M ביז Pe איינשליסליך

פאַר דער פּאָבאָר-קאָמיסיע נומער 2, די פּאָבאָר פליכטיגע פון יאָהרגאַנג 1914, וואָס וואוינען אויפ'ן שטח פון 4 פּאָליציי קאָמיסאַריאַט מיט די פאַמיליען נעמען אויף

Θ P S Ś U

פאַר דער קאָמיסיע נומער 3, די פּאָבאָר פליכטיגע פון יאָהרגאַנג 1914 און עלטערע, וואָס זענען פערשריבען אין די פּאָבאָר-ליסטעס.

פאַר דער קאָמיסיע פון פּאָוויאַט, פון יאָהר-גאַנג 1914.

אין יאָהרגאַנג 1913, און 1912 קאַט. „בע" וואָס וואוינען אין ראַדאָגאָשטש מיט די נעמען: פון A—P

א קאלעקטיווער אפמאך אין פריוואטע קאנאליזאציע-אונטער-נעהמונגען

(א) אין צוזאַמענהאַנג דערמיט, וואָס עס הויבען זיך אָן די קאַנאַליזאַציע-אַרבייטען, און דער טערמין פון דעם פריהעריגען קאָלעקטיווען אָפּמאַך איז אויסגעלאָשען, ווערט אויף דאָנערשטאָג דעם 16 ד.ח. צוזאַמענגערופען אַ קאָנפערענץ. אויף דער קאָנפערענץ דאַרפען בעהאַנדעלט ווערען די בעדינגונגען פון אַ נייעם קאָלעקטיווען אָפּמאַך אויפ'ן לויפענדען יאָהר.

געגען פערשטאפונג

פון מאָגען און העמאָרידען ווערט רעקאָמענדירט צו בענוצען קאַסקאַרין לעפּרינס. אַ פּאָרציע: 1 אָדער 2 פּיגולקעס אין אָוונט פאַר'ן עסען. — ס'קאָסט ווייניג, אַ טיטעל 40 גר. צו בעקומען אין יעדע אַפּטייק.

זויגלינגס-היימען פאר קינדער פון ארבייטערינס

לויט אַ פאַראָרדנונג פון מיניסטעריום פון געזעלשאַפטליכער שוץ זאָלען איינגעפירט ווערען זויגלינגס-היימען פאַר קינדער ביי די פאַבריקען, וואו עס זענען בעשעפטיגט מעהר ווי 100 אַרבייטערינס. דער פּראָיעקט זעהט אויך פאָראויס, אַז די קלענערע אונטערנעהמונגען זאָלען אַנשטאַט אַליין צו אָרגאַניזירען זויגלינגס-היימען אָפּגעבען די קינדער אונטערן שוץ פון דער געזעלשאַפט „קראָפּלאַ מלעקאַ" און צאָהלען פאַר זיי פון 9 ביז 16 זל. אַ חודש.

Dr
Wołkowyski
האָט זיך איבערגעצויגען אויף
ציגעל-גאַס 11, טעל. 238-02
נעמט אָן אין הויט- און ווענערישע קראַנקהייטען, מענער-שוואַכע
פון 8—11 ביי טאָג און פון 4—9 אָוונד

Dr. Zygmunt
Henrykowski
ספּעציאַל-אַרצט פאַר וועגערישע
הויט-קראַנקהייטען און מענער-שוואַכע
וואוינט יעצט
9 טראַוגוטאַ 9
טעל. 262-98
נעמט אָן פון 8—11 און פון 5—9 אָוונט.
פאַר פרויען אַ ספּעצ. וואַרטע-זאַל

אויספלוגען קיין פאלעסטינע
פון 630.— זל. און
אָרגאַניזירט
„אָרבּיס" פּיעטריקאָווער 18, טעל. 249-33

גליקליך ווערען
און א מיליאן זלאטיס געווינען
קענסטו ביי דער ציהונג פון דער 4 טער קלאַס נאָר אין דער האַלעקטור פון
י. פיינגאלד, 8 שרודמיעסקאַ 8
טעלעפאָן 108-99

פון הונגער

(א) אויף זאַווישאַ 1, איז אַוועקגעפאַלען פון הונגער די 52 יעהריגע אַניעלאַ מאָשטשונקיעוויטש, אַ היימלאָזע.

זעלבסטמארד פון נויט

אין דער אוביקאַציע אויף לעאָנאַרדס מאַרק, האָט געפּרובט בעגעהן זעלבסטמאָרד די 27 יעהריגע סטאַניסלאַוואַ קילאָוויעצקאַ. מען האָט זי אָפּגעפיהרט אין שפּיטאָל קיין ראַדאָגאָשטש. די סיבה פון זעלבסטמאָרד — נויט און דאַכלאָזיגקייט.

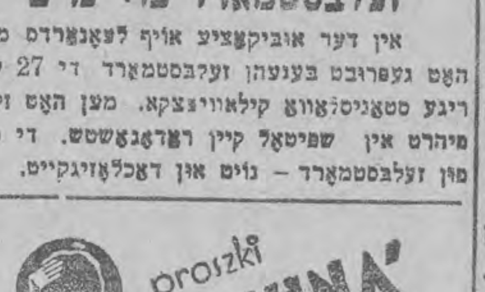

פאר שאנטאזש

8 חדשים תפיסה

(א) יאַן פּיליפּיאַק האָט זיך דעם 3. מערץ געמאָלדען צו סטאַניסלאַוו דאָבוזשינסקי (סמוגאָווע 3) און ערקלערט, אַז ער ווייסט, אַז דאָבוזשינסקי פיהרט דאָפּעלטע ביכער, כדי נישט צו צאָהלען דעם ריכטיגען שטייער פון אומזאַץ. פּיליפּיאַק האָט ערקלערט, אַז ער וועט שווייגען, אויב מען וועט איהם בעצאָהלען 150 זל.

אַזוי ווי דאָבוזשינסקי האָט געוואוסט, אַז ער איז אין אָרדנונג פאַר דער מאַכט, האָט ער וועגען שאַנטאַזש פון פּיליפּיאַק'ן מיטגעטיילט דער פּאָליציי. נעכטען איז פּיליפּיאַק געזעסען אויף דער בעשולדיגונגס-באַנק אין ש טעטישען געריכט.

דאָס געריכט האָט איהם פערמשפּט אויף 8 חדשים טורמע.

אורטייל איבער'ן „בלינדען מאַקס"

וועט אַרויסגעטראָגען ווערען דאָנערשטאָג

רעדעס פון פּראָקוראָר און פערטיידיגער

נעכטען, ווי בעוואוסט, האָט דער פּראָצעס גע־געז בלינדען מאַקס, זיך אָנגעהויבען מיט דעם אויסהערען דעם פאַבריקאַנט י. מ. וואָווידיסלאַווסקי וועלכער איז קראַנק, און דאָס געריכט האָט בעשלאָסען אויסצוהערען דעם עדות ביי איהם אין וואוינונג.

אַרום האַלב 10 אַ זייגער אינדערפריה איז אין דער וואוינונג פון עדות אויף פּעטריקאָווער 189 אַוועק דער ריכטער בראָן, פּראָטאָקאָלאַנט, פּראָקוראָר אַנגעקלאָגטער און פּרעסע פאַרשטעהער.

צוליב וואָווידיסלאַווסקיס קראַנקהייט האָט דער ריכטער ערלויבט אַז דער עדות זאָל אָפּגעבען זיינע ערקלערונגען אין בעט.

דער עדות דערצעהלט אַז אין יאָהר 1931 איז ער געווען סופּער ארבּיטער אין דעם סכסוך צווישען די ברידער הערש לייב קאַשוב פון איין זייט און יצחק און קלמן קאַשוב פון דער צווייטער זייט. מצד הערש לייב קאַשוב איז אַרבּיטער געווען וואָלף מאַקאָווער און פון דעם אַנדערען צד ה' סאַפּיר

אין 1932 איז דער סכסוך ערלעדיגט געוואָרען און עס איז צוגעמשפּט געוואָרען אַז הערש לייב

קאַשוב בעקומט 28 פּראָצענט פון פערמעגען

דער אַפּמאַך האָט געזאָלט אונטערגעשריבען ווערען דעם 1טען מאַי 1932, פאַרן טערמין איז צום עדות געקומען דער בלינדער מאַקס און ערקלערט אַז ער פאַרטרעט קלמן קאַשובען. ער האָט אַוועקגעלעגט אויפן טיש אַ רעוואָלווער און געדראָהט, אַז ער וועט בשום אופן נישט דערלאָזען אונטערצושרייבען דעם אַפּמאַך: דער בלינדער מאַקס האָט געזאָגט, אַז ער בעקומט פון קלמן קאַשוב'ן 5000 זלאָטעס. ער איז אָבער אַ גוטער מענש, איז אויב וואָווידיסלאַווסקי וועט איהם געבען 2000 זלאָטעס וועט ער זיך אין דעם ענין נישט אריינמישען.

ווייטער — דערצעהלט דער עדות — האָט ער זיך שוין אינגאַנצען נישט געוואָלט מישען, אין דעם סכסוך, עס איז פאַר איהם געווען גענוג, אַז דער בלינדער מאַקס איז געקומען צו איהם אין דער וואוינונג.

דער עדות האָט אויך געזעהען ווי הערש לייב קאַשוב האָט געגעבען דעם בלינדען מאַקס געלד, וויפיל דאָרט איז געווען ווייס ער נישט. הערש לייב קאַשוב האָט איהם געזאָגט, אַז ער האָט געגעבען דעם בלינדען מאַקס 500 זלאָטעס, צי ער האָט איהם שפּעטער נאָך צוגעגעבען ווייסט ער נישט.

נאָכן פערענדיגען דעם פערהער פון עדות, זענען אַלע צוריקגעקעהרט אין געריכטס בנין. מיטן דאָזיגען עדות איז אייגענטליך שוין פערענדיגט געוואָרען דער עדות פערהער אין דאָזיגען סענסאַציאָנעלען פּראָצעס, די פערטיידיגונג און דער פּראָקוראָר האָבען דאַן אריין אַ רייה פאַרשלאַגען.

אדוו. לילקער לעגט פאָר, אַז עס זאָל צו די אַקטען פון פּראָצעס צוגעלעגט ווערען אַ דאָקומענט פון אַ געוויסער עלקא דעסאו, וועלכע בעקומט נאָך ביז היינט רענטע, דער דאָזיגער דאָקומענט זאָל בעווייזען אַז אין יאָהר 1911 האָט דער „בלינדער מאַקס" דראַגאָוו אָפּגעראַטעוועט פון טויט דריי פּוילישע אומאָפּהענגיגקייטס קעמפער, דערפאַר האָבען איהם די צאַרישע זשאַנדאַרמען אַזוי שרעקליך צושלאָגען דאָס זייט יענער צייט איז ער נערוועז קראַנק.

נאָך אַ בעראַטונג בעשליסט דאָס געריכט דעם דאָקומענט צוצולעגען צו די אַקטען פון פּראָצעס.

די פערטיידיגער לילקער, פייט און דעטשינסקי לעגען נאָך צו אַ רייה דאָקומענטען וואָס זאָלען בעווייזען אַז זייערע קליענטען זענען געווען ערענטליכע מענשען.

דער פּראָקוראָר טראָגט אריין אַ פאָרשלאָג אַז צו די אַקטען פון פּראָצעס זאָלען צוגעלעגט ווערען די אַנאָנימען וועלכע דער „בלינדער מאַקס' האָט געשריבען אויף לייבעל קאַץ און דעם אייגענטימער פון קאַפע אדריאַ שוואַרצבערג.

נאָך אַ בעראַטונג בעשליסט דאָס געריכט די אַלע דאָקומענטען צוצולייגען.

דערמיט ווערען די געריכטס פערהאַנדלונגען פערענדיגט און דער פּאָרזיצער

ערטיילט דאָס וואָרט דעם פּראָקוראָר סקאָמפּסקי

דער פּראָקוראָר הויבט אָן זיין רעדע מיט דער כאַראַקטעריסטיק פון דעם „בלינדען מאַקס" ער זאָגט: ביים בעטראַכטען דאָס פּראָבלעם „בלינדער מאַקס" שטעלט זיך קודם כל די פראַגע: פאַרוואָס האָט דער בלינדער מאַקס אַזוי לאַנג געבּושעוועט אין אונזער שטאָט? פאַרוואָס האָט אַ טייל פון דער יודישער בעפעלקערונג אַזוישטאַרק מורא געהאַט פאַר דעם בלינדען מאַקס, פאַרוואָס איז ער אַזוי שטאַרק פּאָפּולער געווען און שלעכטען זין פון דאָזיגען וואָרט? פאַרוואָס האָט דער „בלינדער מאַקס" געהאַט אַזאַ מאַגישען איינפלוס אויף אַ טייל יודישער בעפעלקערונג? דער ענטפער וועט זיין ליכט צו געבען אויב מיר וועלען זיך בעקענען מיט זיין פערגאַנגענהייט.

פון זיין קינדהייט ווייסען מיר כמעט גאָרנישט, מיר האָבען וועגען דעם קיין שום ידיעות. שפּעטער טרעפען מיר איהם שוין אַלס קאָנדוקטאָר אויף אַ אויטאָבוס ליניע, וואָס האָט געהערט צו אַ געוויסען אַנדזשעיאַק. דער דאָזיגער אַנדזשעיאַק האָט וועגען איהם די בעסטע מיינונג.

די ווייטערדיגע ידיעות וועגען „בלינדען מאַקס" האָבען מיר שוין פון דייטשלאַנד. פון יענער צייט ווייסען מיר אַז ער האָט זיך דאָרט נישט זעהר גוט אויפגעפיהרט. ער איז געזעסען אין תפיסה פערמשפּט פאַר פאַסערייי.

נאָך שפּעטער איז ער געווען אַ אַגענט פון דער דייטשער געהיים פּאָליציי. וועגען דעם האָבען מיר זיכערע ידיעות, און דאָס גיט אונז שוין די מעגליכקייט צו פערשטעהן וועגען דעם אָפּראַטעווען פון טויט דריי פּוילישע אומאָפּהענגיגקייטס קעמפער.

די פערזאָן פון „בלינדען מאַקס' זיין גאַנצער פּרצוף ווערט אונז נאָך בולטער ווען מען בעטראַכט זיין טעטיגקייט אויפ'ן פאָן פון דער געזעלשאַפט „עזרת אחים" אין סטאַטוט פון דער דאָזיגער געזעלשאַפט איז פאָראויסגעזעהען געוואָרען אַ ריין פילאַנטראָפּישע טעטיגקייט, אָבער באַלד האָט זיך אַרויסגעוויזען אַז צו דער געזעלשאַפט געהערען אויך מענשען פון דער אונטערוועלט. מיר ווייסען אַז די מיטגלידער פון „עזרת אחים" האָבען באַלד אייניגען אַנגעוואָרפען אַ מורא אויף אַ טייל פון דער יודישער בעפעלקערונג. זיי האָבען געגרינדעט אַ גרופּע טעראָריסטען וואָס ביי דער יודישער בעפעלקערונג זענען זיי באַלד בעקאַנט געוואָרען אונטערן נאָמען „שטאַרקע". זיי האָבען זיך בענוצט מיט פיזישע קראַפט. שאַנטאַזשירט און טעראָריזירט.

אין דער שפּיץ פון „עזרת אחים"

זענען געשטאַנען לייבל קאַץ, באַלבערמאַן, פוקס און מאַקס באַרנשטיין. אָפיציעל איז מאַקס באַרנשטיין נישט געווען קיין מיטגליד פון פעראיין. ער איז נאָר געווען דער אויספיהרער פון די אורטיילען פון די „דין טוירעס", וואָס עזרת אחים האָט אַרויסגעגעבען. מאַקס באַרנשטיין איז דעריבער אין דער געזעלשאַפט געווען פּערקאָנספּירירט, אין די ביכער האָט ער נישט פיגורירט אַלס מיטגליד פון פעראיין. צוליב די עווענטואַליטעט פון אַ דורכפאַל מען זאָל נישט קענען זאָגען אַז ער איז אַ מיטגליד פון פעראיין.

שפּעטער איז אין „עזרת אחים" אויסגעבראָכען אַ קאָנפליקט צווישען די מיטגלידער. מאַקס באַרנשטיין איז געוואָרען אומאָפּהענגיג, איהם האָט בעסער געלוינט צו זיין זעלבסשטענדיג און דעריבער, איז צווישען די מיטגלידער אויסגעבראָכען אַ פערברעכערישע קאָנקורענץ, ווער עס וועט ביליגער, דרייסטער און פרעכער אדורכפיהרען די טעראָר אַקטען. באַרנשטיין און פוקס האָבען זיך אָפּגעטיילט פון „עזרת אחים" עס זענען אויסגעבראָכען שטאַרקע מחלוקות צווישען די ביידע און באַלבערמאַנען אַלס רעזולטאַט פון וועלכע מאַקס באַרנשטיין דערשיסט אין יאָהר 1929 באַלבערמאַנען.

מאַקס באַרנשטיין ווערט אָבער דורכן געריכט בעפרייט און ער בעקומט די איבערצייגונג אַז עס איז איהם שוין אַלץ דערלויבט, אַז ער מעג אַלץ טון און עס ערוואַרט איהם שוין נישט קיין שום שטראָף באַרנשטיין האָט געוואָלט אַז יעדער אין דער שטאָט זאָל איהם האַלטען פאַר אַ העלד. אַז די גאַנצע שטאָט זאָל פאַר איהם מורא האָבען און ער ווערט דאָס געשפּענסט פון אַ טייל יודישער בעפעלקערונג ביי וועלכער אַז מען ווייזט אַ רעוואָלווער, מיינען זיי שוין אַז עס דראָהט מיט טויט.

אין דער דאָזיגער אַטמאָספער פון מורא האָבען פאַרן לעבען האָט מאַקס באַרנשטיין געקענט פיהרען זיין פערברעכערישע טעטיגקייט, ער האָט פערשפּרייט וועגען זיך קלאַנגען אַז ער האָט נישט מורא פאַר דער פּאָליציי.

די שרעק וואָס מאַקס באַרנשטיין האָט אָנגעוואָרפען

האָט זיך אפילו געלאָזט בעמערקען אין געריכטס־זאַל. אַלע עדות האָבען געמאַכט דעם איינדרוק אַז זיי האָבען מורא צו רעדען, אַז זיי דערצעהלען נישט אַלץ וואָס זיי ווייסען. קיינער וויל נישט ריזיקירען, ווייל זיי האָבען מורא פאַר נקמה פון מאַקס באַרנשטיינס חברים. הגם מען מוז צוגעבען אַז נאָך זיין אַרעסט האָט די שטאָט ממש לייכטער אָפּגעאָטעמט.

דערביי איז נאָך כאַראַקטעריסטיש דער אופן ווי אַזוי באַרנשטיין זוכט צו דיסקרעדיטירען די עדות. ער וואַרפט שמוציגע רכילות אויף יעדען פון זיי און פּרובט מיט פערשידענע דרייזלעך אונטערצוגראָבען דעם צוטרוי פון געריכט צו די עדות. אַלע עדות האָבען געמאַכט דעם איינדרוק ווי זיי וואָלטען זיך ווי אַמשנעלסטען געוואָלט אַרויסבעקומען פון געריכטס-זאַל. מען קען זיך דעריבער פאָרשטעלען מיט וואָס פאַר אַ טעראָר מיטלען ער האָט זיך בענוצט ווען ער איז נאָך געווען פריי.

דאַן טרעט צו דער פּראָקוראָר צו אַנאַליזירען דעם גאַנצען בעשולדיגונגס אַקט און ער זאָגט: די אַלע פערברעכענס וואָס זענען ציטירט אין בעשולדיגונגס אַקט זענען נול און נישטיג געגען דעם ווירקליכען פערנעהם פון זיינע פערברעכענס. דאָס וואָס געפינט זיך אין בעשולדיגונגס אַקט זענען נאָר פראַגמענטען פון זיין גרויסער פערברעכערישער קאַריערע.

און זאָלען די אַלע — זאָגט ווייטער דער פּראָקוראָר — וואָס האָבען זיך בענוצט מיטן „בלינדען מאַקס" און זיצען נאָך נישט אויף דער בעשולדיגונגס באַנק' געדענקען, אַז דערצו קען נאָך קומען, זאָלען זיי נישט מיינען, אַז מיט זייער עדות זאָגען, וואָס איז אויסען צו מילדערען די שטראָף פון אַנגעקלאָגטען געגאַרען זיי דאָס געריכט. שוין דערמיט אַליין, וואָס זיי האָבען זיך געווענדעט צום „בלינדען מאַקס" ער זאָל ערלעדיגען זייער ענין האָבען זיך אויסגעשטעלט אַ צייגניש ווי עס איז נידריג זייער מאָראַלישער ניוואָ.

דער פּראָקוראָר טרעט דאַן צו צו אַנאַליזירען יעדען פונקט פון בעשולדיגונגס אַקט בעזונדער.

דער פּראָקוראָר אַנאַליזירט דאַן אַלע פונקטען פון דער בעשולדיגונג און ווייזט אָן אויף באַרנשטיינס שולד. דער פּראָקוראָר זאָגט זיך אָפּ פון דער בעשולדיגונג בלויז אין צוויי פאַלען: פון זלאָטאָווסקי און יאַהטשינסקי. אַ טייל פון זיין רעדע האַלט דער פּראָקוראָר ביי פערמאַכטע טירען. ער פאָדערט אַ שווערע שטראָף פאַר אַלע בעשולדיגטע.

דער פּראָקוראָר פאָדערט אויך צו בעשטראָפען דעם אַנגעקלאָגטען פוקס, האַלטענדיג, אַז ער איז שולדיג אין די פערברעכענס, וועלכע מ'וואַרפט איהם פאָר.

דער פּראָקוראָר פאָדערט אויך צום סוף אַ שטראָף פאַר דעם אַנגעקלאָגטען גרוניס, וועלכער האָט מיטגעהאָלפען אין שרייבען די אַנאָנימען געגען דער פּאָליציי.

אַדוואָקאַט לילקער האַלט אַ לאַנגע פערטיידיגונגס - רעדע

ער זאָגט, אַז קיין קאָנקרעטעס האָט מען באַרנשטיינען נישט פאָרגעוואָרפען. די קלאַגען פון די גאַסען זענען נישט קיין מאַטעריאַל פון בעשולדיגונג. ווען באַרנשטיין איז 6 יאָהר געווען אויף דער פריי און מ'האָט איהם נישט צוגעצויגען צו פעראַנטוואָרטליכקייט איז אַ סימן, אַז ער איז נישט בעגאַנגען אַזעלכע שרעקליכע זאַכען און אין אַ סך פאַלען, האַלט אַדוואָקאַט לילקער. קען מען באַרנשטיינען גאָרנישט בעשולדיגען, ווייל זיי זענען שוין פערעלטערט. באַרנשטיין, האָט לויט די רייד פון אַדוו. לילקער, נישט געדראָהט, נאָר בעליידיגט. ער בעט אַ מילדע שטראָף

די אַדוואָקאַטען פייט און דעטשינסקי האַלטען, יעהר גוטע פערטיידיגונגס-רעדעס פאַר זייער קליענט העניך פוקס. זיי האַלטען, אַז פוקס איז אריינגעפּלאָנטערט געוואָרען אין פּראָצעס און איז נאָר אַ קרבן. זיי בעטען צו בעפרייען פוקס'ן.

אַדוו. פריד בעט צו בעפרייען דעם בעשולדיגטען גרוניס, ווייל ער האָט די אַנאָנימען געשריבען אונטער דער דיקטאַט פון מאַקס באַרנשטיין.

דאַן ערטיילט דער פאָרזיצער דאָס „לעצטע וואָרט" די אַנגעקלאָגטע:

מאַקס באַרנשטיין האָט געפּרובט צו בעווייזען, אַז דער גאַנצער פּראָצעס איז נאָר אַ נקמה-אַקט מצד זיינע שונאים און בעט אַ מילדע שטראָף.

פוקס וויינט די גאַנצע צייט און בעט מ'זאָל איהם בעפרייען, ווייל ער איז אינגאַנצען אומשולדיג. אויך גרוניס בעט מ'זאָל איהם בעפרייען.

9 אַ זייגער אין אָוענד שליסט דער פאָרזיצער די געריכטס-פערהאַנדלונגען און ערקלערט, אַז דער אורטייל וועט אַרויסגעטראָגען ווערען דאָנערשטאָג 1 אַ זייגער בייטאָג.

ר. איזראַעל

די משומדים

סענסאַצ. שפּאַנענדער ראָמאַן פון היינטיגען יודישען לעבען

(14

— אַלזאָ וואָס ווילט איהר פון מיר? איך קען גאָרנישט פערשטעהען אפילו וואָס איהר רעדט צו מיר?

— איהר האָט צייט, איהר קענט זיך בערוהיגען און דאַן וועט איהר קענען מיט אונז רעדען, מיר האָבען צייט און קענען אַביסעל וואַרטען.

מאַריאַן האָט זיך אַרומגעקוקט אין אַלע זייטען ווי ער וואָלט זיך געוואָלט איבערצייגען, צי ער געפינט זיך נישט צווישען מענשען-פרעסער אָדער רויבער.

— איהר זענט נאַאיוו, האָט די דאַמע געזאָגט, איהר מיינט, אַז איהר האָט דאָ צו טון מיט רויבער, דאָס איז נישט אַזוי מיר ווילען בלויז, אַז איהר זאָלט אונז נישט בעעולה'ן. איהר האָט זיך אריינגעמישט אין אַנ'ענין וואָס געהער נישט צו אייך, און דעריבער האָבען מיר אייך דאָ אַהער געבּרענגט.

— אָבער, אַז איך פערשטעה גאָרנישט, איך האָב נישט קיין אַהנונג וועגען וואָס איהר האָט מיך דאָ אַהערגעבּרענגט אויף וואָס איהר ווילט פון מיר.

די דאַמע, וועלכע איז געווען אָנגעטאָן אין אַ לאַנג שוואַרץ זיידען קלייד, וועלכעס האָט זעהר פיין געפּאַסט צו איהר שעהנקייט האָט זיך געמיטליך אַוועקגעזעצט אין אַ פאָטעל, וועלכער איז געשטאַנען אין אַ ווינקעל און זי האָט געזאָגט.

— איך וועל אייך דאָס ערקלעהרען, אויב איהר פערשטעהט דאָס נאָך נישט ביז איצט נאָכדעם ווי איך האָב דאָס אייך שוין דאַכט זיך גענוי אויפגעקלעהרט.

מאַריאַן האָט זיך אַוועקגעשטעלט אַקעגענאיבער דער דאַמע און געוואַרט ביז זי וועט איהם זאָגען וועגען וואָס עס האַנדעלט זיך.

— אַלזאָ, מיר ווייסען, אַז איהר האָט זיך פערליבט אין דער טענצערין סאַבאַ, איז דאָס אמת?

— יאָ, דאָס איז אמת.

— און זי האָט זיך אויך פערליבט אין אייך.

— יאָ, אויף וויפיל זי האָט מיר געזאָגט וועגען דעם.

— און ווי מיר ווייסען ווייטער זאָל דאָס נישט זיין קיין פאַראיבערגעהענדע ליבע, נאָר אַ דויערנדהאַפטע. וועלכע זאָל זיך ענדיגען דערמיט, אַז איהר וועט חתונה האָבען מיט איהר.

— יאָ, איך בין גרייט דאָס צו טון.

— און צוליב דעם ווילט איהר פערלאָזען אייער פרוי און קינד?

— יאָ, אמת איך האָב זיך דערויף דעצידירט.

— און איהר ווילט זיך אפילו שמד'ן, האָט די דאַמע געשטעלט די דאָזיגע פראַגע אויף יודיש.

מאַריאַן האָט זי פערדעכטיג אָנגעקוקט און געענטפערט אויף פּויליש.

— יאָ, איך האָב זיך דעצידירט דערויף.

— און טאַקע וועגען דעם האַנדעלט זיך עס, אַז איהר זאָלט נישט טראַכטען דערפון, אַז איהר וועט חתונה האָבען מיט איהר. איהר דאַרפט נישט טראַכטען וועגען דעם, אַז איהר וועט פערלאָזען אייער פרוי און קינד און אויך נישט וועגען דעם, אַז איהר וועט פערראַטען אייער גלויבען.

— פאַרוואָס? וואָס פאַרא שייכות האָט איהר מיט דעם גאַנצען ענין? ווער וועט מיך קענען צווינגען, אַז איך זאָל זיך אָפּזאָגען פון סאַבאַן?

— מיר וועלען אייך דערצו צווינגען און דער שייכות אונזערער צו איהר איז דער וואָס סאַבאַ איז אונזערס אַ מענש, מיר האָבען זי ערצויגען אויסגעבילדעט, אויסגעשטעלט, געלעגט אויף איהר זעהר פיל געלד, ביז מיר האָבען זי געקענט אָנהויבען צו עקספּלואַטירען, קומט איהר איצט און אָהן קאָפּ-ווערטאַג ווילט איהר זי פון אונז אַוועקנעהמען, ווי איך זעה פערשטעהט איהר מיך נאָך נישט, קלאָהר און דייטליך, מיר זענען, אויף אייער לשון גערעדט, פרויענהענדלער. סאַבאַ איז אונזערס אַ מיידעל, וועלכע מיר נוצען אויס און דעריבער דאַרפט איהר זיך דערווייטערען פון איהר

ערשט איצט האָט מאַריאַן אָנגעהויבען צו פערשטעהן דעם גאַנצען ענין, ערשט איצט האָט ער אָנגעהויבען צו בעגרייפען ווי שרעקליך דאָס אַלץ איז, ערשט איצט זיכער האָט ער נישט געדאַרפט אָפּלאָזען סאַבאַן. אָבער צי איז דאָס אַלץ אמת? פאַרוואָס האָט איהם סאַבאַ וועגען דעם נישט דערצעהלט, פאַרוואָס האָט זי איהם געגנאַרט?

— איהר וואָלט מיר געדאַרפט ערלויבען צו רעדען מיט סאַבאַן איידער איך גיב אייך אַנ־ענטפער.

— דאָס איז נאָך נישט נויטיג, דערווייל קען מען אייך דאָס נישט ערלויבען, מיר מוזען קודם־כל האָבען דאָס וואָס מיר פערלאַנגען פון אייך און דאַן וועלען מיר אפשר מסכים זיין, אַז איהר זאָלט זיך נאָך איין מאָל מיט איהר זעהען.

— אָבער דאָס איז דאָך נישט מעגליך, איך מוז זיך צוערשט זעהען מיט איהר.

— ווי איהר ווילט, מיר וועלען אייך פון דאַנען נישט אַרויסלאָזען ביז איהר וועט נישט אונטערשרייבען אַ פערפליכטונג, אַז איהר זאָגט זיך אָפּ פון סאַבאַן.

— איך וועל פאָרלויפיג אַזאַ פערפליכטונג נישט אונטערשרייבען ביז איך וועל רעדען מיט סאַבאַן.

— מיט סאַבאַן וועט איהר זיך נישט זעהען, דערפאַר, וועלען מיר ערלויבען, אַז איהר זאָלט זיך זעהען מיט אימיצען אַנדערש.

— מיט וועמען? האָט מאַריאַן אויסגעשריגען.

— מיט אייערע נאָהענטסטע.

— מיט וועמען? האָט מאַריאַן נאָך העכער געשריגען.

— מיט אייער פרוי און אייער נאָהענטסטען פריינד.

— נישט מעגליך? ווי קומט מיין פרוי דאָ אַהער? און ווער איז דאָס דער פריינד?

— דער פריינד איז הענריק פאָוסט, אין עטליכע מינוט אַרום וועלען זיי זיין דאָ אין הויז און איהר וועט קענען רעדען מיט זיי.

— ניין, איך וועל מיט זיי נישט רעדען.

— מיר וועלען אייך צווינגען דערצו, אַז איהר זאָלט דאָס טון.

(פאָרטזעצונג קומט)

אפמייקען

היינטיגע נאכט-דיזשורען

(2) היינט ביינאכט דיזשורירען: ה. דאנצער (נערזשער 57), וו. גראשקאווסקי (11 ליסטאפאד 15), א. גארפיין (פילסודסקיעגא 54), י. כאנדושינסקי (פיעטריקאווער 165), ר. רעמבעלינסקי (אנדזשעיא 28), א. שימאנסקי (פשענדזאלניאנא 75).

די טעקסטיל-ארבייטער אין קאמף פאר זייערע רעכט

(א) אויף א פערזאמלונג פון פאבריק-דעלעגאטען איז בעשלאסען געווארען זיך צו ווענדען צום ארבייטס-אינספעקטאראט מיט א בקשה שטרענגער צו קאנטראלירען צו עס ווערען האנארירט אין די פאבריקען די בעדינגונגען פון קאלעקטיווען אפמאך.

די ארבייטער לעגען פאר צו הילף צו דעם קאנטראל אויסצו־לעגירען ארבייטער-פארשטייער.

א מערדער אויף דער בעשול-דיגונגס-באנק

עס דראהט איהם טויט-שטראף

(א) אויף דער בעשולדיגונגס-באנק אין קרייז-געריכט זיצט היינט דער 33 יעהריגער וולאדיסקאוו מיאס, דער מערדער פון דינסטמיידעל ביי ד"ר טראווינסקי (פיעטריקאווער 115) די 33 יעהריגע אנטאנינא קאצאל, צו וועלכער ער פלעגט אריינקומען אלס חתן.

דאס איז פארגעקומען בעת דער אבוועזנהייט פון די באלעבאטים. נאכן מארד, וועלכען ער האט אויסגעפיהרט מיט רויב-צוועקען, האט ער צוגענומען עטליכע אנצוגען פון דאקטאר טראווינסקי און 15 זל. וועלכע דער יונגער טראווינסקי האט זיך געזאמעלט אין א פושקע. דער מערדער האט זיך געריכט אויף א גרעסערן רויב-ביסען, עס איז איהם אבער נישט געלונגען.

מיאס שטאמט פון ראדאמסק. נאכן מארד איז ער אנטלאפען א היים, דארט האט מען איהם געכאפט, ער האט זיך מודה געווען.

עס דראהט איהם טויט-שטראף.

אינספעקטאר פון פינאנז-מיניסטעריום

לוסטרירט די פינאנץ-אמטען

(א) נעכטען האט אין לאדז געווײלט דער דעלעגאט פון פינאנץ-מיניסטעריום אינספעקטאר בראניסלאוו האספעלד, כדי אדורכצופיהרען א קאנטראל אין די פינאנץ-אמטען אין לאדז. דער קאנטראל זאל געדויערן עטליכע טעג.

Dr. H. LUBICZ med.

פאר הויט, וועגערישע און געשלעכטס-קראנקה

צעגעלניאנא 7 (פריהער 43), טעל. 141-32

עמפפאנגס-שטונדען 8–10, 12–2 און 5–8 אוונט. זונטאג פון 9–11 ביי טאג און יום-טוב פון 9–1.

— ... — פיזונדערער ווארטע זאל.

צעהנדליגער טויזענטער זל.

צאהלען מיר אויס טעגליך אונזערע גליקליכע שפילער!

נ. יאטקא

22 פיעטריקאווער
66 פיעטריקאווער
1 נאוואמיעסקא

מיר אמפפעהלען ווייטער אונזערע גליקליכע לאסען!

Dr. REICHER

פאלודביארא 28, טעל. 201-93

ספעציאליסט

פאר מענער-שוועכע-בעהאנדלונג

ספעציעלע בעראטונגען און פסיכא-אנאליזען

נעמט אן פון 8–11 און פון 5–8 אוועגד

Dr. med. P. Braun

צורגנעקעהרט פון פא־ין

ספעציאליסט פאר הויטצ און וועגערישע קראנקה.

נעהמט אן פון 8–1 און פון 4–8 אוו.

Cegielniana 4, tel. 100-57.

ציהונג פון דער מלוכה-לאטעריע

7-טע קלאס — 4-טער טאג

zł. 20.000 — Nr. 78929 180293

zł. 10.000 — 52122

zł. 5.000 — 55806 60619 109468 154490 178887

zł. 2.000 — 2333 15214 17187 29883 40040 48068 52831 53608 60784 69290 76018 80616 91310 92544 101236 102025 103391 125525 127174 128126 131997 145029 1560185 160033 171238 172276 184083

zł. 1.000 — 4679 20398 21386 22779 26962 26900 40085 41528 44205 48423 50794 51435 62993 75455 76793 77445 76793 77445 81134 82223 85716 88756 98340 101243 105126 105325 105709 108806 109901 119393 119369 123197 141594 143891 147407 151969 171466 172944 179844 180313 183613

Po złotych 200.

82 177 247 310 604 715 823 1048 85 25 28 463 527 48 368 77 924 31 2007 38 408 71 564 582 815 82 914 22 38 3014 260 489 746 86 873 90 4074 84 143 256 70 335 498 706 42 12 5096 175 211 530 644 764 859 906 6174 214 35 43 315 43 73 87 93 405 511 25 57 768 833 50 96 982 7062 105 505 86 664 748 888 908 17 8104 288 388 443 517 66 68 617 23 742 833 45 62 9063 285 450 598 679 712 27 32 858

10050 114 306 453 511 17 725 68 11049 68 738 810 12027 31 277 89 302 94 66 81 443 582 634 80 831 73 964 13115 33 255 789 858 84 89 14186 217 61 87 528 34 600 27 62 714 849 54 96 72 938 15127 30 86 359 63 447 78 652 983 16189 354 637 70 805 17056 69 287 448 580 906 76 80 18028 43 166303 51 83 85 97 98 623 792 97 19013 64 137 41 386 642 633 77 733 831 47 952

20086 126 44 93 327 568 711 917 21000 39 121 258 303 39 435 845 914 46 67 74 22009 74 137 51 214 72 394 563 88 675 702 27 23022 492 628 48 743 87 863 97 953 24016 191 247 78 392 479 605 850 25058 198 273 533 689 719 819 26187 219 80 446 78 673 740 51 847 97 929 27032 97 283 334 565 662 710 512 55 849 88 937 28114 58 223 345 66 414 23 526 6734 746 948 29045 130 89 810 20 946

30302 587 600 15 31375 497 533 669 803 41 950 32183 220 41 87 903 33176 258 321 64 477 537 52 746 67 947 34101 783 942 35005 76 349 85 87 690 826 98 980 93 36284 896 770906 37035 76 369 464 80 678 810 74 970 38058 157 229 30 73 338 87 679 97 765 879 902 39251 392 695 806 908

40097 165 375 445 71 815 618 46 92 995 41115 395 470 96 698 958 42003 844 947 53120 474 304 440 80 613 807 44372 95 423 34 657 710 853 45201 325 435 548 769 80 904 28 81 46261 561 621 849 919 83 87 47225 732 69 583 84 58 838 80 990 48182 225 534 85 675 831 49386 458 81 523 701 941

50024 97 239 389 407 585 622 803 51 81 51049 174 229 72 329 66 435 595 98 662 797 836 87 99 917 20 70 52013 131 66 277 86 90 96 331 433 591 614 16 24 70 738 94 53034 189 297 371 532 35 774 80 845 930 54011 37 103 93 407 643 79 928 29 55128 78 98 243 44 51 303 407 613 703 85 842 79 928 56004 30 204 20 90 626 758 914 57276 427 72 99 610 1863 792 847 953 70 58157 386 401 517 703 868 911 19173 279 318 468 84 554 614 723

60013 147 84 287 318 86 944 64 73 61077 240 348 447 54 57 692 712 830 952 62135 37 218 343 693 830 89 903 23 72 63081 277 308 19 22 47 71 402 568 64004 42 135 61 80 234 315 27 658 940 94 65104 232 368 80 524 753 99 66114 52 78 373 480 534 65 725 67028 122 83 230 360 424 58 82 86 685 799 921 22 30 94 68135 258 81 2 404 69 846 484 994 69058 85 172 217 69 835 542 615 51 5 737 803 14 966

70021 174 405 69 603 9 708 837 71048 206 392 480 759 88 835 963 72044 149 400 42 518 622 794 834 73176 83 242 358 614 79 735 870 918 74071 5 111 15 201 385 423 55 69 535 74 738 69 75219 465 509 24 720 954 76141 54 59 295 543 795 917 33 77034 150 71 95 409 541 824 935 78089 359 649 755 79106 66 244 427 506 98 634 853 5 946 90 80142 676 745 862 72 903 81062 196 300 33 94 251 51 96 919 91 82013 191 233 403 63 680 760 96 83014 92 179 223 346 587 803 45 77 79 84016 57 79 98 107 264 81 409 587 625 64 969 92 762 814 15 85141 556 711 822 915 998 86032 44 139 620 46 270 822 990 87071 117 219 72 464 564 623 87 940 76 88160 70 620 99 181 19208 43 73 371 77 690 768

90054 424 515 614 700 88 850 923 94090 190 433 56 549 740 85 849 51 952 91 92160 253 61 385 660 834 84 93030 206 22 5 354 455 579 631 877 930 94010 12 17 32 242 81 422 544 644 83 7 864 920 43 95017 35 86 145 358 628 752 813 966 96029 79 173 4 414 637 896 97012 78 266 376 8 560 600 865 900 98054 80 484 92 519 32 672 723 949 99171 82 222 349 442 723 72 89 805 54 65 914 96.

10009 31 4 62 320 69 714 53 833 101065 88 131 290 311 23 53 461 815 962 102039 42 105 639 991 103032 108 33 222 62 440 9 97 580 676 80 806 955 92 104018 62 8 233 301 437 651 805 907 105222 63 310 578 627 750 942 106038 51 117 29 73 265 409 12 13 533 654 79 107118 380 427 550 635 780 938 108014 103 225 421 515 656 720 804 30 109082 436 520 619 42 39 81.

110028 229 324 560 90 782 910 36 42 111130 212 337 400 93 98 678 834 112210 950 79 488 511 86 729 58 858 77 917 113232 523 772 852 83 114118 32 484 516 62 95 851 97 941 83 95 115479 647 81 801 913 116027 185 217 300 53 82 91 621 738 117171 92 312 405 572 808 118140 237 558 81 712 897 914 50 119031 64 186 416 587 621 60 714 83 844 86 911 49 50.

120074 114 22 247 91 718 901 21133 43 48 371 493 526 59 609 69 752 924 122010 45 127 417 866 123050 53 63 203 370 466 744 910 26 27 28 72 124022 156 57 267 323 412 593 703 12 813 960 125383 95 441 513 692 865 914 61 126030 12 54 64 209 589 668 79 81 725 989 15 127006 38 110 205 492 587 944 128093 212 658 752 129029 118 47 65 265 842 586 687 446 984.

130028 68 316 24 470 77 126 649 719 802 918 131099 122 55 90 202 267 508 20 641 711 884 906 50 132169 237 341 524 50 626 39 733 73 26 802 80 88 133096 2?? 327 640 89 703 13 96 33 65 134038 119 23 228 450 682 852 67 916 71 76 135230 49 60 364 780 836 133006 219 387 485 99 578 645 724 805 903 73 137155 520 52 734 58 138057 221 91 325 407 510 52 693 771 811 139023 60 123 200 12 329 814.

140129 235 39 326 56 434 539 729 835 957 141004 14 28 40 155 211 49 321 417 81 699 888 142107 27 50 292 96 392 435 580 826 55 57 915 45 93 143050 128 85 556 710 829 144093 202 46 611 44 145047 77 344 86 647 67 732 842 918 73 146032 76 181 263 346 519 602 2 704 845 908 37 88 147008 80 102 14 203 322 452 740 973 90 148114 219 34 94 318 27 78 440 535 46 755 805 76 950 81 149138 270 401 57 638 538 803 926.

150096 134 358 74 437 89 541 782 98 953 151094 124 265 315 58 76 416 151019 666 48 156 99 201 507 700 153052 421 691 714 813 88 154037 113 28 368 436 94 606 821 915 155023 32 342 70 73 426 41 581 646 96 954 156250 318 584 653 62 831 157036 118 69 85 98 234 84 414 41 81 530 604 53 778 817 926 158106 368 97 414 612 41 63 58 770 886 971 159114 81 297 455 592 640 733 94 97 802 944 70.

160046 67 217 330 5 468 611 721 7 818 58 161038 40 116 203 75 458 549 601 91 752 962 162005 6 270 91 386 402 73 560 4 688 715 50 935 70 78 163147 248 312 463 588 67 728 860 91 164152 345 476 539 46 93 782 9 804 27 67 966 165146 68 257 69 424 36 94 528 723 824 166168 467 560 813 925 40 167002 139 273 359 90 400 19 27 844 998 168019 71 701 222 688 820 980 169013 33 6 94 245 66 564 828 41.

170079 365 6 546 95 631 27 724 849 171037 46 99 350 412 611 53 85 826 70 172084 150 413 544 63 91 860 909 46 99 173043 324 79 95 548 631 959 174008 51 88 547 636 175073 116 52 212 396 545 873 176181 383 433 510 581 761 877 95 177041 110 275 6 341 77 623 777 96 831 46 58 74 94 178014 80 526 674 6 926 70 87 90 179226 326 68 79 408 4 767 825 919 79.

180051 75 86 172 423 539 94 738 181146 452 525 746 867 982 182056 174 235 49 61 71 476 512 21 68 611 42 720 80 843 183109 20 57 511 603 730 919 184048 256 85 354 641 54 746 41 80.

W drugiem ciągnieniu padło:

20.000 — 23833.

10.000 — 5044 25931 60468

5.000 — 7556 20589 178308.

2.000 — 4000087 10940 19472 23890 24732 34048 40139 69759 78323 92934 98477 99879 102552 140650 140793 146460 147657 151290 151186.

1.000 — 872 20788 10618 12916 13771 21205 24174 24245 35097 44917 45280 47883 61240 62128 65366 655586 66709 66240 66917 71017 75731 78509 86418 120068 120480 120795 123430 123620 127530 134099 136609 137066 143221 145936 148255 164170 171366 175498 176210 179018 182042.

Po złotych 200.

73 204 09 456 57 752 829 962 1015 148 70 221 22 469 526 604 887 2036 117 86 96 443 511 20 610 833 67 86 952 99 3007 107 208 380 88 417 34 78 612 25 72 711 19 4123 36 287 88 324 61 67 472 503 809 68 5007 222 410 62 663 729 874 6262 439 81 93 586 621 716 32 43 79 98 860 82 942 71 7099 125 51 339 73683 729 864 958 8206 35 387 416 30 858 73 828 9000 119 286 315 35 89 402, 607 445 715 64 928.

10017 288 340 71 438 51 595 629 40 712 813 928 91 11004 33 48 257 306 19 35 410 744 941 12008 266 74 361 473 554 607 20 82 99 749 849 96 978 13083 187 306 71 422 42 719 68 904 64 934 65 14139 527 84 905.

15028 90 123 57 212 67 455 537 632 908 73 16147 80 227 63 363 424 27 649 750 863 17031 217 44 329 38 70 85 94 416 635 758 801 917 24 18161 82 269 406 642 757 807 903 19030 251 457 555 645 777 842 20090 50 301 553 766 841 52 60 932 36.

21014 32 41 139 243 65 568 95 663 65 83 798 813 60 941 220273 305 48 72 425 81 536 53 649 96 799 805 44 79 23112 438 44 636 930 24045 149 207 46 569 613 922 31 25044 126 303 445 549 632 98 739 842 926 26003 03 100 85 301 12 95 421 510 82 629 729 863 27026 192 290 56 442 504 46 922 51 28018 140 214 17 35 368 97 672 726 35 918 19 29032 70 145 82 84 263 94 462 645 845.

30033 82 131 250 89 98 351 530 611 82 749 52 59 860 945 31141 239 392 411 548 656 831 32 43 56 902 84 32135 487 88 503 14 54 752 82 887 993 33005 198 343 544 615 707 28 54 85 865 77 915 34000 306 33 556 600 81 95 969 35294 583 829 909 6 36360 463 826 37273 96 382 403 04 48 594 615 81 752 92 821 38050 182 98 224 75 534 628 84 721 60 74 76 80 89 864 76 39164 212 362 429 50 77 532 55 655 93 705 47 79 881 994.

40003 51 91 234 50 362 515 57 604 12 59 87 734 76 861 988 41098 176 229 319 32 55 512 935 86 41018 27 37 73 217 371 462 557 629 31 61 64 780 97 857 64 97 43048 83 273 95 504 609 738 846 948 44136 251 574 81 692 745 87 807 970 45068 182 204 81 365 618 25 60 771 81 866 964 72 46037 63 81 99 143 53 338 77 782 962 82 47003 236 63 323 621 95 922 81 82 86 48063 305 36 446 503 619 73 822 49021 71 136 252 62 437 68 751 813 956.

50128 70 89 369 482 99 546 755 51018 169 72 469 99 517 884 52025 30 66 125 78 401 547 81 679 799 884 85 999 53204 44 361 510 69 73 714 847 59067 224 77 352 449 584 627 746 52 832 43 55077 192 222 309 78 96 557 639 63 752 839 942 95 56006 23 253 576 623 77 57113 418 58 512 689 178 46 28 50 62 58025 439 96311 30 35 98 677 803 21 906 39 39030 36 71 103 210 95 508 35 722 36 78 82 98 807 12 912

60285 302 41 574 629 749 863 990 61075 188 223 303 19 72 567 662 769 866 83 945 62085 183 214 50 550 669 741 86 818 56 62333 383 547 681 803 80 983 64079 297 308 480 462 95 614 23 26 713 33 47 65006 84 116 25 95 205 433 503 14 668 69 735 50 921 37 82 95 97 66206 587 614 86 884 91 67091 60 233 371 512 22 28 731 42 93 869 985 68019 71 361 419 28 58 625 31 93 858 92 952 69153 66 81 256 98 374 567 609 923 29

70055 87 558 604 23 87 731 79 60 97 815 71243 64 468 640 848 61 72 936 44 72029 30 80 196 242 576 634 877 92 951 73107 21 47 200 387 446 620 92 95 723 908 74065 108 203 68 91 505 65 31 90 612 860 79 927 60 75010 100 08 89 14 31 32 54 338 884 918 76061 232 319 30 37 589 896 77075 345 96 437 574 609 77 715 77 87 17053 63 78 105 286 391 545 653 71 808 54 973 79041 218 49 309 420 67 514 605 36 700 962 89

80000 14 171 278 81 366 595 709 36 72 81077 268 311 15 512 87 600 32 700 07 34 939 72147 341 52 509 612 775 882 94 901 64 83043 61 94 367 97 585 689 755 59 866 84194 308 475 84 657 63 781 820 83 936 87 85052 60 108 268 480 98 640 761 846 86011 39 148 60 343 57 87 577 700 856 829 87043 179 251 344 68 442 50 551 706 64 71 853 910 88180 211 24 455 89 571 681 760 843 911 89353 422 30 36 57 93 651 810 940 60

90047 69 242 371 440 539 97 658 99 743 807 92 91124 82 234 40 417 18 521 933 92001 24 228 322 99 433 563 66 3 95 838 39 910 93050 97 262 387 409 36 652 723 844 962 94149 211 96 405 90 616 32 96 82 825 918 95100 77 303 485 543 62 904 69 96051 132 213 16 17 304 72 789 936 61 62 97111 314 413 96 800 42 98093 290 327 65 449 88 743 61 93 889 939 99095 135 37 77 224 385 94 694

100018 26 28 9346 406 22 72 726 80 812 34 101113 211 57 584 820 833 98 102046 225 456 750 804 92 921 103067 105 386 97 417 37 627 824 920 104058 175 90 331 442 46 74 92 538 76 84 646 823 41 105092 227 94 367 414 537 686 737 858 64 106342 481 511 51 628 945 107044 88 93 108 201 01 759 93 879 845 108052 179 23 318 410 531 711 35 109067 75 159 399 424 59 97 510 643 77 748 830 985

110017 77 249 56 69 500 66 79 687 991 111714 285 375 45879 541 73 797 837 959 128066 76 233 36 71 431 43 560 601 32 40 715 54 915 52 113172 276 310 70 9 451 557 77 743 848 73

114022 121 348 391 457 93 7 12 85 102 178 848 535 53 684 763 826 39 960 75 77 116036 102 38 51 225 444 69 76 577 683 707 75 896 11701158 78 372 436 621 46 707 40 233 958 — 118075 84 98 114 204 969 119321 44 413 501 54 605 78

120164 183 258 90 493 511 86 646 55 814 44 121038 43 116 235 95 429 82 632 760 845 945 122188 240 97 328 51 454 510 84 627 87 744 888 921 69 123046 154 257 75 364 94 402 26 76 506 82 793 124143 251 74 787 860 125116 498 564 633 735 68 126084 195 227 84 452 76 637 127142 77 458 501 08 40 606 778 128052 152 317 491 96 506 671 86697 937 93 129339 455 595 610 19 713 20 964 16

130159 353 564 708 73 5 860 935 79 131066 237 46 87 65 599 955 907 39 132031 209 48 300 43 790 983 133035 43 117 351 76 83 421 29 569 77 735 922 64 963 81 134073 216 364 87 501 746 68 951 135258 310 435 38 527 54 57 60 94 809 40 57 948 58 136025 101 50 257 486 526 748 816 995 71 137824 40 64 375 503 79 752 79 851 67 425 138049 148 317 411 744 884 908 139022 82 147 88 310 59 444 53 726 86 878 84

140546 65 603 95 706 816 77 900 80 141076 153 510 40 60 690 73 510 40 60 690 7111 87 8 142515 31 42 65 388 718 57 856 948 143056 224 505 731 737 848 94 973 144066 141 219 69 94 322 727 63 145058 90 157 579 763 81 843 965 146030 6 84 120 302 414 26 706 827 87 957 147055 430 62 511 642 83 763 876 943 78 148124 283 301 531 56 669 78 89 149199 206 41 89 370 89 426 628 776 929

150021 104 344 113 562 710 824 69 78 974 151016 88 179 507 806 938 — 152009 26 68 161 68 304 93 537 72 78 620 860 153030 185 203 5 87 80 322 572 633 555 958 79 154004 80 238 99 616 63 76 826 54 75 979155019 110 200 331 84 610 81 711 29 42 914 156022 24 85 131 204 306 95 506 65 640 938 44 — 157034 90 266 305 84 861 609 84 92 93 772 805 85 922 7679 158020 66 85 222 423 511 576 31 80 87 159050 68 132 48 226 82 301 29 59 991 869

160024 25 31 96 385 96 565 684 669 87 16115 561 629 216 96 62 84 446 76 670 703 120 75 197 25 315 37 595 674 739 76 81 913 64 163036 166 362 630 65 76 731 809 969 89 164048 192 360 404 21 87 803 59 939 165135(72 7 351 68 604 758 71 868 974 166017 128 298 507 56 749 86 661 64 167099 160 78 88 286 638 777 168080 233 493 750 83 814 169055 160 85 29 41 447 620 703 452

170055 171 289 3123 26 558 618 18 3 37 5 63 90 331 42 961 171086 131 164 489 629 54 64 853 172119 383 715 26 173245 373 472 82 173094 144 232 324 47 575 748 823 175064 126 38 — 581 87 52 806 67 999 176147 396 424 80 550 808 88 991 177057 311 596 75 626 39 719 801 39 57 901 45 36 178022 112 223 462 708 60 811 82 966 179123 60 462 791 98 845 927 28 52 26

180028 9266 141 88 249 404 50 501 60 58 98 706 53 181001 116 241 321 54 72 437 57 86 727 973 182439 59 87 123 226 314 68 74 416 691 753 62 894 943 183044 46 177 215 16 359 798 810 959 184054 269 80 315 547 75 618 84 [illegible] 170 912

ד"ר העללער

ספעצ. פאר הויט און ווענערישע קראנקהייטען און מענער-שוואכע
8 טראוגוטא 8, טעל. 179-89
נעמט אן פון 8—11 און פון 4—8 אוונט
זונטאג פון 10—12 מיטאג.
פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע-זאל.
אונבעמיטעלטע — לעטשניצע-פרייזן

ד"ר ס. קאנטאר

ספעצ. פאר הויט און ווענערישע קראנקהייטען (מענער-שוואכע)
פיעטרקאווער 90
טעל. 129-45.
נעמט אן פון 8—2 נ"מ און פון 6—9 אוו.

Dr. med. Niewiażski

ספעציאליסט פאר טריפער, סיפיליס און הויט-קראנקהייטען, בעהאנדלונג פון מענער-שוואכע
אבדזשעיא 5, טעל. 159-40.
פראנט. 1-טער שטאק.
נעהמט אן פון 8—11 און פון 5—9 אוו.
זונטאג און יום-טוב פון 9—1 פארמיטאג.
בעזונדערער ווארטע-זאל פאר פרויען.

Dr. med. D. Frid

אינערליכע קראנקהייטען
האט זיך איבערגעצויגען
אויף זאוואדזקא 16a
פראנט 1 שט. טעל. 224-78
נעמט אן פון 9—10 און פון 5—7 אוו.

Dr. med. M. TAUBENHAUS

ספעציאליסט
פאר אקושעריע און פרויען-קראנקהייטען
פערהיטונג געגען שוואנגערשאפט
זגערזשער 11. טעל. 246-09.
נעמט אן פון 4—8 אוונד.

Dr. med

Z. DATYNER

אוראלאג
ספעצ. פאר נירען, בלאז און אורין-קראנק.
ZACHODNIA 59a, tel. 148-95
נעהמט אן פון 2—3 און פון 6—8 אוו.

שנעל-דרוקערײ בראמבערג

צעגעלניאנא 8. טעל. 255-09

פיהרט אוים:
בריף-בויגען, קאנווערטען, רעכנונגען, קוויטאריושען, פערלאבונגס- און חתונה-קארטען, וויזיט-קארטען, פריקא- און קאנפעקציע-עטי-קעטען, שטרימף-באנדראלן

רעעל !!! מעסיגע
אוּן שנעל אוּן ביליג

Dr. MICHAŁ URBACH

אינערליכע און נערווען-קראנקהייטען
האט זיך איבערגעצויגען אויף
ZAWADZKA 15, tel. 148-89.
נעהמט אן פון 1—2 און פון 4—6 נאכמ.

לעטשניצע

פון דאקטוירים - ספעציאליסטען
זגערזשער 17
טעל. 116-33
רענטגען-נאבינעט
וועגעראלאגישעס אמבולאטאריום
פון 9 פריה ביז 8 א זייגער אוונט.
וויזיט 3 זל.

לעטשניצע

פאר וועגעריש קראנקע
פון דאקטוירים ספעציאליסטען
לאדז, זאוואדזקא 1
טעל. 122-73
מעמיג פון 8 פריה ביז 9 אוענד.
וועגעריש-קראנקע, מענערשוואכע און הויט-קראנקהייטען
אנאליזען פון בלוט און אורין
די פערהיטונגס-סטאציע
איז מעמיג א גאנצען מעת לעת
פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע-זאל
א בעראטונג 3 זל.

מודע. ברוך-קראנקע!

ליידענדע אויף פערשידענע רופטורע, פערקרימונגען פון רוקען-ביין, פים און הויקערס!

א הילף און א רפואה!

ביי ווינקעל, נאפעל, בויך און קיסברוכען אויך אין געפעהרליכסטען צושטאנד ביי מענער, פרויען און קינדער. ספעציעלע הילף ביי פרויען, מוטערברוך. מאגען און נירען-ברוך!

ברוך-ליידענדע! איהר קענט געזונד ווערן אהן בלוטיגע אפעראציעס און געפאהר! פערנאכלעסיגט נישט און ראטעוועט אייער געזונד כל-זמן ס'איז נאך צייט, ווייל דער ברוך ווערט גרויס ווי א מענשען-קאפ, די קישקעס ווערען פערדרעהט און מ'קען בראנדיג ווערען. דורך מיין מעטאדע ערפונדענע ספעציעלע גומי-הייל-באנדאזשען, וועלכע האלטען צו די גרעס-טע פערנאכלעסיגטע געפעהרליכע ברוכען און בעזייטיגען ראדיקאל מיט גאראנטיע. מיין ספעציאליטעט איז אויך: הייל-אפא-ראטען און גארסעטען נאך דעם סיסטעם פון פראפעסאר ד"ר האפפא, ד"ר העססינג און האללאם. געגען אלערליי פערקריפלונגען, פערקרימטע פלייצעס, פוס, הויקערס ווי אויך שמערצענדע פלאט-פיס. פאר אמפו-טירטע אינוואלידען א מעריקאנישע קונסט-פיס (סאלאן-ארבייט).

ביים פראפלאזען זיך פון מאגען, קישקעס און געבירט-מוטער, עמפפעהל איך ספעציעלע הייל-באנדאזשען לוי"ט דעם סיסטעם פון פראפ. ד"ר גלענארד.

דער אמת'ער בעריהמטער אין גאנץ פוילען פון אוניווער-זיטעטס-פראפעסארען אנערקענט

ספעציאליסט Ortoped NATAN RAPAPORT

מיט 30-יעהריגער פראקטיק אין ווין, דייטשלאנד און לאמבערג, נעמט אן פון 9 פריה ביז 1 בייטאג און פון 3 ביז 7 אווענד

אין לאדז, פילסודסקיעגא № 23

פארזענליכעס ערשיינען פון קראנקע ביי מיר איז אונבעדינגט נויטיג.

H. RÓŻANER

Dr. med.
ספעציאליסט פאר הויט, וועגערישע און סעקסועלע קראנק.
Narutowicza 9
tel. 128-98
נעמט אן פון 9—1
פארמ. און פון 5—9.

שייטלען

מיט פאריזער שרינדען און פערטיגע שייטלען
ני' קערש.
סקווערא 15

בעקאנטמאכונג.

וויכטיג צום זומער-סעזאן!

ס'ווערט בעקאנט געמאכט דער ג' קונדשאפט, אז ביי דער צוקערניע קושמיראק, שרודמיעסקא 11 איז ערעפענט געווארען א שעהן גאסט-צימער און ס'ווערען ארויסגעגעבען גע-שמאקפולע פריהשטיקען און אוונט-ברויטען פון 5 גענג צום פרייז פון 80 גראשן. קומט און איבערצייגט אייך!

אוירען, נאז און האלז קליניק

מיט בעטען פון Dr.

Z. Rakowski

פיעטריקאווער 67, טעל. 127-81
נעהמט אן שטענדיגע קראנקע (צווע-אפעראציע א. ז. וו.), ווי אויך אמבולא-טארישעס פון 9-2 און פון 4—8 אוונט.

וועגעראלאגישעס אמבולאטאריום

ספעציעל פאר וועגערישע קראנקע און מענער-שוואכע.
עמפפאנגס-שטונדען פון 12—2
לעטשניצע
זגערזשער 17.

Dr. med.

GUSTAW KOHN

געוועזענער אסיסטענט פון דעם גינעקאלאגישען קליניק אין פאריז.
(ספעצ. פאר פרויען-קראנקהייטען און שוואנגערשאפט).
דיאטערמיע, עלעקטראקאגולאציע.
נעהמט אן אין לאדז
פילסודסקיעגא 51, טעל. 170-03
נעהמט אן פון 10—12 און פון 4—6 נאכמ.

Dr. med M. Maślanka

נערוועז און פסיכישע קראנקהייטען
האט זיך איבערגעצויגען
אויף שענקעוויטשא 31
טעל. 147-72.

Dr. med.

MARJA KOHNOWA

געוו. ארצט פון אויגען-קליניק אין ווין
ספעצ. פאר אויגען-קראנקהייטען
לאדז, פילסודסקיעגא 51.
טעל. 170-03.
נעהמט אן פון 10—12 און פון 4—6 נאכמ.

Dr. Med.

J.Schlosser

כירורג
האט זיך איבערגעצויגען אויף
צעגעלניאנא 30 טעל. 122-16
נעהמט אן טעגליך פון 4-7 אוו.

צו די ה"ה גבאים!

די, וואס האבען צוגעזאגט נעכטען, מאנטאג, ד. 13 מאי 1935 אין דער פירמע „נאוואשטשי" (פיעטריק. 29) א דאמען-טאש מיט א מאנאגראם „M", ווערען גע-בעטען אבצוגעבן געגען בעלוינונג די שליסלען, קוויטונגען און וועקסלען, וואס האבען זיך דארט געפינען אין דער טאש. דיסקרעציע געזיכערט! טעל. 213-22.

ענטשולדיגונג.

איך ענטשולדיג זיך פאר'ן מאנגעל-בעזיצער-פעראיין (ציגעל-גאס 4) פאר גיין צו קונים נאך וועש. איך פערזיכער מעהר אועלכעס נישט צו טון. אלס צייכען פון חרטה גיב איך 5 זל. פאר'ן פעראיין.
מאנגעל-בעזיצערין
צעטל, ושעלאנא 28. 7640

Inż. A. RUSSAK

געשוואוירענער איבערזעצער
פאר די פראנצויזיש, רוסיש. יודישע און העבראאישע שפראכען
(אין בעצירק פון אפעלאציע-געריכט)
נארוטאוויטשא 47, טעל. 245-08.
די קאנצעלאריע ערלעדיגט אויך דאקו-מענטען אין דייטש, ענגליש, איטאליעניש.

פאר שכטעל-מאכער, ל'נירער, בוכבינדער און דרוקערייען!
רעפעראטורען פון מעסערלעך
פערשידענע מאשינען - טיילען
און שווייסונגען
פיהרט אוים ביליג
J. REDERŁódź,
11/13 האנסטאנטינער 11/13
(רוג זאכעדניא)

Starszy Felczer B. JOSKOWICZ

PÓŁNOCNA 4, tel. 141-86
שטעלט טעגליך פאקען מיט פרישע קראוויאנקע און גיט ארויס שוויצבאנקעס.
נעהמט אן פון 8 ביז 11 פריה און פון 4 ביז 9 נאכמ.

לאדזער יודישער לאקאמארען און טובלאקאמארען-פעראיין

געפינט זיך אויף פיעטריקאווער 31, וו. 22.
טעל-38-264
דער סעקרעטאריאט איז טעטיג טעגלין פון 6 ביז 9 אוענד. ס'ווערען געשריבען ביטעס ערטיילט עצות, אויסגעגלייכט. סכסוכים און געפיהרט פל'ערליי דירות און עקסמיסיע-פראצעסען.

Dr. med.

Haltrecht

ספעציאל-ארצט פאר הויט-און געשלעכטס-קראנקהייטען
פיעטריקאווער 10, טעל. 245-21
נעמט אן פון 11 פריה ביז 2 מיטאג און 5—9 אוו
זונטאג פון 10—1 מיטאג
אלע ארט אנאליזען.
פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פרייזן
פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע-זאל.

Dr.

L. Szyfman

לעגיאנוב 3, טעל. 106-72
צוריקגעקעהרט

קריינע אנאנסען

1 זלאטי אנאנאנס ביז 15 ווערטער 1 זלאטי

Zaginiony został kwit inkasowy za Nr. 83457 na zł. 28.— pł. 30/4.35 na imię A. Hendeles, wyd. przez Bank Komercyjny, Piotkowska 26. Kwit niniejszy oddać do A. Hendelesa, Nowomiejska 22.

היגיענישע
דראט-מאטראצען
איז צו בעקומען ביליג ביים טאפעצירער
I. Bresler פאלודניאווא 10

איך קויף גענוצט מעבעל און צאל גוטע פרייזען. ביי מיר איז אויך צו בע-קומען שלאף-צימער, עס צימער און פער שידענע מעבעל-שטיק אויף ענצעל. אויך גענוצטע אין גוטען צושטאנד. שענקעווי-טשא 52 אין מעבעל-מאגאזין, טעל. 261-08

Dla Palestyny radjoelektrotechników, kreślarzy budowlanych pojedyńczo i w grupach, przysposabia inżynier. Warunki przystępne. Tel. 201-36 od 2—4 popoł.

ראקאלען

צו פערמיטען פון 1-טען יולי: איין געמויערטע שאפע, איין העלצערנע שאפע, איין צימערל אויף א קאנטאר. צו ער-פאהרען ביים ווירט פיעטריקאווער 166, טעל. 173-13.

אנ'ארט צו שלאפען פאר איינעם אדער צוויי יונגעלייט אין א בעזונדער צימער ביי א פאמיליע. פילסודסקיעגא 54, רעכטע אפיצינע, ערשטער איינגאנג, 2. שטאק, וו. 91.

פרייע פאסטענס

ס'איז נויטיג א פאדרענטשנע ביי א דאמען-שניידערין. צו ווענדען זיך ביי מעש, פאלודניאווא 20, 1-טער איינגאנג, רעכטע אפיצינע, פארטער. 7643

נויטיג א שוסטער-געזעלען קוואלי-פיצירט אדער נישט קוואליפיצירט. פיעט-ריקאווער 286, ביי פערלמאן. 7647

א פאבריק פון פערפום-קאסמעטיק זוכט אגענטען, הויזפערקויפערס, הענד-לערס. צו ערפאהרען ביז 10 פריה ביי שאפס, מאגיסטראצקא 16. 7648

עס איז נויטיג א מיטגליעדער אויס-צופערטיגען בעשטעלטע הויזען.
Aleja I Maja 37, front, m. 12, Najhaus.

ס'ווערט געזוכט מאשינערס צו גומי-מאנטלען. צו ערפאהרען זאכארניא 59, בראוו, רעכטע אפיצינע, 3. שטאק. 7650

א קוואליפיצירטער מענער-שניידער געזעלען בעשטעלט ווערט געברויכט מיט-צופאהרען קיין פיעטריקאוו. צו ערפאהרען וואסאדניא 56, אין דער צוקערניע ביז 2 א זייגער מיטאג. 7651

ס'ווערט געברויכט פון זאפארט א געהילפס - ריכטעווער צו א קאמפשען-שטעפער. צו ערפאהרען פילסודסקיעגא 43, וואוינונג 17. 7603

פערשידענעס

די בעסטע לאדעס בעקומט מען נאר אין דער בעקאנטער צוקערניע קוש-מיראק, שרודמיעסקא 11. טעל. 211-54.

אנאנסען-פרייז פאר א מילימעטער שורה
מאר'ן טעקסט—18 גר. פרייטאג און ערב-יו"ט—24 גר. און פאר ווייט שפאלטען
אין טעקסט—40 . . . . . 60—
זאפ'ן טעקסט—12 . . . . . 18—
שפעטער דער טעקסט 50 פראצ. טייערער, אויסלאנד 100 פראצ. טייערער. טעלעגראמען — 10 גר. א ווארט

בעקרעלעמען—20 גר. א מ/מ
(אין דער זייט, שפאלטען)
קלענע אנאנסען ביז 15 ווער-טער 1 זל. יעדעס מעהרערדיגע
ווארט — 10 גר.

אבאנעמענטס-פרייז:
אין לאדז — א חודש מיט צוטראגען א היים. אויף דער פראווינץ — 5 זל. א חודש; אין אויסלאנד 7 זל. אמעריקא—1 דאל.

מאנוסקריפטן, וועלכע ווערען נישט פרינציפיעל דעם אינהאלט פון דער אנאנס בערעכטיגען נישט צום איבערדרוקען די אנאנס אדער צוריקצובאהלען פאר דעם אנאנס

פאר'ן אינהאלט און טעקסט פון די אנאנסן איז די פערלאג נישט פעראנט-ווארטליך. די אדמיניסטראציע בעהאלט זיך און פייגאלט

Za wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i P. Wajntraub
Czcionkami i druk rotac. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.
Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman